

Uluslararası Demiryolu Taşımalarına İlişkin Sözleşmenin (COTIF) Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun

(Resmî Gazete ile yayımı : 27.3.1985 Sayı : 18707)

Kanun No.
3172

Kabul tarihi
21 . 3 . 1985

MADDE 1. — 9 . 5 . 1980 tarihinde Bern'de imzalanan «Uluslararası Demiryolu Taşımalarına İlişkin Sözleşme (COTIF)» nin onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun 1 Mayıs 1985 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ULUSLARARASI DEMİRYOLU TAŞIMALARINA İLİŞKİN SÖZLEŞME (COTIF)

ANLAŞMAYA KATILAN TARAFLAR;

Demiryolları ile eşya taşımaya ilişkin Uluslararası Sözleşmenin (CIM) 69. maddesinin 1.paragrafının, demiryolları ile yolcu ve bagaj taşımaya ilişkin Sözleşmenin (CIV) 64. maddesi 1. paragrafı ve 26 Şubat 1966 tarihli, yolcuların ölmeleri ve yaralanmaları halinde demiryollarının sorumluluğuna ilişkin CIV ek Sözleşmenin 27. maddesinin uygulamasına göre,

— Uluslararası bir örgütün yararlılığına inanarak,

— Taşıma hukukunun hükümlerini; teknik ve ekonomik ihtiyaçlara uyarlanmanın gerekliliğine dayanarak; aşağıdaki şekilde mutabakata varmışlardır :

BİRİNCİ FASIL GENEL HÜKÜMLER

MADDE : 1

Hükümetlerarası Örgüt

Paragraf 1 — Üye Devletler olarak bu sözleşmeye katılan taraflar, bundan böyle adı «Örgüt» olarak geçecek olan Demiryolu ile Uluslararası Taşımalar Hükümetlerarası Örgütü (OTIF)'nü oluşturmaktadır.

Örgütün Merkezi Bern'dedir.

Paragraf 2 — Örgütün Tüzelkişiliği vardır. Örgüt, sözleşme yapma, taşınabilir ve taşınamaz mal edinme, bu malı başkasına devretme ve dava açma hakkına sahiptir.

Örgüt, personeli, başvurduğu uzmanlar ve üye Devletlerin temsilcileri; Sözleşmeye ek olan ve onu bütünleyen Protokolda belirtilen şartlar çerçevesinde, görevlerini yerine getirmek için gerekli olan imtiyaz ve muafiyetden yararlanmaktadır.

Örgüt ile Merkezinin bulunduğu Devlet arasındaki ilişkiler bir Anlaşma ile düzenlenmektedir.

Paragraf 3 — Örgütün çalışma dilleri Fransızca ve Almancadır.

MADDE : 2

Örgütün Amacı

- Paragraf 1 — Örgütün asıl amacı, Üye Devletler arasında demiryolu ile yapılan Uluslararası doğru yolcu, bagaj ve eşya taşımalarına uygulanan hukuk rejimini düzenlemek ve bu rejimin uygulanmasını ve gelişimini kolaylaştırmaktır.
- Paragraf 2 — Paragraf 1 de öngörülen bu hukuk rejimi, demiryolundan başka havayolu, denizyolu ve iç suyolu hatlarından yararlanarak yapılan diğer Uluslararası doğru taşımalara da uygulanabilmektedir.

MADDE : 3

CIV ve CIM'in Bileşik Hükümleri

- Paragraf 1 — Uluslararası Doğru Taşımalar;
— Sözleşmenin A ekini teşkil eden Demiryolu ile Yolcu ve Baraj taşımalarına ilişkin Andlaşmanın (CIV) bileşik hükümlerine;
— Sözleşmenin B ekini teşkil eden demiryolu ile eşya taşımalarına ilişkin Andlaşmanın (CIM) bileşik hükümlerine;
tabidir.
- Paragraf 2 — Taşımanın yapıldığı ve 2. maddede belirtilen hatlar CIV ve CIM'deki hat listelerine kaydedilirler.
- Paragraf 3 — Bu listelere kayıtlı olan ve 2. maddenin 2. paragrafında belirtilen hatların bağlı olduğu teşebbüsler, tarifelerle aynı şekilde yayımlanan ve her taşıma türüne özgü işletme koşullarından doğan aykırılıklar kaydıyla Demiryollarının CIM ve CIV Bileşik Hükümlerinden doğan hak ve yükümlülüklerine aynen sahiptirler. Bununla birlikte sorumluluğa ilişkin kurallarda aykırılık söz konusu olamaz.
- Paragraf 4 — CIV ve CIM'in bileşik hükümleri, eklerde dahil olmak üzere sözleşmenin bölünmez bir parçasını oluştururlar.

MADDE : 4

«Sözleşme» Kavramının Tanımı

Aşağıdaki metinlerdeki «Sözleşme» deyimini; sözleşmenin kendini, 1. maddenin 2. paragrafının 2. satırbaşında belirtilen protokolü, A ve B ekleri ile bunların, B maddesinin 1 ve 4. paragraflarında belirtilen eklerini kapsamaktadır.

FASIL II

ÖRGÜTÜN

YAPISI VE ÇALIŞMASI

MADDE : 5

Organları

Örgütün çalışması aşağıdaki organlar tarafından yürütülür.

- Genel Kurul,
- İdarî Komite,
- Revizyon Komisyonu,
- Tehlikeli maddelerin taşınması için Eksperler Komisyonu,
- Demiryollarıyla Uluslararası Taşımalar Merkez Ofisi (OCTI).

MADDE : 6

Genel Kurul

Paragraf 1 — Genel Kurul Üye Devletlerin Temsilcilerinden oluşur.

Paragraf 2 — Genel Kurulun görevleri;

- a) Kendi iç yönetmeliğini hazırlar,
- b) 7. maddenin 1. paragrafına göre İdarî Komitenin teşkilini sağlar,
- c) Merkez Ofisin ve İdarî Komitenin faaliyetleriyle ilgili direktifleri verir.
- d) Örgütün yıllık harcamalarının ulaşabileceği en yüksek miktarı beş yıllık devrelere göre tespit eder veya bu harcamaların kısılmasıyla ilgili emirleri verir,
- e) 19. maddenin 2. paragrafına göre Sözleşmenin değiştirilmesine yönelik teklifler hakkında karar verir,
- f) 23. maddenin 2. paragrafına göre kendisine gelen giriş istekleri konusunda karar verir,
- g) 3. paragrafa göre gündemde yer alan diğer sorunlar hakkında karar verir.

Paragraf 3 — Merkez Ofis, beş yılda bir yada üye devletlerin üçte birinin isteği üzerine ve 19. maddenin 2. paragrafı ile 23. maddesinin 2. paragrafında öngörülen durumlarda, Genel Kurulu toplantıya çağırır ve en geç toplantının başlamasından 3 ay önceden gündem projesini üye idarelere gönderir.

Paragraf 4 — Genel Kurulda üye devletlerin çoğunluğunun temsil edilmesi halinde toplantı için yeterli sayı elde edilmiş olur.

Bir üye Devlet, kendini başka bir üye Devlete temsil ettirebilir; Bununla birlikte; bir Devlet iki devletten fazlasını temsil edemez.

Paragraf 5 — Genel Kuruldaki kararlar, oylama sırasında temsil edilen üye Devletlerin çoğunluğu ile alınır. Bununla birlikte 2 d) paragrafı ile Sözleşme ve Protokolün değişiklik teklifleri söz konusu olduğunda 2 e) paragrafının uygulanması için gereken çoğunluk üçte ikilik çoğunluktur.

Paragraf 6 — Merkez Ofis, Üye Devletlerin çoğunluğunun mutabakatı ile üye olmayan Devletleri de Genel Kurul oturumlarına oy kullanmadan katılmaya davet eder.

Merkez Ofis, üye Devletlerin çoğunluğunun mutabakatı ile, gündemde yer alan sorunlarla meşgul olan veya taşıma konusunda yetenekli Uluslararası kuruluşları Genel Kurul oturumlarına, oy kullanmaksızın katılmaya davet eder.

Paragraf 7 — Genel Kurul oturumlarından önce ve İdarî Komitenin direktifleri üzerine, 19. maddenin 2. paragrafında öngörülen tekliflerin ön incelemesini yapması için Revizyon Komisyonu toplantıya çağrılır.

MADDE : 7

İdarî Komite

Paragraf 1 — İdarî Komite üye 11 Devletin temsilcilerinden oluşur.

İsviçre Konfederasyonu daimî bir üyeliğe sahiptir ve Komitenin başkanlığını yapar Diğer üye devletlerin üyelik süresi beş yıldır. Komite tam bir coğrafik dağılım göz önüne alınarak beş yıllık bir süre için oluşturulur. Hiç bir üye Devlet, ard arda iki devreden fazla Komiteye katılamaz. Eğer bir yer boşalacak olursa, Komite, devrenin geri kalan kısmı için diğer bir üye Devleti atar.

Komiteyi teşkil eden her üye devlet bir delege seçer; Bunun dışında bir de süplean (vekil) delege seçebilir.

Paragraf 2 — Komite;

- a) Kendi iç yönetmeliğini hazırlar,
- b) OCTI'nın merkeziyle ilgili anlaşmayı yapar,
- c) Merkez Ofisin organizasyonu, çalışması ve personel statüsü ile ilgili yönetmeliği hazırlar.
- d) Adayların yeteneklerini ve doğru bir coğrafik dağıtımını göz önüne alarak. Merkez Ofisin Genel Müdürünü, Genel Müdür Yardımcısını, Müşavirlerini ve Müşavir Yardımcılarını atar; Merkez Ofis bu görevler için boş olan yerleri gerekli zamanlarda üye Devletlere bildirir; İsviçre Hükümeti, Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcısı için adaylarını gösterir.
- e) Merkez Ofisin İdarî yönden olduğu kadar malî yönden de faaliyetini denetler.
- f) Merkez Ofisin, diğer organlarca alınan kararları ve Sözleşmeyi iyi şekilde uygulamasını gözler. Gerekliğinde Sözleşmenin ve bu kararların uygulamasını kolaylaştırmaya yönelik önlemler ileri sürer.
- g) Merkez Ofis Genel Müdürü yada üye bir Devlet tarafından sorulan ve Merkez Ofisin faaliyetini ilgilendirebilecek sorular hakkında gerekçeli görüş bildirir.
- h) Merkez Ofisin yıllık çalışma programını onaylar.
- i) Örgütün yıllık bütçesini, İdarî raporu ve yıllık hesaplarını onaylar.
- j) İdarî raporu, yıllık hesapların rölövesini, karar ve tavsiyelerini Üye Devletlere bildirir.
- k) İdarî Komitenin oluşturulmasını sağlamakla görevlendirilmiş bulunan Genel Kurul için faaliyetleriyle ilgili bir rapor ile komitenin yenilenmesine ilişkin teklifleri hazırlar ve oturumun açılışından en az iki ay öncesinden üye Devletlere bildirir.

Paragraf 3 — Başka tür bir karar alınmadıkça Komite Örgütün Merkezinde toplanır. İdarî Komitenin her yıl iki oturumu vardır. Ayrıca, Başkanın kararı ya da Üyelerden dört tanesinin talebi olması halinde de toplanır.
Oturumların zabıtları tüm üye devletlere gönderilir.

MADDE : 8

Komisyonlar

Paragraf 1 — Aşağıda «Uzmanlar Komisyonu» diye adlandırılacak olan tehlikeli maddelerin taşınmasıyla ilgili Ekspertler Komisyonu ve Revizyon Komisyonu Üye Devletlerin temsilcilerinden oluşur. Merkez Ofisin Genel Müdürü veya temsilcisi oy vermeksizin oturumlara katılır.

Paragraf 2 — Revizyon Komisyonu,

- a) 19. maddenin 3. paragrafına uygun olarak, Sözleşmeyi değiştirmeye yönelik öneriler hakkında karar verir.
- b) 6. maddenin 7. paragrafına uygun olarak, Genel Kurula sunulan önerileri inceler. Ekspertler Komisyonu, 19. maddenin 4. paragrafına göre Sözleşmeyi değiştirmeye yönelik öneriler hakkında karar verir.

Paragraf 3 — Merkez Ofis, ya kendi isteği ile, yada beş Devletin isteği üzerine ve 6. maddenin 7. paragrafında ön görülen durumda Komisyonları toplantıya çağırır. Gündem, oturumun açılışından en az iki ay öncesinden Merkez Ofisi tarafından Üye Devletlere gönderilir.

Paragraf 4 — Revizyon komisyonunda, Üye Devletlerin çoğunluğunun katılması halinde; toplantı için geçerli sayı elde edilmiş olur.

Ekspertler Komisyonunda ise toplantı için geçerli sayı Üye Devletlerin üçte birinin katılması ile elde edilir.

Bir Devlet kendini başka bir Üye Devlete temsil ettirebilir; bununla birlikte bir Devlet iki Devletten daha fazlasını temsil edemez.

- Paragraf 5** — Her Üye Devletin bir oy hakkı vardır; oylama el kaldırarak yada, istek üzerine ad okunarak çağrılmak suretiyle yapılır.
Bir teklif ancak aşağıdaki şekillerde kabul edilebilir :
- Eğer olumlu oy sayısı; oylama sırasında var olan Üye Devletlerin sayısının en az üçte birine eşit ise.
  - Eğer olumlu oy sayısı, olumsuz oyların sayısının üstünde ise,
- Paragraf 6** — Merkez Ofis, üye Devletlerin çoğunluğunun mutabakatı ile taşıma konusunda yetkili olan veya gündemde yer alan sorunlarla ilgili olan Uluslararası kuruluşları ve üye olmayan Devletleri oy kullanmaksızın Komisyon oturumlarına katılmaya davet eder.
- Paragraf 7** — Komisyonlar her oturum için bir başkan ve bir yada iki başkan yardımcısı seçerler.
- Paragraf 8** — Görüşmeler çalışma dillerinde sürdürülür. Oturumda çalışma dillerinden birinde yapılan açıklama, diğer dile özet olarak çevrilir; öneri ve kararlar ise tam olarak çevrilirler.
- Paragraf 9** — Oturum tutanakları görüşmelerin özetini kapsamaktadır; öneriler ve kararlar, tam metin halinde tutanağa geçilir. Kararlar konusunda Fransızca metin geçerli olacaktır.
Tutanaklar üye devletlere dağıtılır.
- Paragraf 10** — Komisyonlar, tamamlanan sorunları ele almak üzere çalışma grupları kurabilirler.
- Paragraf 11** — Komisyonların bir iç yönetmeliği olabilir.

MADDE : 9

Merkez Ofis

- Paragraf 1** — Demiryolları ile Uluslararası Taşımalar Merkez Ofisi, Örgütün Sekreteryaya görevini yüklenir.
- Paragraf 2** — Merkez Ofis, Özellikle;
- Kendisine örgütün diğer organlarınca verilen görevleri yerine getirir.
  - Gerektiği takdirde, eksperlerin yardımına başvurarak Sözleşmenin değişiklik önerilerinin ilk incelemesini yapar.
  - Komisyonları toplantıya çağırır.
  - Çeşitli organların oturumları için gerekli olan dokümanları üye Devletlere zamanında gönderir.
  3. maddenin 2. paragrafında öngörülen hat listelerini hazırlar ve yayımlar.
  - Üye Devletler ve Taşıma Kuruluşları tarafından yapılan bildirimleri alır ve bunları gerektiğinde diğer Üye Devlet ve Taşıma Kuruluşlarına bildirir.
  - Bir hukukî fiş sistemi hazırlar ve yayımlar.
  - Periyodik bir bülten yayımlar.
  - Örgütün öngördüğü amaçlarla ilgili sorunlar için, yetkili Uluslararası diğer kuruluşlar nezdinde örgütü temsil eder.
  - Örgütün yıllık bütçe projesini hazırlar ve onaylanması için İdarî Komiteye sunar.
  - Onaylanan bütçe çerçevesinde Örgütün para işini yönetir.
  - Üye bir Devletin yada bir taşıma kuruluşunun talebi üzerine üye devletler veya kuruluşlar arasında Sözleşmenin uygulanmasından yada yorumlanmasından doğan anlaşmazlıkları aracılık ederek sonuçlandırmaya çalışır.
  - İlgili tarafların - Üye Devletler, Taşıma Kuruluşları veya Müşterilerin - talebi üzerine, sözleşmenin uygulama yada yorumundan doğan anlaşmazlıklarla ilgili düşünce bildirir.
  - III. Fasıl gereğince, anlaşmazlıkların hakem yoluyla çözümlenmesi konusunda işbirliği yapar.
  - Taşıma Kuruluşları arasında, uluslararası trafikden doğan malî ilişkileri ve ödenmeyen alacakların toplanmasını kolaylaştırır.

Paragraf 3 — Periyodik olarak yayınlanan bülten; sözleşmenin uygulanması için gerekli bilgileri; demiryolu taşıma hukukunun gelişimini, uygulanması ve yorumu için yararlı bilgi, hüküm ve incelemeleri kapsar; bu bülten, çalışma dillerinde yayınlanır.

MADDE : 10

Hat Listesi

Paragraf 1 — Üye Devletler, 3. maddenin 2. paragrafında öngörülen listelerle ilgili hatlarının kaydı yada silinmesine ilişkin bildirimlerini Merkez Ofise bildirirler.

2. maddenin 2. paragrafında belirtilen hatlar, ancak aralarında bağlantı kurdukları üye Devletlerin oluru ile kaydedilirler. Bu tür bir hattın listeden silinmesi için bu Devletlerden yalnız birinin bildirisi yeterlidir.

Bir hattın kaydının yapıldığı veya silindiği hususu Merkez Ofis tarafından tüm üye Devletlere bildirilir.

Paragraf 2 — Bir hat, kayıt bildiri tarihinden itibaren geçecek bir aylık bir sürenin sonunda sözleşmeye bağlanmış olur.

Paragraf 3 — Bir hattın sözleşmeye bağlılığının kalkması silme işleminin bildirildiği tarihten itibaren geçecek bir aylık sürenin bitimiyle olur; yalnız, yapılmakta olan ve bitirilmesi gereken taşıma- larla ilgili hatlar bu hükmün dışındadır.

MADDE : 11

Mali İşler

Paragraf 1 — Örgütün giderlerinin miktarı Merkez Ofisin teklifi üzerine İdarî Komite tarafından her malî yıl için belirlenir.

Örgütün giderleri, kayıtlı hatların uzunlukları oranında üye Devletler tarafından karşılanır.

Bununla birlikte deniz yolları ve dahili su yolları hatlarının yarısı oranında masrafa katılır; özel şartlarla işletilen diğer hatlar için; İdarî Komitenin onaylaması kaydıyla, Merkez Ofis ile ilgili Hükümet arasında yapılacak anlaşma ile iştirak hissesi azamî yarıya indirilebilir.

Paragraf 2 — Merkez Ofis, Yıllık hesap rölövesini ve idarî raporu üye Devletlere gönderir; aynı zamanda da, geçen malî yılın giderlerine iştirak payının en kısa sürede; en geç de o yılın 31 Aralık tarihine kadar ödenmesini ister.

Bu tarihten sonra, belirlenen miktarlar için yıllık % 5 faiz işlemeye başlar.

Eğer bir üye Devlet, bu tarihten itibaren iki yıl içinde iştirak payını ödemezse, ödeme işlemini gerçekleştirenceye kadar oy kullanma hakkı kaldırılır.

İki yıllık bir ek sürenin bitiminde, Genel Kurul bu Devletin tutumunun dolaylı olarak sözleşmeden çekilme arzusundan olup olmadığını araştırır; gerekli gördüğünde bu ayrılma işleminin tarihini tespit eder.

Paragraf 3 — Yukarıdaki 2. paragraf ile 25. maddede belirlenen çekilme durumlarında ve oy kullanma hakkının askıya alınması halinde de borçlu miktarların ödenmesi zorunludur.

Paragraf 4 — Yatırılmayan miktarlar, mümkün olduğunca kısa sürede örgütün alacakları ile kapatılmalıdır; Bu hesaplar dört malî hesap devresine dağıtılabilir.

Borcun kalan kısmı, özel bir hesapla, ödeme işleminin yapılmadığı devrede sözleşmeye dahil bulunan diğer üye devletlerin borcuna geçilir. Bakiyenin hesaba geçirilmesi işlemi, özel hesabın açıldığı günkü kayıtlı hatların uzunluk ölçülerine uygun olarak yapılır.

Paragraf 5 — Sözleşmeden ayrılmış olan bir Devlet, borçlu olduğu miktarları ödemek kaydıyla, yeniden iştirakle üye olabilir.

- Paragraf 6** — Örgüt, 9. maddenin 2. paragrafının (1 ila n) bölümlerinde öngörülen faaliyetlerin gerektirdiği özel masrafların karşılanması için bir ücret tahsil eder; 9. maddenin 2. paragrafının 1 ve m bölümlerinde öngörülen durumlarda bu ücret Merkez Ofis teklifi üzerine İdarî Komite tarafından tespit edilir. 9. maddenin 2. paragrafının (n) bölümündeki durum için 15. maddenin 2. paragrafı uygulanır.
- Paragraf 7** — Yazışmaların ve hesap evrakının uygunluğunun kontrolü İsviçre Hükümetince yapılır. Bu hükümet İdarî Komiteye konuya ilişkin rapor verir.

FASIL III
HAKEMLİK

MADDE : 12

Yetki

- Paragraf 1** — Üye Devletler arasında Sözleşmenin yorumu yada uygulamasından doğan uyuşmazlıklar ile Üye Devletler ile Örgüt arasında imtiyaz ve muafiyetlerle ilgili protokolün yorumu yada uygulamasından doğan anlaşmazlıklar, taraflardan birinin isteği üzerine hakem mahkemesine götürülebilir. Taraflar hakem mahkemesinin ve hakem usulünün teşkilini serbestçe belirlerler.
- Paragraf 2** — CIV'nin bileşik hükümler ile CIM'in bileşik hükümlerinin uygulanmasından doğan;
- Taşıma kuruluşları arasındaki uyuşmazlıklar,
  - Taşıma kuruluşları ile müşteriler arasındaki uyuşmazlıklar,
  - Müşteriler arasındaki uyuşmazlıklar uzlaşma yoluyla çözümlenememiş veya olağan mahkemelerin kararına sunulmamış ise, ilgili tarafların mutabakatı ile bir hakem mahkemesine götürülebilir. 13. ila 16. maddeler hakem mahkemesinin teşkili ve hakemlik usulü için uygulanmaktadır.
- Paragraf 3** — Her Devlet Sözleşmenin imzalanması veya onama, kabul, onaylama veya katılma belgesinin verilmesi sırasında 1. paragraf ve 2. paragrafın hükümlerinin tümü veya bir kısmını uygulamamak üzere rezerv koyma hakkına sahiptir.
- Paragraf 4** — 3. paragrafın uygulanmasına göre rezerv koymuş olan her Devlet Depoziter (belgeleri alan) Hükümete haber vererek bu rezervinden her zaman için vazgeçebilir. Rezervin kaldırılması işlemi depoziter Hükümetin bu konuyu Devletin bilgisine sunduğu tarihten bir ay sonra kesinlik kazanır.

MADDE : 13

Başvuru Sözleşmesi - Mahkeme Kalemi

Taraflar özellikle aşağıdaki konuları kapsayan bir başvuru sözleşmesi yaparlar;

- Anlaşmazlığın konusu,
- Mahkemenin teşkili ve hakem yada hakemlerin atanması için mutabık kalınan süreler,
- Mahkeme merkezi olarak kararlaştırılan yer,

Bu başvuru sözleşmesi; mahkeme kalemi görevini yerine getiren Merkez Ofise bildirilecektir.

MADDE : 14

Hakemler

- Paragraf 1** — Hakemlerin listesi Merkez Ofis tarafından hazırlanıp açıklanır. Her üye Devlet, kendi milletinden Uluslararası Taşıma Hukuku uzmanlarından iki hakemi bu listeye kaydettirebilir.
- Paragraf 2** — Hakem mahkemesi, başvuru sözleşmesine uygun olarak bir, üç yada beş hakemden oluşur. Hakemler 1. paragrafta belirtilen listede yer alan kişiler arasından seçilir. Bununla birlikte

eğer başvuru sözleşmesi beş hakem öngörüorsa, o zaman taraflardan herbiri listenin dışında bir hakem seçebilir.

Eğer başvuru sözleşmesi tek bir hakem öngörüorsa, bu hakem, tarafların mutabakatı ile seçilir.

Eğer sözleşme üç yada beş hakem öngörüorsa, taraflardan her biri duruma göre bir yada iki hakem seçer; hakem mahkemesine başkanlık edecek olan üçüncü yada beşinci hakem tarafların mutabakatı ile tayin edilir.

Tek hakemin seçilmesinde yada üçüncü yada beşinci hakemin seçilmesi konusunda taraflar arasında mutabakat sağlanamaz ise bu seçim işlemi Merkez Ofis Genel Müdürü tarafından yapılır.

Paragraf 3 — Tarafların aynı tabiyetden olması dışında; tek hakemin, üçüncü yada beşinci hakemin tabiyetinin taraflarinkinden farklı olması gerekir.

Bir üçüncü tarafın uyuşmazlığa müdahalesi hakem mahkemesinin oluşumunu etkilemez.

MADDE : 15

Usul - Masraflar

Paragraf 1 — Hakem mahkemesi, özellikle aşağıdaki hükümleri gözönüne alarak izlenecek olan usule karar verir.

- a) Hakem mahkemesi, karar vermesi gerektiğinde tarafların yaptıkları yorumlara bağlı kalmaksızın, taraflarca temin edilen belgelere göre davayı inceler ve karar verir.
- b) Hakem mahkemesi, ne davacının iddiasında belirtilenin dışında bir konuda veya iddiasında belirtilenden fazlasına ne de davalının kabullendiğinden daha azına karar verebilir.
- c) Gerekçeli olarak verilen hakem kararı hakem mahkemesi tarafından kaleme alınır ve Merkez Ofis tarafından ilgili taraflara bildirilir.
- d) Hakem mahkemesinin bulunduğu yerin zorlayıcı kanunundaki karşı hükümler haricinde ve taraflar arasında buna karşı bir anlaşma bulunmadığı takdirde, hakem kararı kesindir.

Paragraf 2 — Hakemlerin ücretleri Merkez Ofis Genel Müdürü tarafından tespit edilir. Hakem kararı masraf ve harçları tespit eder; bunların ve hakemlerin ücretlerinin taraflar arasında dağıtımına karar verir.

MADDE : 16

Zamanaşım - İcraî Kuvvet

Paragraf 1 — Hakem usulünün işlerliğe koyulması, zamanaşımının kesilmesi konusunda, normal mahkemeye dava açmak için uygulanacak maddi hukukun öngördüğü etkinliktedir.

Paragraf 2 — Hakem mahkemesinin taşıma kuruluşları ya da müşteriler hakkındaki bu kararı, uygulanacağı Devletdeki gerekli formalitelerin yerine getirilmesinden sonra üye devletlerin her birinde İcraî Kuvvet kazanır. Davanın esastan yeniden gözden geçirilmesi kabul edilmez.

FASIL IV

Çeşitli Hükümler

MADDE : 17

Taşıma Kuruluşlarının Ödenmeyen Alacakların Tahsili

Paragraf 1 — Bu sözleşmelerin Bileşik Hükümlerine bağlı taşımalarından doğan ve ödenmemiş bulunan alacakların bordroları, alacaklı taşıma kuruluşu tarafından, tahsilini kolaylaştırmak için Merkez Ofise gönderilebilir. Merkez Ofis, bu amaç için borçlu olan taşıma kuruluşunu borcunu ödemeye ya da ödemeyi reddetmesinin nedenlerini açıklamaya çağırır.

- Paragraf 2 — Merkez Ofis, ileri sürülen ödememe nedenlerinin yeterince gerekçeli olduğuna inanırsa, taraflara ya yetkili mahkemeye gitmeyi ya da 12. maddenin 2. paragrafına göre hakem mahkemesine başvurmalarını önerir.
- Paragraf 3 — Merkez Ofis meblağın tümünün ya da bir bölümünün gerçekten ödenmesi gerektiği görüşüne varırsa, muhtemelen bir uzmanla görüşükten sonra, borçlu taşıma kuruluşunun alacağıın tümü ya da bir bölümünü Merkez Ofise yatırmak zorunda olduğunu bildirebilir; bu şekilde yatırılan miktar yetkili hâkimin veya hakem mahkemesinin esas hakkındaki kararına kadar emanete alınır.
- Paragraf 4 — Eğer taşıma Kuruluşu Merkez Ofis tarafından belirlenen meblağı onbeş gün içerisinde yatırmazsa, Merkez Ofis, ödememe işleminden doğacak sonuçları da açıklayarak yeni bir uyarı gönderir.
- Paragraf 5 — Eğer bu uyarı da iki ay içinde sonuca ulaşmazsa, Merkez Ofis, bu taşıma kuruluşunun bağlı olduğu üye Devlete gerekçeli bir bildiri gönderir ve üye Devleti tedbirleri almaya ve özellikle bu kuruluşun hatlarının hat listesinde muhafaza edilmesinin gerekip gerekmediğini incelemeye davet eder.
- Paragraf 6 — Eğer Üye Devlet, ödemenin yapılmamasına rağmen, bu kuruluşun hatlarının kaydının kalmasını isterse veya Merkez Ofisin bildirisine altı haftalık bir süre içinde cevap vermezse, sözleşmenin hükümlerine bağlı taşımalarından doğan tüm alacakların ödenmesini tümüyle garanti etmiş sayılır.

MADDE : 18

Yargılama - Haciz - Teminat

- Paragraf 1 — Sözleşmenin hükümleri gereğince yetkili hâkim tarafından yüzyüze ya da gıyapta verilen kararlar, bu hâkim tarafından uygulanan kanunlara göre icraya konur ve bu kararın uygulanacağı Devletdeki gerekli formalitelerin tamamlanmasından sonra diğer üye Devletlerin herbirinde yürürlük kazanır. Davanın esastan yeniden tetkiki yapılamaz.
Bu hüküm ne sadece geçici olarak uygulanacak olan kararlara, ne de davasının reddinden dolayı davacı aleyhine mahkeme masraflarından ayrıca hükmedilen zarar - ziyan taleplerine uygulanır.
Birinci paragraf, adli uzlaşmalarda da uygulanır.
- Paragraf 2 — Bu taşıma kuruluşunun sözleşme hükümlerine tabi taşımalarından dolayı aynı üye Devlete bağlı olmayan diğer bir taşıma kuruluşundan olan alacakları için ancak bu alacakların sahibi olan taşıma kuruluşunun bağlı olduğu Üye Devletin Adli Makamlarının vereceği bir hükümle haciz konulabilir.
- Paragraf 3 — Demiryolu çeken ve çekilen araçları ile konteyner, yükleme malzemesi ve muşamba gibi taşımada kullanılan ve demiryoluna ait olan her türlü eşyaya, mal sahibi demiryolunun bağlı olduğu Üye Devletin toprağı dışındaki bir toprakta ancak bu Devletin Adli Makamlarınca verilen bir hükümle haciz koyulabilir.
— Şahıslara ait vagonlara ve bu vagonların içinde olup vagon sahibine ait olan taşımaya yarayan her türlü eşyaya, mal sahibinin kametgâhının bulunduğu Devletin toprağından başka bir toprakta, ancak bu Devletin Adli Makamlarınca verilen bir hüküm gereğince haciz konulabilir.
- Paragraf 4 — Sözleşmeye dayalı hukuki davalarda, masrafların ödenmesini sağlamak üzere teminat istenemez.

FASIL V
SÖZLEŞMENİN DEĞİŞTİRİLMESİ

MADDE : 19

Yetki

Paragraf 1 — Üye Devletler, Sözleşmeyle ilgili değişiklik tekliflerini Merkez Ofise bildirirler. Merkez Ofis de bu teklifleri derhal Üye Devletlerin bilgisine sunar.

Paragraf 2 — 3 ve 4. paragraflarda öngörülmeyen Sözleşmenin hükümleriyle ilgili değişiklik teklifleri konusunda Genel Kurul karar verir.

Bir değişiklik teklifinin Genel Kurulun oturumunun gündemine alınabilmesi için Üye Devletlerin üçte birinin kabulünü alması gerekir.

Böyle bir değişiklik teklifini alan Genel Kurul, bu tür bir teklifin, 3. paragrafa göre değişiklik konusu Revizyon Komisyonunun yetkisine giren bir yada bir çok hükümle yakın ilişkili karakterde olduğuna 6. maddenin 5. paragrafında öngörülen çoğunlukla, karar verebilir. Bu durumda, Genel Kurul o hükmün yada hükümlerin değişikliği konusunda da karar vermeye yetkilidir.

Paragraf 3 — Revizyon Konferansı, 2. paragrafın 3. satır başı hükmü gereğince alınan Genel Kurul kararlarını göz önüne alarak, aşağıda belirtilen hükümlerle ilgili değişiklik teklifleri konusunda karar verir;

a) CIV Bileşik Hükümleri;

— 1. madde, 3 paragraf; 4. madde, 2. paragraf; 5. madde (2. paragraf hariç) 6, 9 ila 14, 15 (6. paragraf hariç) 16 ila 21. maddeler, 22. maddenin 3. paragrafı.

— Değişikliğin, hesap birimiyle ilgili meblağlarda bir artış öngörmesi halinde; 30, 31, 38, 40 ve 41. maddelerde hesap birimi olarak gösterilen meblağlar.

b) CIM'in Bileşik Hükümleri;

— 1. madde 2. parag; 3. madde, 2 ila 5. paragraflar; 4, 5, 6. (3. parag. hariç), 7, 8, 11 ila 13, 14 (7. parag. hariç), 15 ila 17, 19 (4. parag. hariç), 20 (3. parag. hariç) 21 ila 24, 25 (3. parag. hariç), 26 (2. parag. hariç) 27, 28. madde 3 ve 6 paragraflar; 29, 30 (3. parag. (hariç) 31, 32 (3. parag. hariç) 33 (5. parag. hariç) 34, 38, 39, 41, 45, 46, 47 (3. parag. hariç) 48 (sadece Uluslararası Deniz Taşınması hakkına uygulama işlemi söz konusu olduğunda) 52, 53, 59 ila 61, 64, 65. maddeler.

— Değişikliğin hesap birimi olarak belirtilen miktarı ilgilendirmesi halinde 40. madde-deki hesap birimi olarak gösterilen miktar.

— Şahıslara ait vagonların demiryollarıyla Uluslararası taşınmasına ilişkin yönetmelik (RIP) Ek II.

— Konteynerlerin demiryollarıyla Uluslararası taşınmasına ilişkin Yönetmelik (RICO) Ek III.

— Koli Ekspreslerin demiryollarıyla uluslararası taşınmasına ilişkin yönetmelik (RIEX) Ek IV.

Paragraf 4 — Tehlikeli maddelerin demiryollarıyla Uluslararası Taşınmasına ilişkin Yönetmeliğinin (RID) hükümleriyle ilgili değişiklik teklifleri konusunda Ekspresler Komisyonu karar verir. (CIM Bileşik Hükümlerinin I. Eki)

MADDE : 20

Genel Kurul Kararları

- Paragraf 1** — Genel Kurul tarafından kararlaştırılan değişiklikler Üye Devletlerin temsilcileri tarafından imzalanan bir protokole geçirilir. Bu protokol, kabul, onama ya da onaylamaya sunulur; kabul, onama ya da onaylama belgeleri mümkün olan en kısa sürede bunları toplayan Hükümete teslim edilir.
- Paragraf 2** — Protokolün; kabul, onama ya da onaylama işlemlerinin Üye Devletlerin üçte ikisinden fazla Devlet tarafından gerçekleştirilmesi halinde, kararların yürürlüğe girişi Genel Kurul tarafından tespit edilen sürenin bitiminde olur.
- Paragraf 3** — CIV ve CIM'nin Bileşik Hükümlerinin uygulanması konusu; kabul, onama ve onaylama belgelerini, bu yürürlüğe giriş için öngörülen tarihten bir ay önce teslim etmemiş olan Üye Devletler ile ve bu Devletler arasındaki taşınmalar için, kararların yürürlüğe girişinden itibaren askıya alınır. Bu askıya alma işlemi Merkez Ofis tarafından Üye Devletlere duyurulur; askıya alma, kararların söz konusu Devletler tarafından kabul, onama ve onaylamalarının yapıldığının Merkez Ofisce bildirim tarihini izleyen bir ayın bitiminde son bulur.
- Bu askıya alma işlemi Genel Kurul tarafından kararlaştırılan değişiklikleri, kabul, onama ve onaylama belgelerini göndermeksizin uygulayacaklarını Merkez Ofise bildirmiş olan Devletler için geçerli değildir.

MADDE : 21

Komisyon Kararları

- Paragraf 1** — Komisyonlar tarafından kararlaştırılan değişiklikler Merkez Ofis tarafından Üye Devletlere bildirilir.
- Paragraf 2** — Bu kararlar, bildiri tarihinden itibaren dört ay içinde Üye Devletlerin üçte birinin itirazı olmadığı takdirde Merkez Ofis Üye Devletlere kararları bildirdiği ayı izleyen 12. ayın ilk günü, bütün Üye Devletler için yürürlüğe girer. Bununla birlikte, eğer bir Devlet revizyon Komisyonunun bir kararına karşı itirazını dört aylık bir süre içinde bildirirse ve bu kararın yürürlüğe girişi için öngörülen tarihten en geç iki ay önce sözleşmeyi iptal ederse, karar ancak ilgili devletin bu iptal işlemini gerçekleştirdiğinde yürürlüğe girer.

FASIL VI

NİHAİ HÜKÜMLER

MADDE : 22

Sözleşmenin İmzalanması, Onaylanması, Onanması, Kabulü

- Paragraf 1** — Sözleşme, 31 Aralık 1980 tarihine kadar Bern'de İsviçre Hükümeti nezdinde, CIM ve CIV Sözleşmelerinin sekizinci olağan revizyon Konferansına davet edilen Devletlerin imzasına açık olacaktır.
- Paragraf 2** — Sözleşme onaylama, kabul ve onama işlemlerine bağlıdır; bu onama, kabul ve onaylama belgeleri Depoziter Hükümet olan İsviçre Hükümetine verilecektir.

MADDE : 23

Sözleşmeye Katılma

- Paragraf 1** — CIM ve CIV Sözleşmelerinin sekizinci olağan revizyon Konferansına davet edilmiş olup 22. maddenin 1. paragrafında öngörülen süre içinde sözleşmeyi imzalamamış olan Devletler, Sözleşmenin yürürlüğe girişinden önce sözleşmeye gireceklerini bildirebilirler. Katılma belgesi depoziter Hükümete verilecektir.

Paragraf 2 — Yürürlüğe girişinden sonra sözleşmeye katılmak isteyen her Devlet, Depoziter Hükümete kendi taşıma kuruluşlarının Uluslararası Taşımalar karşısındaki durumu hakkında bir notla birlikte talebini iletir. Depoziter Hükümet bunları Üye Devletlere ve Merkez Ofise bildirir.

Beş üye Devletin Depoziter Hükümet nezdinde karşı görüşte bulunmaması halinde, talep yukarıdaki bildirden altı ay sonra itiraza yer kalmayacak şekilde kabul edilmiş olur. Depoziter Hükümet, bu durumdan, talepte bulunan Devleti, Üye Devletleri ve Merkez Ofisi haberdar eder. Yeni Üye Devlet 10. madde hükümlerine hemen uyar. Karşıt görüş halinde Depoziter Hükümet katılma talebini karar verecek olan Genel Kurula sunar. Katılma işlemi, katılma belgesinin verilmesinden sonra; Merkez Ofisin, yeni Üye Devletin hat listelerini üye Devletlere bildirdiği ayı takip eden ikinci ayın ilk günü geçerlik kazanır.

Paragraf 3 — Sözleşmeye her katılma işlemi, ancak o tarihte yürürlükte olan sözleşme ve değişikliklerini ilgilendirir.

MADDE : 24

Sözleşmenin Yürürlüğe Girişi

Paragraf 1 — Onaylama, onama, kabul ve katılma belgeleri onbeş Devlet tarafından gönderildiği zaman, Depoziter Hükümet, sözleşmenin yürürlüğe girişi konusunda anlaşmak üzere ilgili Hükümetlerle temasa geçer.

Paragraf 2 — Sözleşmenin yürürlüğe girmesiyle 7 Şubat 1970 tarihli demiryollarıyla eşya taşımaya ilişkin Uluslararası Sözleşme (CIM) ile demiryollarıyla yolcu ve bagaj taşımaya ilişkin Uluslararası Sözleşme (CIV) ve 26 Şubat 1966 tarihli, yolcuların ölmeleri ve yaralanmaları halinde demiryollarının sorumluluklarına ilişkin CIV ek sözleşmesi yürürlükten kalkar.

MADDE : 25

Sözleşmenin İptali

Sözleşmeyi iptal etmek isteyen her üye Devlet bunu Depoziter Hükümete bildirir. İptal işlemi, gelecek yılın 31 Aralığında kesinlik kazanır.

MADDE : 26

Depoziter Hükümet'in Görevleri

Depoziter Hükümet aşağıda belirtilen hususlardan CIM ve CIV Sözleşmeleri 8. olağan revizyon konferansına davet edilen Devletlere, Sözleşmeye katılan diğer Devletlere ve Merkez Ofise haber verir;

- a) Sözleşmenin imzalanmasını; onaylama kabul ve onama belgeleri ile iptal bildirimlerinin gönderildiğini,
- b) 24. maddenin uygulanmasına göre Sözleşmenin yürürlüğe giriş tarihini,
- c) 20. maddede öngörülen protokollerin onaylama, kabul ve onama belgelerinin gönderildiğini.

MADDE : 27

Sözleşmeye Rezerv Koyulması

Sözleşmeye rezerv koyulması, ancak sözleşmede rezervin öngörülmesi halinde olabilir.

MADDE : 28

Sözleşmenin Metinleri

Sözleşme Fransızca olarak hazırlanmış ve imzalanmıştır. Fransızca metinlere, Almanca, İngilizce, Arapça, İtalyanca ve Hollanda dillerinde resmi tercüme de eklenir.

Geçerli olan Fransızca metindir.

Bu sözleşme, Hükümetleri tarafından tam yetkili kılınan aşağıda imzası bulunan kişilerce imzalanmıştır.

Bu sözleşme Fransızca orijinal tek bir nüsha olarak dokuz Mayıs bindokuzyüz seksen tarihinde yapılmış ve İsviçre Federasyonunun arşivine kaldırılmıştır. Sözleşmenin aslına uygun tasdikli bir kopyesi Üye Devletlerden her birine verilecektir.

Arnavutluk	Lihtenştayn
Cezayir	Lüksemburg
Federal Almanya Cumhuriyeti	Fas
Suudi Arabistan	Norveç
Avusturya	Pakistan
Belçika	Hollanda
Bulgaristan	Polonya
Danimarka	Portekiz
İspanya	Demokratik Alman Cumhuriyeti
Finlandiya	Romanya
Fransa	İngiltere
Yunanistan	İsveç
Macaristan	İsviçre
Hindistan	Suriye
Irak	Çekoslovakya
İran	Tunus
İrlanda	Türkiye
İtalya	Sov. Sos. Cumhuriyetleri Birliği
Ürdün	Yugoslavya
Lübnan	

**ULUSLARARASI DEMİRYOLU TAŞIMACILIĞINDA ÖRGÜTÜN İMTİYAZ VE MUAFİYETLERİ
HAKKINDA PROTOKOL**

MADDE : 1

Paragraf 1 — Örgüt, resmî faaliyetlerinde, aşağıda belirtilen haller dışında yargı ve icra muafiyetinden yararlanır :

- a) Örgütün, özel bir durumda böyle bir muafiyetten açıkça vaz geçmesi halinde,
- b) Üçüncü şahıs tarafından, motorlu bir taşıt yahut Örgüt'e ait ya da onun hesabına çalışan başka herhangi bir taşıt aracının sebep olduğu bir kaza nedeniyle zarar ziyan davası açılması, ya da sözü geçen taşıt aracını ilgilendiren trafik nizamına aykırılık halinde;
- c) Örgüt tarafından başlatılmış olan bir yargılama usulüne doğrudan doğruya bağlı bir karşı dava halinde,
- d) Örgüt tarafından personelinden birine ödenmesi gereken maaş, ücret ve diğer meblağlar üzerine mahkeme kararıyla haciz konulması halinde,

Paragraf 2 — Örgütün mal ve varlıkları, nerede bulunurlarsa bulunsunlar, her türlü zabıt ve müsadereden ve diğer haciz veya cebir şekillerinden muafırlar. Ancak, Örgüte ait ya da onun hesabına çalışan motorlu araçlarla ilgili kazalardan geçici olarak korunmasının ve söz konusu kazalar dolayısıyla yapılacak soruşturmaların gerektirdiği ölçüde bu muafiyetten yararlanamazlar.

Bununla birlikte, şayet kamu yararı amacıyla Örgütün mallarında bir kamulaştırma yapmak gerekirse bu işlemin Örgütün faaliyetlerinin icrasına engel teşkil etmesine mani olmak için her türlü önlemler alınmalı ve peşin ve tam bir tazminat acele ödenmelidir.

Paragraf 3 — Her üye Devlet, resmî faaliyetlerini yerine getirebilmesi için, Örgütü, mallarını ve gelirlerini dolaysız vergilerden muaf tutar. Örgütün resmî faaliyetleri için kesinlikle gerekli olan önemli miktarda satın alma veya hizmetler örgüt tarafından yapıldığı ya da yararlanıldığında ve bu satın alma veya hizmetler vergi veya resme tabi olduğunda üye devletler, mümkün oldukça, bu tür vergi ve resimlerden muafiyet yahut bunların miktarlarının ödenmesi konusunda gerekli önlemleri alırlar.

Yapılan bir hizmetin normal karşılığı olan ücretlerle ilgili vergi ve resimlere ilişkin olarak hiçbir muafiyet tanınmaz.

Örgüt tarafından ithal veya ihraç edilen ve Örgütün resmî faaliyetleri için mutlaka gerekli olan ürünler, ithal veya ihraçta alınan bütün vergi ve resimlerden muafırlar.

Bu madde münasebetiyle, Örgüt personelinin özel ihtiyaçlarına yönelik hizmetlerin temini veya mal satın alınması ve bunların ithalatıyla ilgili olarak hiçbir muafiyet verilmez.

Paragraf 4 — 3 numaralı paragraf hükümlerine uygun olarak kazanılan ya da ithal olunan mallar, muafiyet tanıyan üye devletlerin tespit ettiği şartlar dışında; satılamaz, terkedilemez ve kullanılmaz.

Paragraf 5 — Örgütün bu Protokol ile belirlenen resmî faaliyetleri, Anlaşma'nın 2. maddesinde tanımlanan amaçlara uygun faaliyetlerdir.

MADDE : 2

Paragraf 1 — Örgüt, her türlü fon, döviz, nakit para yahut menkul kıymet kabul edebilir ve bunları elinde tutabilir; Anlaşmada öngörülen bütün kullanımlar için bunlardan serbestçe yararlanabilir ve taahhütlerini yerine getirmek için gereken ölçüde herhangi bir para biriminden hesap sahibi olabilir.

Paragraf 2 — Örgüt, resmî haberleşmelerinde ve her türlü belgelerin naklinde, her üye devletin, benzeri diğer Uluslararası kuruluşlara tanıdığından daha az elverişli olmayan muamelelerden yararlanır.

MADDE : 3

Üye Devletlerin temsilcileri, görevlerinin ifası sırasında ve hizmetle ilgili seyahatleri süresince, her üye Devletin ülkesinde aşağıdaki imtiyaz ve muafiyetlerden yararlanırlar.

- a) Görevleri sona ermiş olsa bile bu görevlerinin ifası sırasında yaptıkları muamelelerle (sözleri ve yazıları dahil) ilgili yargı muafiyeti; ancak bu muafiyet, bir Devletin temsilcisine ait yahut onun kullandığı bir motorlu veya başka herhangi bir taşıt aracının sebep olduğu bir kazadan doğan zararlarda veya sözü edilen taşıt aracını ilgilendiren trafik düzeninin ihlali halinde geçerli değildir.
- b) Suçüstü hali hariç tutuklama ve hükümden önceki tutuklamadan muafiyet,
- c) Suçüstü hali hariç, şahsî bagajlarına el konulmasından muafiyet,
- d) Bütün resmî kâğıtlarının ve belgelerinin dokunulmazlığı;
- e) Kendilerinin ve eşlerinin, yabancıların girişlerini sınırlayan her türlü tedbirden ve kayıt formalitelerinden muaflık,
- f) Yabancı hükümet temsilcilerine geçici görev halinde tanınan para ve kambiyo düzenlemelerine ilişkin kolaylıkların aynısı kolaylıklar.

MADDE : 4

Örgütün personeli, görevlerinin ifası sırasında her üye Devletin ülkesinde aşağıda yazılı imtiyaz ve muafiyetlerden yararlanır.

- a) Örgütün hizmetinden ayrılmış olsalar bile, görevlerinin ifası sırasında ve bu görevlerinin sınırları içinde yapmış oldukları muamelelerle (Sözleri ve yazıları dahil) ilgili yargı muafiyeti; ancak bu muafiyeti; Örgüt personeli'nden birine ait ya da onun kullandığı bir motorlu taşıtın veya başka herhangi bir taşıt aracının sebep olduğu kazadan doğan zararlar veya sözü edilen taşıt aracını ilgilendiren trafik düzeninin ihlali halinde geçerli değildir.
- b) Bütün resmî kâğıtlarının ve belgelerinin dokunulmazlığı,
- c) Göçü sınırlayan ve yabancıların kaydını düzenleyen hükümler konusunda uluslararası kuruluşların personeli'ne genel olarak tanınan istisnaların aynısı; ailelerini teşkil eden fertlerden herbiri de aynı kolaylıklardan yararlanır;
- d) Örgüt tarafından ödenen maaş, ücret ve diğer aylıklardan, örgüt yararına, dahilli bir vergi almak kaydıyla, gelir üzerinden millî vergi muafiyeti bununla birlikte üye Devletler, bu maaş, ücret ve aylıkları diğer kaynaklardan sağlanan gelirlerden tahsil edilecek vergi miktarının hesabında göz önünde tutmak imkânına sahiptirler; üye Devletler, bu malî muafiyeti, örgüt tarafından eski mensuplarına ya da onların hak sahiplerine ödenen emekli maaş ve tazminatlarına ve hayatta kalanlara ödenen gelirlere uygulamak zorunda değildirler;
- e) Kambiyo düzenlemeleri konusunda, Uluslararası örgütlerin personeline genel olarak tanınan imtiyazların aynısı;
- f) Uluslararası kriz sırasında, kendileri ve ailelerini teşkil eden fertler için, vatanlarına iade konusunda Uluslararası kuruluşların personeline tanınan kolaylıkların aynısı.

MADDE : 5

Örgütün başvurduğu eksperler, Örgüt nezdinde çalıştıkları veya Örgüt için görev ifa ettikleri zaman, bu görevleri sırasında veya bunların yerine getirilmesi münasebetiyle yaptıkları yolculukların süresi de dahil olmak üzere, görevleri için gerektiği ölçüde aşağıdaki imtiyaz ve muafiyetlerden yararlanırlar;

- a) Görevleri sırasında yaptıkları, sözleri ve yazıları da dahil, muamelelerle ilgili yargı muafiyeti; ancak bu muafiyet bir ekspere ait olan yahut onun kullanmakta olduğu bir motorlu taşıtın veya başka herhangi bir taşıt aracının sebep olduğu bir kazadan doğan zararlarda yahut sözü edilen taşıt aracını ilgilendiren trafik düzeninin ihlali halinde geçerli değildir. Eksperler, Örgüt nezdindeki görevleri son bulduktan sonra da bu imtiyazdan yararlanmaya devam ederler.

- b) Bütün resmî kâğıtlarının ve belgelerinin dokunulmazlığı;
- c) Ücretlerinin transferinde gereken kambiyo kolaylıkları;
- d) Şahsî bagajları konusunda yabancı hükümetlerin ajanlarına geçici resmî görevleri sırasında tanınan kolaylıkların aynısı.

MADDE : 6

Paragraf 1 — Bu Protokol ile öngörülen imtiyaz ve muafiyetler, sadece her halükârda Örgütün serbestçe çalışabilmesini ve bunların tevdi edildiği kişilerin tam bağımsızlığını sağlamak amacıyla tesis edilmiştir. Yetkili makamlar, muhafazası adaletin işlemlerini engellemeye müsait olan ve tahsis edildiği amacın gerçekleştirilmesine hâlel gelmeksizin kaldırılması mümkün bulunan bütün durumlarda her muafiyeti kaldırabilirler.

Paragraf 2 — 1. paragrafta sözü edilen yetkili makamlar şunlardır :
— Temsilcileri için, üye Devletler,
— Genel Müdür için, Yönetim Kurulu,
— Diğer Personel ve Örgütün başvurduğu eksperler için Genel Müdür.

MADDE : 7

Paragraf 1 — Bu Protokol hükümlerinden hiç birisi, her üye Devletin kendi kamu güvenliği yararına gerekli her türlü önlemi alma konusunda sahip olduğu hakkın kullanılmasına engel teşkil etmez.

Paragraf 2 — Örgüt adaletin iyi işlemlerini kolaylaştırılması, ilgili üye Devletlerin kanun ve nizamlarına saygının sağlanması ve Protokol'da öngörülen imtiyaz ve muafiyetlerin yol açabileceği her türlü suistimallere engel olunması konularında üye Devletlerin yetkili makamlarıyla her zaman işbirliği yapar.

MADDE : 8

Hiçbir üye Devlet, bu Protokol'da belirtilen imtiyaz ve muafiyetlerden :

- (d) bendindeki durum dışında, 3. maddede sayılanları,
- (a), (b) ve (d) bentlerindeki durumlar dışında 4. maddede sayılanları,
- (a) ve (b) bentlerindeki durumlar dışında 5. maddede sayılanları kendi tebaasına veya o Devlet ülkesinde devamlı ikametgâhı bulunan kişilere vermek zorunda değildir.

MADDE : 9

Örgüt, bu Protokol hükümlerinin ilgili üye Devlet veya Devletlere uygulanması konusunda bu üye Devlet veya Devletlerle ek anlaşmalar yapılabilir. Ayrıca, Örgütün iyi çalışabilmesini sağlamak maksadıyla başka anlaşmalar da imzalayabilir.

9 Mayıs 1980 tarihli Uluslararası Demiryolu Taşımacılığına İlişkin Sözleşme (COTIF) Eki A

DEMİRYOLU İLE ULUSLARARASI YOLCU VE BAGAJ TAŞIMA SÖZLEŞMESİYLE İLGİLİ BİLEŞİK HÜKÜMLER (CIV)

**BİRİNCİ FASIL
GENEL HÜKÜMLER**

MADDE : 1

Uygulama Alanı

Paragraf 1 — 2, 3 ve 33. maddelerde öngörülen istisnalar kaydıyla, bileşik hükümler, en az iki Devletin toprağından geçen ve yalnızca, sözleşmenin 3 ve 10. maddelerinde öngörülen hat listesinde yer alan hatlarla ilgili bir güzergâh için düzenlenen Uluslararası taşıma belgeleri ile gerçekleştirilen tüm yolcu ve bagaj taşımalarına uygulanır.

Bu bileşik hükümler; yolcuların ölmeleri ve yaralanmaları halinde demiryolunun sorumluluğu ile ilgili olarak demiryolu ile Uluslararası yük taşıma sözleşmesinin (CIM) bileşik hükümlerine dayanılarak gönderilen eşyanın refakatçilerine de uygulanır.

Paragraf 2 — Uluslararası taşıma belgelerinin düzenlendiği irtibatlar Uluslararası tarifelerle tespit edilir.

Paragraf 3 — Bileşik hükümlerde geçen «gar» sözcüğü; demiryolu garları, deniz servis limanları ve taşıma mukavelesinin gerekleri için halka açık diğer tüm taşıma teşebbüsleri tesislerini kapsamaktadır.

MADDE : 2

Uygulama Alanındaki

İstisnalar

Paragraf 1 — Çıkış garı ve varış garının aynı Devletin topraklarında olduğu ve diğer bir Devletin toprağını sadece transit olarak geçen taşımalar aşağıdaki şartlarda Bileşik Hükümlere bağlı değildir;

- a) Transit taşımaların gerçekleştirildiği hatlar çıkış Devletin demiryolu tarafından işletiliyorsa, veya
- b) İlgili Devletler ve Demiryolları bu taşımaları Uluslararası taşıma olarak mütalâa etmeme konusunda anlaşmaya varmışlarsa,

Paragraf 2 — İki sınırdaş Devletin garları arasındaki taşımalar ile üçüncü bir devletin toprağını transit geçerek iki Devletin garları arasında yapılan taşımalar; eğer taşımaların yapıldığı hatlar bu üç Devlettten yalnız birinin demiryolunca işletilmekteyse ve bu Devletlerden hiçbirinin kanun ve yönetmelikleri taşımaya karşı değilse, bu demiryoluna uygulanabilen dahili trafik rejimine bağlı olacaktır.

MADDE : 3

Yolcuların ölmeleri ve yaralanmaları halindeki sorumluluklarla ilgili rezerv

Paragraf 1 — Her üye Devlet, Sözleşmeyi imzaladığı veya onaylama belgesini sunduğu anda, toprağı üzerinde meydana gelen kaza kurbanı yolcular için bu kişilerin kendi tebasından olmaları veya bu Devletin toprakları içinde oturmaları halinde, yolcuların ölmeleri ve yaralanmaları halinde demiryollarının sorumluluğu ile ilgili hükümlerin tümünü uygulamama hakkına sahiptir.

Paragraf 2 — Yukarıdaki rezervi koyan her Devlet, belgelerin teslim edildiği (Depoziter) Hükümeti haberdar etmek suretiyle bu rezervden her zaman vazgeçebilir. Bu rezervden vazgeçme işlemi, İsviçre Hükümetinin Devletlere bu konuda bilgi verdiği tarihten bir ay sonra yürürlüğe girer.

MADDE : 4

Taşıma Zorunluluğu

- Paragraf 1** — Demiryolu Bileşik Hükümler çerçevesinde; aşağıdaki şartların yerine getirilmesi kaydıyla her türlü yolcu ve bagaj taşımamı yapmakla yükümlüdür;
- Yolcuların Bileşik Hükümlere, tamamlayıcı hükümlere ve Uluslararası tarifelere uymaları,
  - Taşımanın yapılmasının; trafiğin devamlı ihtiyaçlarına cevap vermeyi sağlayacak normal taşıma araç ve personeli ile mümkün olması,
  - Taşımanın demiryolunca önlenmesi mümkün olmayan durumlarla engellenmemiş olması,
- Paragraf 2** — Yetkili makamın taşıma hizmetini kısmen veya tamamen kaldırması veya askıya alması halinde bu durum gecikmeksizin halka ve demiryoluna bildirilmelidir; Bu demiryolları da durumu yayınlanması amacıyla diğer Devletlerin demiryollarına bildirir.
- Paragraf 3** — Demiryolunun bu madde hükümlerine aykırı her tür hareketi, neden olunan zararın tanzimi bakımından davaya yol açabilir.

MADDE : 5

Tarifeler ve Özel Anlaşmalar

- Paragraf 1** — Uluslararası Tarifeler, taşımaya uygulanacak tüm özel şartları, özellikle taşıma ücretiyle ek masrafların hesabı için gerekli unsurları ve gerektiğinde de paraların tahvil şartlarını belirtmelidir. Uluslararası tarifelerin şartları ancak, Bileşik Hükümlerin kesin olarak öngörmesi halinde, Bileşik Hükümlere aykırı olabilir.
- Paragraf 2** — Uluslararası tarifeler tüm ilgililere aynı şartlar dahilinde uygulanmalıdır.
- Paragraf 3** — Demiryolları, benzer durumda bulunan yolcular içinde aynı şartları kabul etmek kaydıyla, ücret indirimini veya diğer avantajları içeren özel anlaşmalar yapabilir. Ücret indirimini ve diğer avantajlar, demiryolları amme idareleri servisleri, veya hayır, eğitim öğretim kurumlarına uygulanabilir.
- Bu maddenin 1 ve 2. fıkraları gereğince alınan tedbirlerin yayınlanması zorunlu değildir.
- Paragraf 4** — Uluslararası tarifelerin yayınlanması yalnız demiryollarının bu tarifelere çıkış ya da varış şebekesi olarak katıldığı Devletlerde zorunludur.
- Bu tarifeler ve değişiklikleri yayınladıklarında belirtilen tarihlerde yürürlüğe girer. Ücret artışları ile bu tarifelerde öngörülen taşıma şartlarını Jaha da ağırlaştırıcı mahiyetteki diğer hükümler, ilan işlemlerinden en geç altı gün sonra yürürlüğe girer
- Kambiyo ile ilgili dalgalanmalar ve ortaya çıkacak hataların düzeltilmelerini hesaba katmak üzere Uluslararası tarifelerde öngörülmüş bulunan taşıma ücreti ve ek masraflarda yapılacak değişiklikler yayın tarihlerinin ertesi günü yürürlüğe girer.
- Paragraf 5** — Yolcu, Uluslararası taşımaya açık her garda, o garda satışa çıkan Uluslararası biletlerin ücretleri ile bagajlarıyla ilgili ücretleri gösteren Uluslararası tarifelerden ya da bunların kısaltılmış kitapçıklarından bilgi edinebilir.

MADDE : 6

Para Birimi, Paraların Kabul ve Tahsil Kuralları

- Paragraf 1** — Bileşik Hükümlerin para birimi, Uluslararası Para Fonunca tanımlandığı gibi özel çekme hakkıdır.
- Uluslararası Para Fonunun üye bir Devletin Ulusal parasının özel çekme hakkı olarak değeri, Uluslararası Para Fonu tarafından kendi işlemleri ve borsa işlemleri için uygulanan değerlendirme metoduna göre hesaplanır.

- Paragraf 2 — Uluslararası Para Fonuna üye olmayan bir Devletin Ulusal parasının özel çekme hakkı olarak değeri, bu Devlet tarafından belirlenen şekilde hesaplanır.
Bu hesaplamada, 1. paragraftaki uygulamadan elde edilecek değere mümkün olduğunca yakın ulusal para cinsinden gerçek bir değer gösterilmelidir.
- Paragraf 3 — Uluslararası Para Fonuna üye olmayıp, kanunları 1 veya 2. paragraf hükümlerinin uygulanmasına izin vermeyen bir Devlette Bileşik Hükümlerle öngörülen hesap birimi üç altın franka eşit olarak mülahaza edilir.
Altın Frank 0,900 ayarındaki altın gramının 10/31 ağırlığındadır
Altın frankın ulusal paraya tahvilinde bulunacak değer, 1. paragrafın uygulanmasından elde edilen değere mümkün olduğunca yakın ve gerçek olmalıdır.
- Paragraf 4 — Devletler, Sözleşmenin yürürlüğe girişini izleyen üç ay içinde ve hesap birimine göre kendi paralarının değerinde veya hesap şekillerinde bir değişiklik olduğunda, 1. paragrafta uygun olarak hesap şekillerini veya 3. paragrafta göre tahvil sonuçlarını Merkez Ofise bildireceklerdir. Merkez Ofis de bu bilgileri Devletlere duyuracaktır.
- Paragraf 5 — Demiryolu İdaresi aşağıdaki işlemlerle ilgili kurları yayımlamak zorundadır.
a) Yabancı para birimlerinde ifade edilip ülkenin parası cinsinden ödenecek meblağların tahvilinin yapıldığı kurlar (tahvil kuru),
b) Yabancı paraların ödenmesini kabul ettiği kurlar (kabul kuru).

MADDE : 7

Tamamlayıcı Hükümler

- Paragraf 1 — İki ya da daha çok Devlet, ya da iki ya da daha çok Demiryolu İdaresi Bileşik Hükümleri uygulanması amacıyla tanımlayıcı hükümler hazırlayabilirler. Bu tanımlayıcı hükümler ancak Bileşik Hükümlerin öngörmesi halinde Bileşik Hükümlere aykırı olabilir.
- Paragraf 2 — Tamamlayıcı hükümler her Devletin kanunu ve yönetmeliklerinin öngördüğü şekilde yürürlüğe girer ve yayımlanır. Tamamlayıcı hükümler ve bunların yürürlüğe konusu Merkez Ofisine bildirilecektir.

MADDE : 8

Ulusal Hukuk

- Paragraf 1 — Bileşik Hükümlerde, tamamlayıcı hükümlerde ve Uluslararası tarifelerde özel koşullar olmaması halinde Ulusal hukuk uygulanır.
- Paragraf 2 — Ulusal Hukuk denildiğinde, kanunî uyumsuzluklarla ilgili kaideler dahil olmak üzere hak sahibinin haklarını sağlayan Devletin Hukuku anlaşılır.
- Paragraf 3 — Yolcuların ölmeleri ve yaralanmaları halinde demiryolunun sorumluluğu ile ilgili hükümlerinin uygulanmasındaki ulusal hukuk ise kanunî uyumsuzluklarla ilgili kaideler de dahil olmak üzere, yolcunun kazaya maruz kaldığı toprağın bağlı olduğu Devletin Ulusal Hukukudur.

FASIL : II

TAŞIMA MUKAVELESİ

BÖLÜM : I

Yolcu Taşınmaları

MADDE : 9

Tren Saatleri ve Trenlerden Yararlanma İşlemi

- Paragraf 1 — Demiryolları trenlerin saatlerini doğru olarak halka bildirmek zorundadır.
- Paragraf 2 — Tren saatlerini açıklayan kitapçık veya tarifeler bazı trenlerin veya bazı vagonların sınıflarının kullanımıyla ilgili kısıtlamaları göstermek zorundadır.

MADDE : 10

Taşımaya Kabul Edilmeyecek veya Şartlı Olarak Taşımaya Kabul Edilecek Kimseler

- Paragraf 1 — Aşağıda açıklanan kişiler taşımaya kabul edilmeyecek veya yolda indirilebilecektir.
- Sarhoş halde olanlar, uygunsuz davranışta bulunanlar veya her Devlette yürürlükte bulunan hükümlere uymayanlar; Bu kişilerin, ne kendi bilet ücretlerini ne de bagajlarının taşınması için ödedikleri ücretin iadesini istemeye hakları vardır.
  - Tam bir kompartman rezerve etmeleri veya ücreti karşılığında tahsisinin mümkün olduğu haller dışında, bir hastalık veya başka nedenlerden ötürü yanındaki diğer kişileri rahatsız edeceği anlaşılan kimseler; bununla beraber, yolda hastalanan kişiler gerekli bakımın yapılabileceği ilk gara kadar götürülür; yolculuk ücreti, 25. maddeye uygun olarak katedilen mesafeye ait kısım düşüldükten sonra kendilerine iade edilir; eğer bagajı var ise onun için de aynı işlem uygulanır.
- Paragraf 2 — Bulaşıcı hastalığa yakalanmış kişilerin taşınması, uluslararası sözleşmeler ve yönetmeliklere; bunların olmadığı yerde de her Devletin kendi kanun ve nizamlarına göre yapılır.

MADDE : 11

Biletler

- Paragraf 1 — Uluslararası bir taşıma için verilen biletler CIV işaretini taşıyacaktır. Φ işareti geçici olarak kabul edilecektir.
- Paragraf 2 — Uluslararası tarifeler veya Demiryolları arasındaki anlaşmalar, biletlerin şeklini, üzerinde bulunacak kayıtları hangi dilde ve hangi harflerle basılacağı ve doldurulacağını belirler.
- Paragraf 3 — Uluslararası tarifelerle öngörülen istisna dışında biletlerin üzerinde şunlar gösterilmelidir.
- Kalkış ve varış garları,
  - Güzergâhı; eğer farklı güzergâhın ve taşıma araçlarından yararlanmaya izin verilmiş ise, bu yetkinin belirtilmesi,
  - Trenin türü ve yolcu vagonunun sınıfı,
  - Taşıma ücreti,
  - Geçerliliğin ilk günü,
  - Geçerlilik süresi.
- Paragraf 4 — Uluslararası tarifelere göre verilen kupon karneleri, Bileşik hükümlere göre tek bir bilet gibi mütalaa edilir.
- Paragraf 5 — Uluslararası tarifelerde öngörülen istisna dışında bir bilet isme yazılı olmadıkça ve yolculuk başlamamış ise başkasına devredilebilir.
- Paragraf 6 — Yolcu, bilet aldığı anda, biletin kendi istediklerine uygun olup olmadığını kontrol etmekle yükümlüdür.
- Paragraf 7 — Biletlerin geçerlilik süreleri ve yoldaki duraklar uluslararası tarifelerle düzenlenir.

MADDE : 12

Yolcunun Taşınmasında Gerekli İşlem - Geçerli Bileti Olmayan Yolcu

- Paragraf 1 — Yolcu, yolculuğun başladığı anda, geçerli bileti üzerinde bulundurmak, yolculuk süresince bileti muhafaza etmek, talep halinde, kontrol işlemiyle görevli demiryolu memuruna göstermek ve yolculuk sonunda da bileti iade etmek zorundadır. Uluslararası tarifelerde bu konuda istisnalar öngörebilir.
- Paragraf 2 — Yasayla yasaklanmış bir değişikliğe uğramış biletler geçerli değildir ve kontrol işlemiyle görevli demiryolu personeli tarafından geri alınırlar.

- Paragraf 3 — Geçerli bileti olmayan yolcular taşıma ücretinden ayrı olarak bir ek ücret ödemek zorundadır. Bu ek ücret, hangi demiryolu tarafından istenmiş ise orda uygulanan hükümlere göre hesap edilir.
- Paragraf 4 — Taşıma ücretini veya ek ücreti derhal ödemeyi reddeden yolcu, yolculuğundan alıkonulabilir. Bu yolcu ancak bagajlarının, varış garından başka bir garda kendisine verilmesini isteyebilir.

MADDE : 13

Çocuklar İçin Ücret İndirimi

- Paragraf 1 — Kendileri için ayrı bir yer istenmeyen çocuklar, beş yaşını bitirinceye kadar ücretsiz veya biletsiz taşınırlar.
- Paragraf 2 — Beş yaşından fazla olan çocuklar on yaşını dolduruncaya kadar ve daha küçük olup kendileri için ayrı bir yer istenilen çocuklar indirimli ücretle taşınırlar. Bu indirimler, bazı tren veya bazı yolcu vagonları için alınan ek ücretler hariç olmak ve bileti veren demiryolu idaresince uygulanan hükümler gereği, tedvir hakkı mahfuz olmak şartıyla, büyükler için alınan bilet ücretinin yarısını geçemez. Bu indirimin, biletin normal ücretine oranla başka bir indirim yapılmış olan bilet ücretlerine uygulanması zorunlu değildir.
- Paragraf 3 — Uluslararası tarifeler 1. ve 2. paragraflarda belirlenen yaş sınırlarından farklı sınırlar öngörebilirler; ancak, bu sınırlar ne 1. paragrafta öngörülen ücretsiz taşınmanın tanıdığı dört yaşın altında, ne de 2. paragrafta öngörülen indirimli ücretin uygulandığı on yaşın altında olabilir.

MADDE : 14

Yerlerin İşgali

- Paragraf 1 — Trenlerdeki yerlerin işgali, tahsis ve rezervasyonu demiryolları tarafından uygulanan hükümlerle düzenlenir.
- Paragraf 2 — Yolcu Uluslararası tarifelerde belirtilen şartlar dahilinde, biletin üzerinde açıklanandan daha üst sınıf bir yerde veya daha yüksek ücretteki bir tür trende yolculuk yapabilir; ya da güzergâhını değiştirebilir.

MADDE : 15

El Bagajlarının ve Hayvanların Yolcu Vagonlarına Alınması

- Paragraf 1 — Yolcu, taşınması kolay olan eşyayı (el bagajını) ücretsiz olarak kendileriyle birlikte yolcu vagonuna getirebilir.
Her yolcu, kendi el bagajları için yalnız oturduğu yerin altında ya da üstündeki yerden veya, yolcu vagonları özel bir tipte ise, özellikle bir bagaj bölmesi var ise orada kendine düşen yerden yararlanabilir.
- Paragraf 2 — Aşağıda sayılan nesnelere yolcu arabalarına alınmazlar :
- Tamamlayıcı hükümler veya tarifelerle öngörülen istisnalar dışında, (18 e) maddesine göre bagaj olarak taşımaya kabul edilmeyen eşya ve cisimler.
  - Yolculara sıkıntı verecek ya da, rahatsız edecek ya da zarar verici nitelikteki eşya.
  - Gümrük ya da diğer İdarî makamların mevzuatının yolcu vagonlarına alınmasını izin vermediği eşya,
  - Tamamlayıcı hükümler ya da tarifelerde öngörülen istisna dışında canlı hayvanlar.

- Paragraf 3 — Uluslararası tarifeler; 1 ve 2 b paragraflarına aykırı olarak yolcu vagonlarına alınan eşyanın hangi şartlarda el bagajı veya bagaj olarak taşınabileceğini öngörebilirler.
- Paragraf 4 — İkinci paragrafın (a) (b) ve (d) bendine aykırı görünmesi halinde, demiryolu görevlisi yolcunun yanında, yolcu arabasına alınmış bulunan eşyanın cinsini kontrol etmeye yetkilidir. Kontrolü yapılacak olan eşyayı birlikte getiren yolcunu bulunmaması halinde demiryolu bu kontrol işlemini demiryolları dışındaki iki şahsın huzurunda yapar.
- Paragraf 5 — Birinci paragrafta öngörülen özel tipte bir yolcu arabasında bulunması halinde yolcunun gözetimi yapamadığı durumlar dışında yolcunun yolcu arabasına aldığı eşya ve hayvanların gözetimi yolcuya aittir.
- Paragraf 6 — Yolcu neden olunan zararın demiryollarının hatasından üçüncü bir şahsın hatasından veya kendinin önleyemeyeceği durumlardan ileri geldiğini ve sonuçlarına çözüm bulamayacağını isbatlaması dışında, yolcu vagonuna aldığı eşya veya hayvanlarda meydana gelecek her türlü zarardan kendisi sorumludur.
Bu hüküm, 26. madde gereğince demiryollarına verilebilecek sorumluluğu etkilemez.

MADDE : 16

Tren İrtibatının Kaçırılması, Trenlerin Kaldırılması

- Paragraf 1 — Bir trenin gecikmesi yüzünden diğer trenlerle olan irtibatın kaçırılması halinde veya bir trenin, güzergâhın tümü veya bir kısmı üzerinden kaldırılması ve yolcunun yoluna devam etmek istemesi üzerine, demiryolu bu yolcuyu el bagajları ve bagajlarıyla birlikte, imkân nisbetinde ve ek hiç bir ücret almaksızın, aynı hattın veya ilk taşıma güzergâhı üzerindeki demiryollarını geçen başka bir hattın, aynı varış garına ve en az gecikme ile taşımak zorundadır.
- Paragraf 2 — Gerektiğinde, demiryolu ilgili biletin üzerine irtibat treninin kaçırıldığını veya trenin kaldırıldığını yazarak tasdik etmek; biletin geçerlilik süresini yeni bir güzergâh, daha üst bir sınıf ya da daha yüksek ücretli bir tren için geçerli kılmak zorundadır. Bununla birlikte, tarifeler ve tren saatlerini gösteren kitapçıklar bazı trenleri bunun dışında tutabilirler.

BÖLÜM : II

Bagaj taşımaları

MADDE : 17

Taşımaya Kabul Edilen Maddeler

- Paragraf 1 — Seyahat amacı için kullanılan bavul, sepet, valiz seyahat çantası ve bu tür diğer ambalajlar içine konulmuş eşya ile ambalajların kendileri bagaj olarak taşımaya kabul edilir.
- Paragraf 2 — Uluslararası tarifeler bazı şartlar altında 1. paragrafta belirtilmeyen eşya ve hayvanları da bagaj olarak kabul edebilirler; özellikle römorklu ya da römorksuz olsun taşımaya verilen refakatli otomobiller.
- Paragraf 3 — Tarifeler ve tren saatlerini gösteren kitapçıklar; bazı trenlerde veya bazı tren türlerinde bagaj taşımaları sınırlandırabilir ya da kaldırabilirler.

MADDE : 18

Taşıma Dışı Bırakılan Maddeler

Aşağıdaki maddeler bagaj olarak taşımaya kabul edilmezler :

- Bagajların geçecekleri ülkenin birinde dahi olsa taşınması yasak edilmiş maddeler,
- Bagajların geçecekleri ülkenin birinde bile olsa, taşınması posta idaresine verilmiş olan maddeler,

- c) Ticarete tahsis edilmiş eşya,
- d) Havaleli ya da aşırı büyüklükteki maddeler,
- e) Tehlikeli eşya ve maddeler, özellikle dolu silahlar, patlayabilen veya patlayabilir eşya ve maddeler, yakıcı, zehirleyici, radyoaktif veya aşındırıcı maddeler ile iğrendirici veya buluşucu maddeler; Uluslararası tarifeler bu maddeleri ve eşyayı bazı şartlar altında bagaj olarak kabul edebilirler.

MADDE : 19

Bagajların Kayıt İşlemi ve Taşınması

- Paragraf 1** — Bagajların kayıt işlemi ancak, en azından bagajların varış garına kadar geçerli olan biletin gösterilmesi üzerine ve biletlerin üzerinde gösterilen güzergâh için yapılır.
Eğer bilet farklı birçok güzergâh için geçerli ise, veya varış yerinin birçok garla bağlantısı var ise, yolcu takip edilecek olan güzergâhı veya kayıt işleminin yapılacağı garı açık olarak belirtmek zorundadır. Demiryolu, yolcunun bu hükme uymamasından doğan sonuçtan sorumlu olmaz.
- Paragraf 2** — Yolcu, tarifelerin öngörmesi halinde, biletinin geçerli olduğu süre içinde bagajını güzergâhın tümü için ya da bu güzergâh üzerindeki çeşitli bölümler için kaydettirebilir.
- Paragraf 3** — Bagajların bilet göstermeksizin ya da gösterilen biletin üzerinde açıklanandan başka bir güzergâh için taşımaya kabul edilip edilmeyeceği veya kabulü halinde şartların neler olacağı tarifelerde belirtilir. Tarifelerin bilet göstermeksizin bagajların taşımaya kabulünü öngörmesi halinde, Bileşik Hükümlerin bagajlı yolcuyla ilgili hak ve yükümlülüklerini tesbit eden hükümleri, bagajların göndericisine de, kıyaslama yoluyla, uygulanır.
- Paragraf 4** — Bagajların taşıma ücreti kayıt sırasında ödenmelidir.
- Paragraf 5** — Fazla ağırlıktaki bagajların kayıt formaliteleri, kayıt işlemiyle yükümlü olan garda yürürlükte bulunan yönetmeliklere göre belirlenir.
- Paragraf 6** — Yolcu, kayıt işlemiyle yükümlü garda yürürlükte olan yönetmeliklere uygun olarak, bagajlarının gönderileceği treni belirtebilir. Eğer yolcu bu haktan yararlanmıyorsa, bagajlar ilk uygun trenle gönderilir.
Eğer bagajların bir irtibat garında aktarılması gerekiyorsa, taşıma; normal bagaj taşınmasını yapan ilk trenle gerçekleştirilir.
Bagajların yukarıda açıklanan şartlar çerçevesinde taşınması; ancak, gümrük ve diğer idari makamların gerek çıkışta gerekse yolda gerekli gördükleri formalitelerin taşımaya engel olmaması kaydıyla yapılabilir.

MADDE : 20

Bagaj Bülteni

- Paragraf 1** — Bagajların kaydı sırasında yolcuya bir bülten verilir.
- Paragraf 2** — Uluslararası taşıma için verilen bagaj bültenlerinin CIV işareti taşınması gereklidir. Φ işareti geçici olarak kabul edilecektir.
- Paragraf 3** — Uluslararası tarifeler veya demiryolları arasındaki anlaşmalar; bagaj bülteninin şeklini, içinde bulundurması gerekenleri, basılması ve doldurulması için kullanılacak yazı ve dili tespit eder.
- Paragraf 4** — Uluslararası tarifelerde öngörülen istisna dışında bu bültenler şu kayıtları içermelidir :
- a) Çıkış ve varış garları,
  - b) Güzergâh,
  - c) Teslim günü ve bagajın gönderilmesi gereken tren,
  - d) Yolcu sayısı,
  - e) Parça sayısı ve ağırlığı,
  - f) Taşıma ücreti ve diğer masraflar.

Paragraf 5 — Yolcu bülteni aldığı zaman bunun kendi beyanına uygun olarak düzenlendiğini kontrol etmekle yükümlüdür.

MADDE : 21

Bagajların durumu, sahip olması gereken ambalaj ve işaretlenmesi

Paragraf 1 — Durumu, taşımaya verilmiş şekli arızalı olan ambalajı yetersiz olan yada hasar izleri gösteren parçalar demiryolları tarafından taşımaya kabul edilmeyebilirler. Bununla birlikte demiryolu; parçaları taşımaya kabul ederse, bagaj bülteni üzerine gerekli açıklamayı yazabilir. Böyle bir açıklamayı taşıyan bagaj bülteninin yolcu tarafından kabulü yolcunun bu açıklamanın doğruluğunu teyit ettiğini ispatlar.

Paragraf 2 — Yolcu, her parçanın üzerine, iyi görülebilen bir yerine; hiçbir karışıklığa meydan vermeyecek şekilde yeterli derecede sabit olmak üzere açık ve silinmez bir şekilde;

- a) Adını ve Adresini,
  - b) Varış garı ve ülkesini
- yazmak zorundadır.

Parçaların üzerindeki eski yazılar yolcu tarafından okunmaz hale getirilmeli veya kaldırılmadır.

Demiryolu, burada belirtilen hususlara sahip olmayan parçaları taşımaya kabul etmeyebilir.

MADDE : 22

Yolcunun Sorumluluğu

Kontrol

Ek Ücreti

Paragraf 1 — Yolcu, 17, 18 ve 21 (2) maddeleri hükümlerine uymamakta doğacak tüm sonuçlardan sorumludur.

Paragraf 2 — Demiryolu mevzuata aykırılık olduğuna kanaat getirilmesi halinde, kontrol işleminin yapılacağı Devletin kanun ve nizamları engellemediği takdirde, bagajların muhteviyatının, mevzuata uygun olup olmadığını kontrol etmek yetkisine sahiptir. Yolcunun da bu kontrol işlemi sırasında hazır bulunmaya davet edilmesi gerekir.

Eğer yolcu bu iş için gelmez yada bulunamazsa kontrol işlemi, demiryolu dışından iki şahitin huzurunda yapılmalıdır.

Paragraf 3 — Mevzuata aykırılık tespit edilecek olursa yolcu, bu kontrolün neden olduğu masrafları ödemek zorundadır.

17 ve 18. maddelere aykırılık olduğunda, demiryolu, taşıma ücreti farkı ile muhtemel hasar tazminatı ödenmesi dışında, Uluslararası tarifelerle tespit edilen bir ek ücret alabilir.

MADDE : 23

Teslim İşlemi

Paragraf 1 — Bagajların teslimi, bagaj bülteninin iadesi ve gerektiğinde, gönderinin gerektirdiği masrafların ödenmesi karşılığında yapılır. Demiryolu, bülteni elinde bulunduran kişinin teslim almaya yetkili olup olmadığını, sorumlu olmaksızın, kontrol etmek hakkına sahiptir.

Paragraf 2 — Teslim işlemiyle yükümlü olan garda yürürlükte bulunan talimatlara uygun olarak yapılması halinde;

- a) Bagajlar demiryollarının gözetimi altında bulunmadığı zaman, bu bagajların gönderildikleri yerde veya antrepolarda; gümrük makamlarına veya vergi makamlarına teslimi,
- b) Canlı hayvanların üçüncü bir şahsa emaneti; işlemleri de bülteni elinde bulunduran şahsa yapılan teslim işlemi gibidir.

- Paragraf 3 — Bagaj bültenini elinde bulunduran kimse, bagajların taşındığı trenin gelişinden sonra, bunların emre hazır duruma getirilmesi ve gerektiğinde, gümrük ve diğer idarî makamların istediği formalitelerin yerine getirilmesi için gerekli zaman geçer geçmez, bagajların varış garının teslim servisinden bunların teslimini isteyebilir.
- Paragraf 4 — Bagaj bülteninin gösterilmemesi halinde, demiryolu bagajları, ancak yetkisini ispat edebilen kimseye vermekle sorumludur. Eğer bu ispat yetersiz görülürse, demiryolu bir teminat isteyebilir.
- Paragraf 5 — Bagajlar kayıt işleminin yapıldığı garda teslim edilir. Bununla beraber, bülten sahibinin zamanında talepte bulunması halinde ve şartlarının uygun olması, gümrük ve diğer idarî makam mevzuatının engel olmaması kaydıyla bagajlar, bagaj bülteninin iadesi ve ayrıca eğer tarifeler gerektiriyorsa biletin de gösterilmesi karşılığında herhangi bir ara garda teslim edilebilir veya çıkış garına iade edilebilir.
- Paragraf 6 — 3. paragraf gereğince bagajları kendisine teslim edilmemiş olan bülten sahibi; teslimi talep ettiği gün ve saatin, bülten üzerine kaydını isteyebilir.
- Paragraf 7 — İleri sürülen bir hasarın tespiti için hak sahibi tarafından talep halinde, demiryolu, talep edenin huzurunda bagajların kontrolünü yapmak zorundadır. Demiryolu bu isteği yerine getirmezse, hak sahibi bagajları kabul etmeyebilir.
- Paragraf 8 — Bunların dışında, bagajların teslimi işlemi, teslimle yükümlü garda yürürlükte olan mevzuata uygun olarak gerçekleştirilir.

BÖLÜM III

Yolcu ve Bagaj Taşımalarında Müsterek Hükümler

MADDE : 24

İdarî Formalitelerin Yerine Getirilmesi

Yolcu, gerek kendi şahsı ve yanına aldığı hayvanlar konusunda, gerekse kendi el bagajları ve bagajlarının kontrolünde, gümrük ve diğer idarî makamların mevzuatına uymak zorundadır. Yolcu her Devletin kanun ve nizamlarının öngördüğü istisnalar dışında, bu kontrolde hazır bulunmak zorundadır. Yolcunun bu mükellefiyetlere uymamasından doğan zarardan dolayı demiryolu yolcuya karşı sorumlu olamaz.

MADDE : 25

Ödeme, geri verme ve ek ödemeler

- Paragraf 1 — Taşıma ücreti, aşağıdaki durumlarda tümüyle yada kısmen geri ödenir :
- a) Bilet tümüyle kullanılmamış yada kısmen kullanılmış ise
  - b) Yer olmaması nedeniyle bilet, üzerinde yazandan daha az ücretli bir sınıf veya trende kullanılmış ise,
  - c) Bagajlar çıkış garında geri alınmış yada bir ara garda teslim edilmiş ise,
- Paragraf 2 — Uluslararası tarifeler, geri ödeme isteğine esas olmak üzere, verilecek belgeleri, ödenecek miktarları ve kesinti yapılacak miktarları tespit eder.
- Bu tarifeler, bazı durumlar için taşıma ücretinin geri ödenmesine izin vermeyebilir ya da bazı şartlarla sınırlayabilir.

- Paragraf 3** — 10. maddenin 1. paragrafının b) bendine ve yukarıda sıralanan paragraflara göre yapılacak geri ödeme başvuruları, demiryollarına altı ay içinde yapılmamış ise, istekler kabul edilmez. Bu süre, biletler için geçerlilik süresinin bitiş gününden itibaren, bagaj bültenleri içinde bültenin verilmiş tarihinden itibaren başlar.
- Paragraf 4** — Bir tarifenin yanlış uygulanması, hesapta veya taşıma ücreti ile ek ücretin tahsilinde hata yapılması halinde, fark her bir bilet veya her bir bagaj bülteni için bir hesap birimini aştığı takdirde, fazla alınan miktar demiryolu tarafından geri verilir veya az alınan miktar yolcudan alınır.
- Paragraf 5** — Fazlalık ya da eksikliğin hesabında, taşıma ücretinin alındığı gündeki resmi kambiyo kuru uygulanır. Ödeme, tahsil parasından başka bir para cinsinden yapılmış ise ödemenin yapıldığı gündeki kur uygulanır.
- Paragraf 6** — Bu maddede öngörülmemen tüm durumlarda ve demiryolları arasında anlaşmalar olmaması durumunda, çıkış Devletinde geçerli olan mevzuat uygulanır.

FASIL III SORUMLULUK

BÖLÜM I

Yolcuların Ölmeleri ve Yaralanmaları Halinde Demiryollarının Sorumluluğu

MADDE : 26

Sorumluluğun Dayanağı

- Paragraf 1** — Yolcunun trene binerken, trenden inerken ya da trende bulunduğu sırada, demiryolu işletmesi ile ilgili bir kaza nedeni ile ölmesi, yaralanması ya da bedeni yahut fikri bütünlüğüne zarar gelmesinden doğacak zarardan demiryolu sorumludur.
Bundan başka, demiryolu, bu tür bir kazaya uğrayan yolcunun gerek üzerindeki, gerekse hayvanlar dahil, yanında bulundurduğu el bagajı gibi eşyanın hasarından veya kısmen veya tamamen kaybolmasından meydana gelecek zarardan da sorumludur.
- Paragraf 2** — Demiryolu aşağıdaki nedenlerin var olması halinde bu sorumluluktan kurtulur;
- Eğer kaza, demiryolunun, durumun özelliklerinin gerektirdiği gayreti gösterse dahi engel olmayacağı ya da sonuçlarına çözüm bulamayacağı işletme dışı nedenlerden meydana gelmiş ise,
  - Eğer kaza, yolcunun kendi hatasında, ya da yolcuların normal hareketlerine uymayan davranışından ileri gelmiş ise, kısmen ya da tamamen,
  - Eğer kaza, demiryolunun, durumun özelliklerinin gerektirdiği gayreti gösterse dahi önleyemeyeceği ve sonuçlarına çare bulamayacağı bir üçüncü şahıs tutumundan ileri gelmiş ise; eğer demiryolu bu durumda sorumluluktan kurtulamazsa, üçüncü şahsa karşı muhtemel rücu hakkı mahfuz olmak kaydıyla Bileşik Hükümler sınırları içinde sorumlu olur.
- Paragraf 3** — Bileşik Hükümler, 1. paragrafta öngörülmemen durumlardan dolayı demiryoluna yüklenebilecek sorumluluğu etkilemez.
- Paragraf 4** — Bu bölüme göre sorumlu demiryolu, Sözleşmenin 3 ve 10. maddelerinde öngörülen hatlar listesine göre üzerinde kazanın meydana geldiği hattı işleten demiryoludur. Eğer bu listeye göre iki demiryolunun müşterek işletmesi söz konusu ise, bu demiryollarından herbiri sorumludur.

MADDE : 27

Ölüm Halinde Zarar - Ziyân

Paragraf 1 — Yolcunun ölümü halinde zarar - ziyân şunları içerir :

- a) Ölümden sonra yapılan ve özellikle cesedin taşınması, gömülmesi ve yakılmasıyla ilgili zaruri masraflar,
- b) Eğer ölüm hemen olmamış ise, 28. maddede öngörülen zarar - ziyân.

Paragraf 2 — Yolcunun ölmesi ile, kanuna göre bakmak zorunda olduğu veya ileride olacağı kimseler bu bakımdan mahrum kalmışlarsa onların bu kaybının da tazmin edilmesi uygun görülmektedir. Kanunen yükümlü olmadığı halde, yolcunun bakımı üzerine aldığı kimselerin zarar - ziyân davaları ulusal hukuka bağlıdır.

MADDE : 28

Yaralanma Halinde Zarar - Ziyân

Yolcunun yaralanması veya bedeni ya da fikri bütünlüğüne zarar gelmesi halinde, zarar - ziyân aşağıdaki hususları kapsar;

- a) Gerekli masraflar, özellikle tedavi ve taşıma masrafları
- b) Gerek kısmi veya tamamen çalışma yeteneğinin kaybolması, gerekse ihtiyaçlarının artmasından doğan zararın karşılanması.

MADDE : 29

Diğer Zararların Karşlanması

Ulusal Hukuk, 27 ve 28. maddelerde öngörülenler dışındaki, özellikle ruhi, bedeni ve estetik zararlar için demiryolunun zarar ziyân ödeyip ödemeyeceğini, ödenecekse hangi ölçüde olacağını tayin eder.

MADDE : 30

Ölme Veya Yaralanma Halinde Zarar - Ziyânın Şekli ve Sınırı

Paragraf 1 — 27. maddenin 2. paragrafı ile 28. maddenin b) bendinde öngörülen zarar - ziyân nakden ödenir. Bununla beraber Ulusal Hukuk irat tahsisine izin veriyorsa, kazaya uğramış olan yolcunun ya da 27. maddenin 2. paragrafında belirtilen hak sahiplerinin isteği halinde, zarar - ziyân irat tahsisi şeklinde olabilir.

Paragraf 2 — 1. paragrafta göre tahsis edilecek zarar - ziyân miktarı Ulusal Hukuka göre tespit edilir. Bununla beraber, Bileşik Hükümlerin uygulanması için, ulusal hukukun daha aşağı bir miktar öngörmesi halinde, her yolcu için nakit veya bu nakte uygun tutarda senelik irat olarak azami 70.000 hesap birimlik bir sınır tespit edilmiştir.

MADDE : 31

Eşyanın Kaybolması Yada Hasarlanması Halinde Zarar - Ziyân Sınırlaması

26. maddenin 1. paragrafının 2. bendine göre demiryolunun sorumlu olması halinde, demiryolu, her yolcu için 700 hesap birimlik bir meblağa kadar zararı karşılamak zorundadır.

MADDE : 32

Sorumluluğun Sınırlandırılmasının Yasaklanması

Yolcuların ölümü ve yaralanması halinde demiryolunu başlangıçta bu sorumluluktan, kısmen veya tamamen muaf tutmaya yönelik veya demiryoluna düşen ispat külfetini tersine çevirmeyi amaçlayan veya 30. maddenin 2. paragrafı ile 31. madde de tespit edilenlerin altında sınırlar belirleyen tarife hükümleri ile Demiryoluyla yolcu arasında yapılmış özel anlaşma hükümleri tümüyle hükümsüzdür. Bununla birlikte, bu hükümsüzlük taşıma mukavelesini hükümsüz kılmaz.

MADDE : 33

Karma Taşıma

- Paragraf 1 — 2. paragraftaki hüküm saklı tutulmak kaydıyla, yolcuların ölmesi ve yaralanması halinde demiryolunun sorumluluğu ile ilgili hükümler, Sözleşmenin 3 ve 10. maddesinde öngörülen hat listesinde kayıtlı olan demiryolu dışındaki hatlarda yapılan taşımada meydana gelen zararlara uygulanmaz.
- Paragraf 2 — Bununla beraber demiryolu aracının feribotla taşınması halinde, yolcuların bu araçlarda buldukları, bu araçlara girdikleri veya çıktıkları sırada meydana gelen demiryolu işletmesiyle ilgili kazanın sebep olduğu ve 26. maddenin 1. paragrafında belirtilen zararlara; yolcuların ölmeleri ve yaralanmaları halinde demiryolunun sorumluluğuyla ilgili hükümler uygulanır. Yukarıdaki satırbaşının uygulanmasında «yolcunun uğradığı kazanın meydana geldiği toprağın Devlet»i sözünden feribotun bayrağını taşıdığı Devlet anlaşılır.
- Paragraf 3 — Demiryolu, istisnai haller sonucunda işletme faaliyetini geçici olarak durdurmak zorunda kalırsa ve yolcularını başka bir taşıma aracıyla taşır veya taşıtırsa, bu taşıma aracıyla ilgili hukuka göre sorumlu olur. Bununla beraber, Sözleşmenin 18. maddesi ve Bileşik Hükümlerin 8, 48 ile 53 ve 55. maddeleri uygulanmaya devam edilir.

BÖLÜM : II

Bagajlar İçin Demiryolunun Sorumluluğu

MADDE : 34

Demiryollarının Müşterek Sorumluluğu

- Paragraf 1 — Bagaj bülteni vererek bagajları taşımaya kabul eden demiryolu taşımanın teslimine kadar tüm güzergâh üzerindeki icrasından sorumludur.
- Paragraf 2 — Bir sonraki demiryolu bagajların taşınma işlemini üzerine almakla, taşıma mukavelesine katılır ve varış demiryolu ile ilgili 51. maddenin 3. paragrafındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla taşımadan doğan mükellefiyetleri kabul etmiş olur.

MADDE : 35

Sorumluluğun Kapsamı

- Paragraf 1 — Demiryolu, teslimdeki gecikmeden, bagajların kısmen yada tamamen kaybolmasından ve taşımaya kabulden teslimine kadar bagajların uğrayacağı hasardan sorumludur.
- Paragraf 2 — Teslimdeki gecikme, kayıp veya hasar yolcunun bir hatasından, yolcunun verdiği ve demiryolunun önliemiyeyeceği ve sonuçlarına çare bulamayacağı olaylardan ileri gelmişse demiryolu bu sorumluluktan kurtulur.
- Paragraf 3 — Hasar veya kayıp, aşağıdaki hususlardan bir yada bir çoğuna bağlı özel nedenlerle meydana gelmiş ise, demiryolu bu sorumluluktan kurtulur :
- a) Ambalajın olmayışı, yada hatalı oluşu,
  - b) Bagajın kendi cinsi,
  - c) Taşıma dışı olan eşyanın bagaj olarak sevk.

MADDE : 36

İspat Yükümlülüğü

- Paragraf 1 — Kayıp, hasar veya teslimdeki gecikmenin 35. maddenin 2. paragrafında belirtilen hususlardan ileri geldiğinin ispatı demiryoluna düşer.

Paragraf 2 — Demiryolu, olayın sebeplerini dikkate alarak kayıp veya hasarın 35. maddenin 3. paragrafında öngörülen özel kusurlardan bir yada birkaçından dolayı meydana geldiğini tesbit ederse, bu yoldan karineye gidilir. Bununla birlikte, hak sahibi kaybın kısmen yada tamamen bu kusurlardan biri nedeniyle meydana geldiğini ispat etme hakkını saklı tutar.

MADDE : 37

Bagajların Kayıp Karinesi

Paragraf 1 — Bir parçasını, 23. maddenin 3. paragrafına uygun olarak yapılan teslim talebini takip eden on-dört gün içinde teslim edilmemesi veya emrine verilmemesi halinde, hak sahibi başka deliller göstermek zorunda kalmaksızın, bu parçayı kaybolmuş sayabilir.

Paragraf 2 — Kaybolmuş sayılan bir parça, teslim talebini takip eden yıl içinde yeniden bulunacak olursa, demiryolu, adresinin bilinmesi veya bulunmasının mümkün olması halinde, hak sahibini durumdan haberdar etmek zorundadır.

Paragraf 3 — Hak sahibi, bu haberin alınışını takip eden otuz gün içinde, parçanın güzergâh üzerindeki garlardan birinde teslimini isteyebilir. Bu durumda, hak sahibi, parçanın çıkış garından teslim işleminin yapıldığı gara kadarki taşımasıyla ilgili masrafları ve almış olduğu tazminatı bu tazminat için yapılmış masraf var ise onları düşükten sonra öder. Bununla birlikte, 40. maddede öngörülen teslimde gecikme halinde ödenecek tazminata hakkı vardır.

Paragraf 4 — Bulunan parçanın 3. paragrafta öngörülen süre içinde istenmemesi veya parçanın teslim talebinden itibaren bir yıl geçtikten sonra bulunması halinde, demiryolları, kendisinin bağlı bulunduğu Devletin Kanun ve Nizamlarına göre bunu tasarruf eder.

MADDE : 38

Kayıp Halinde Tazminat

Paragraf 1 — Bagajların kısmen veya tamamen kaybolması halinde, demiryolları, diğer zarar - ziyanın dışında, şu tazminatları ödemek zorundadır :

a) Zararın tutarı ispat edilirse, brüt ağırlığın eksik kilogram başına 34 hesap birimini yada koli başına 500 hesap birimini aşmamak üzere, bu tutara eşit bir tazminat.

b) Zararın tutarı ispat edilememişse; brüt ağırlığın eksik kilogramı başına 10 hesap birimlik, yada koli başına 150 hesap birimlik bir götürü tazminat.

Tazminatın eksik olan kilograama göre mi yoksa koli başına mı olacağı Uluslararası Tarifelerle belirlenir.

Paragraf 2 — Demiryolları ayrıca, taşıma ücretini, kayıp kolinin taşınması için ödenmiş olan gümrük resimleri ile diğer ücretleri de geri vermek zorundadır.

MADDE : 39

Hasar Halinde Tazminat

Paragraf 1 — Bagajların hasarı halinde, demiryolu diğer tüm zarar - ziyan dışında, bagajların değer kaybına eşit bir tazminat da ödemek zorundadır.

Paragraf 2 — Bu Tazminat;

a) Hasar sonucu bagajın tümü değerini kaybetmişse; tamamiyle kaybolma halinde verilecek tazminat miktarını,

b) Hasar sonucu, bagajların yalnız bir kısmı değerini kaybetmişse, kısmî kaybolma halinde verilecek tazminat miktarını,

aşamaz.

MADDE : 40

Bagajların Teslimindeki gecikme Halinde Tazminat

- Paragraf 1** — Bagajların tesliminde gecikme olması halinde demiryolu, teslim isteminden itibaren 24 saatlik bölünmez her bir devre ve azamî 14 gün için, aşağıdaki şartlar çerçevesinde tazminat ödemek zorundadır.
- a) Eğer hak sahibi hasar dahil olmak üzere bir zararın olduğunu ispat ederse; geç teslim edilen bagajların brüt ağırlığının her bir kilogramı için azamî 0,40 hesap birimine veya her bir koli için 7 hesap birimine kadarki miktara eşit bir tazminat,
- b) Eğer hak sahibi bir zararın olduğunu ispat edemezse, geç teslim edilen bagajların brüt ağırlığının her bir kilogramı için 0,07 lik veya her bir koli için 1,40 hesap birimlik götürü bir tazminat,
- Tazminatın kilogram başına veya her koli başına olacağı Uluslararası tarifelerle belirlenir.
- Paragraf 2** — Bagajların tamamıyla kaybolması halinde, 1. paragrafta öngörülen tazminat, 38. maddedeki tazminatla birleştirilmez.
- Paragraf 3** — Bagajların kısmen kaybolması halinde, 1. paragrafta öngörülen tazminat kaybolmayan kısım için ödenir.
- Paragraf 4** — Teslimdeki gecikmeden ileri gelmeyen bagaj hasarı gerektiğinde 39. maddedeki tazminatla birleştirilir.
- Paragraf 5** — 1. paragrafta öngörülen tazminatın, 38 ve 39. maddelerde öngörülenle birleştirilmesi, hiç bir durum için, bagajların tamamıyla kaybı halinde verilecek tazminattan daha yüksek bir ödemeye neden olamaz.

MADDE : 41

Refakatli Taşıtlar

- Paragraf 1** — Refakatli bir taşıtın Demiryoluna bağlı bir nedenle yüklemesinde veya tesliminde meydana gelen gecikme halinde, demiryolu, hak sahibinin bundan dolayı bir zarar doğduğunu ispatladığı durumlarda, taşıtın taşıma ücretini aşamayan bir tazminat ödemek zorundadır.
- Paragraf 2** — Eğer hak sahibi taşıma mukavelesinden vazgeçerse, demiryoluna bağlı bir nedenle olan yükleme gecikmesi halinde, yolcuların ve taşıtın taşıma ücreti hak sahibine ödenir. Ayrıca, hak sahibi bu gecikmeden dolayı bir zarar meydana geldiğini ispat ederse, taşıtın taşıma ücretini geçmeyecek miktarda bir tazminat da talep edebilir.
- Paragraf 3** — Taşıtın kısmen veya tamamen kaybolması halinde, ispat edilmiş zarar için hak sahibine ödenecek tazminat
Taşıtın kullanılan değerine göre hesap edilir ve 4000 hesap birimini geçemez. Yüklü yada boş römork da taşıt olarak işlem görür.
- Paragraf 4** — Taşıtın içinde bırakılan eşya konusunda, demiryolu ancak kendi hatası sonucunda meydana gelen zarardan sorumludur. Ödenecek toplam tazminat miktarı 700 hesap birimini geçemez. Taşıtın üzerinde bırakılan eşyadan demiryolları sorumlu değildir.
- Paragraf 5** — Bagajlar için sorumluluk konusundaki diğer hükümler refakatli taşıtların taşınmasında da uygulanır.

BÖLÜM : III
Sorumlulukla İlgili Müşterek Hükümler

MADDE : 42

Dolandırıcılık Veya Ağır Kusur Halinde Tazminat

Zararın, demiryoluna bağlı bir ağır kusur veya dolandırıcılıktan meydana gelmesi halinde, bileşik hükümlerin tazminatları belirli bir miktarla sınırlayan 30, 31 ve 38 ile 41. maddeleri hükümleri ile ulusal hukukla öngörülen hükümler uygulanmaz.

Ağır kusur halinde bagajların kaybı, hasarı veya geç teslimi için tazminat miktarı, 38 ile 41. maddelerde öngörülen azamî hadlerin iki katıyla sınırlandırılmıştır.

MADDE : 43

Tazminat Faizi

Paragraf 1 — Hak sahibi yıllık % 5 nisbetinde tazminat faizi talebedebilir. Bu faiz, 49. maddede öngörülen şikâyetin yapıldığı günden, veya bu tür bir şikâyet olmamış ise, mahkemeye başvurulduğu günden itibaren başlar.

Paragraf 2 — Bununla beraber, 27 ve 28. maddeler gereğince ortaya çıkan tazminatlar için olan faizler tazminat miktarlarının tespitine yarayan olayların cereyan ettiği günün şikâyet veya mahkemeye başvuru gününden sonra olması halinde, ancak bu günden itibaren başlar.

Paragraf 3 — Bagajlar için ise, faizler, tazminatın herbir bagaj bülteni için 4 hesap birimini geçmesi halinde verilir.

Paragraf 4 — Eğer hak sahibi Bagajlarla ilgili olarak şikâyetin kesin olarak tasfiyesi için gerekli isbat belgelerini kendisi için tespit edilen uygun süre içinde demiryoluna vermezse, tespit edilen süre ile belgelerin kesin verilmiş tarihi arasındaki sürede faiz işlemez.

MADDE : 44

Nükleer Kaza Halinde Sorumluluk

Zararın bir nükleer kaza sonucunda meydana gelmesi halinde, demiryolu, Bileşik Hükümler gereğince kendine düşen sorumluluktan kurtulur ve nükleer enerji alanında sorumluluğu düzenleyen Devletin kanunları ve mevzuatı uygulamasına göre, nükleer bir tesisin İşletmesi veya onun yerini tutan başka bir kişi bu zarardan sorumlu olur.

MADDE : 45

Demiryolunun Memurları Dolayısıyla Sorumluluğu

Demiryolu, taşımanın yapılması için istihdam ettiği memur ve diğer personelinden sorumludur.

Bununla beraber, bu memur ve diğer personel, yolcuların isteği üzerine, demiryollarına ait olmayan hizmetler görürlerse, bu hizmeti yaptıkları yolcuların hesabına hareket etmiş sayılırlar.

MADDE : 46

Diğer Davalar

Bileşik Hükümlerin uygulandığı tüm durumlarda, demiryollarına karşı açılacak her türlü dava, ne sıfatla olursa olsun, ancak bu Bileşik Hükümlerde şartlar ve kısıtlamalar içinde olabilecektir.

45. maddeye göre demiryolunun garantisindeki memur ve personele karşı açılacak her türlü dava için de durum aynıdır.

MADDE : 47

Özel Hükümler

- Paragraf 1 — 41. madde hükümleri saklı kalmak üzere bir trenin gecikmesi veya kaldırılması veya bir irtibatın kaçırılmasından dolayı neden olunan zarar için demiryollarının sorumluluğu, bu olayın vuku bulunduğu Devletin kanun ve nizamlarına bağlıdır.
- Paragraf 2 — 26. madde hükümleri saklı kalmak üzere, demiryolu 15. maddenin 5. paragrafına göre gözetimi yolcuya ait olan eşya ve canlı hayvanlarla yolcunun üzerindeki eşya konusunda ancak kendi hatası nedeniyle meydana gelen hasardan sorumludur.
- Paragraf 3 — III. ve IV. faslın diğer maddeleri 1 ve 2. paragraftaki durumlara uygulanmaz.

FASIL : IV
HUKUKİ İŞLEMLER

MADDE : 48

Bagajlardaki Kısmi Kayıp Veya Hasarın Tesbiti

- Paragraf 1 — Bagajlardaki bir kısmi kaybın veya bir hasarın olduğu demiryolu tarafından tesbit edilir veya olduğuna inanılırsa, veya hak sahibi böyle bir iddiada bulunursa, demiryolu gecikmeksizin, ve mümkün olursa hak sahibinin huzurunda bir zabıt tutmak zorundadır. Bu zabıtda hasarın cinsi, bagajların durumu, ağırlığı, mümkün olduğunca zararın önemi, nedeni ve olageldiği zaman belirtilir.
Bu zaptın bir örneği ücretsiz olarak hak sahibine verilir.
- Paragraf 2 — Hak sahibi, zabıtda yer alan açıklamaları kabul etmezse, bagajın durumu, ağırlığı ve hasarın nedeni ile tutarının taraflarca yada hukuki yoldan seçilecek bir uzman tarafından tesbitini isteyebilir. İzlenecek usul bu tesbitin yapıldığı Devletin Kanun ve Nizamlarına bağlıdır.
- Paragraf 3 — Parçanın kaybolması halinde hak sahibi demiryolunun araştırmalarını kolaylaştırmak için kayıp parçaların mümkün olduğunca doğru tanımını yapmak zorundadır.

MADDE : 49

Başvurular

- Paragraf 1 — Yolcuların ölmeleri veya yaralanmaları halinde demiryolunun sorumluluğu konusundaki başvurular yazılı olarak ve aşağıdaki demiryollarından birisine yapılmalıdır :
- a) Sorumlu demiryoluna; eğer 26. maddenin 4. paragrafına göre iki demiryolu idaresi sorumlu ise, ikisinden birine,
  - b) Çıkış demiryoluna
  - c) Varış demiryoluna
  - d) Demiryolunun merkezinin üye bir Devletin toprağı üzerinde olması şartıyla yolcunun ikametgahının bulunduğu veya devamlı oturduğu ülkedeki demiryoluna;
- Paragraf 2 — Taşıma mukavelesiyle ilgili diğer başvurular yazılı olarak 51. maddenin 2. ve 3. Paragrafında belirtilen demiryoluna yapılmalıdır.
Demiryolu başvurunun sonuçlanması sırasında biletlerin veya bagaj bültenlerinin iadesini isteyebilir.
- Paragraf 3 — Başvuruda bulunma hakkı, 50. madde gereğince demiryoluna karşı dava açma hakkına sahip olan kişilerindir.
- Paragraf 4 — Hak sahibinin başvurusuna eklemekte yarar gördüğü bilet, bagaj bülteni ve diğer belgelerin ya asılları yada suretleri ibraz olunmalıdır. Demiryolunun talebi halinde suretler aslına uygun olarak tasdik ettinilir.

MADDE : 50

**Demiryoluna karşı dava açabilecek
Şahıslar**

Demiryoluna karşı dava açma hakkı; yerine göre bilet veya bagaj bülteni olan, veya hakkını başka bir şekilde isbatlayan şahıstır.

MADDE : 51

**Kendine karşı dava açılabilir
olan Demiryolları**

- Paragraf 1 — Yolcuların ölmeleri ve yaralanmaları halinde demiryolunun sorumluluğu esasına dayanan adli dava, 26. maddenin 4. paragrafına göre, ancak sorumlu olan demiryoluna karşı açılabilir. İki demiryolu tarafından müşterek işletme söz konusu olduğunda, davacı ikisi arasında seçme yapar.
- Paragraf 2 — Taşıma mukavelesi gereğince odenen bir paranın tadisi konusundaki adli dava, bu parayı tahsil eden demiryoluna veya para kim için tahsil edilmişse ona karşı açılabilir.
- Paragraf 3 — Taşıma mukavelesinden doğan diğer adli davalar, çıkış demiryoluna, varış demiryoluna veya davaya esas olan olayın vuku bulduğu demiryoluna karşı açılabilir.
- Paragraf 4 — Eğer davacı birçok demiryolu arasından birini seçmek durumunda ise, bunlardan birine karşı dava açtığı anda, seçme hakkını kaybeder.
- Paragraf 5 — Adli Dava, aynı taşıma mukavelesine dayanan bir esas taleple ilgili dava açma işleminde karşı dava şeklinde veya defî şeklinde gösterilirse, 2 ve 3. paragraflarda belirtilenler dışındaki bir demiryoluna karşı açılabilir.

MADDE : 52

Yetki

- Paragraf 1 — Yolcuların yaralanmaları ve ölmeleri halinde demiryolunun sorumluluğuna bağlı davalar, Devletler arasındaki anlaşmalarda ve imtiyaz kararlarında başka türlü karar olmadığı hallerde yolcunun bu kazaya uğradığı toprağın bağlı olduğu Devletin yetkili yargı organında açılabilir.
- Paragraf 2 — Bileşik hükümlere dayanan diğer adli davalar Devletler arasındaki anlaşmalarda ve imtiyaz kararlarında başka türlü karar alınmadığı hallerde kendine karşı dava açılan Devletin yetkili yargı organında açılabilir.
- Bir demiryolunun çeşitli Devletlerde özerk şebekeler işletmesi halinde, bu şebekelerden her biri, bu paragrafın uygulaması için ayrı birer demiryolu olarak mütalâa edilir.

MADDE : 53

Yolcuların ölmeleri ve yaralanmaları halindeki sorumluluklardan doğan Davanın düşmesi

- Paragraf 1 — Hak sahibi, yolcunun kazaya uğradığını, zararın bilinişinden itibaren üç ay içerisinde, 49. maddenin 1. paragrafına göre başvurunun yapılacağı demiryollarından birine bildirilmesi halinde, yolcuların yaralanmaları ve ölmeleri halinde demiryollarının sorumluluğu konusunda dava açma hakkını kaybeder.
- Hak sahibi kazayı demiryoluna sözlü olarak bildirirse, demiryolu kazanın kendisine sözlü olarak bildirildiğini belirtir bir belge vermelidir.
- Paragraf 2 — Bununla beraber, aşağıdaki hallerde dava düşmez;
- a) 1. paragrafta öngörülen süre içinde, hak sahibi 49. maddenin 1. paragrafında belirtilen demiryollarından birine başvuruda bulunmuş ise,

- b) 1. paragrafta öngörölen süre içinde sorumlu demiryolu veya 26. maddenin 4. paragrafına göre iki demiryolu sorumlu olduğu takdirde bunlardan birisi yolcunun uğradığı kazadan başka yolla haberdar olmuş ise,
- c) Kaza, hak sahibine yuklenmeyecek nedenlerden dolayı bildirilememiş veya geç bildirilmiş ise,
- d) Hak sahibi, kazanın demiryollarının bir hatasından ileri geldiğini ispat etmiş ise;

MADDE : 54

Bagaj Taşıma mukavelesinden doğan davanın düşmesi

Paragraf 1 — Teslimdeki gecikme, kısmî kayıp ve hasar dolayısıyla taşıma mukavelesinden doğup demiryoluna karşı açılacak her dava, bagajların hak sahibi tarafından teslim alınması halinde düşer.

Paragraf 2 — Bununla beraber, dava aşağıdaki hallerde düşmez :

- a) Kısmî kayıp veya hasar halinde;
  - 1 — Eğer hasar veya kayıp, bagajların hak sahibi tarafından alınmasından önce tespit edilmiş ise,
  - 2 — 48. madde gereğince yapılması gereken tespit, yalnız demiryolunun hatası nedeniyle ihmal edilmiş ise,
- b) Görünüşte belli olmayan ama varlığı bagajların hak sahibi tarafından alınışından sonra tespit edilen hasar halinde;
  - 1 — Hak sahibi, 48. madde gereğince hasarın görülmesinden hemen sonra ve en geç bagajların teslim alınışını izleyen uç gün içinde, tespit talebinde bulunursa,
  - 2 — Ayrıca, hak sahibi, hasarın taşımaya kabul ile teslim işlemleri arasında olduğunu ispat ederse,
- c) Teslimde gecikme olması halinde; eğer hak sahibi 51. maddenin 3. paragrafında belirtilen demiryollarından biri nezdinde, 21 gün içinde başvuruda bulunup hakkını istemişse,
- d) Hak sahibi, hasarın nedeninin demiryollarının ağır bir kusur veya hilesi olduğunu ispatlarsa,

MADDE : 55

Davada zaman aşımı

Paragraf 1 — Yolcuların yaralanmaları ve ölmeleri halinde demiryolunun sorumluluğuyla ilgili zarar-zıyan davalarında zaman aşımı şöyledir;

- a) Yolcunun kendisi için, kazanın olduğunun ertesi gününden başlamak üzere üç yıl.
- b) Diğer hak sahipleri için; yolcunun ölümünün ertesi gününden başlamak üzere üç yıl, ancak bu süre kazanın olduğunun ertesi gününden başlamak üzere beş yılı geçmez.

Paragraf 2 — Taşıma mukavelesinden doğan diğer davalarda zaman aşımı bir yıldır. Bununla beraber, aşağıdaki konularda açılan davalar söz konusu olduğunda zaman aşımı iki yıldır :

- a) Nedeni bir hile olan hasar için,
- b) Sahtekârlık için.

Paragraf 3 — 2. paragrafta öngörölen zaman aşımı aşağıda belirtilen günlerde başlar :

- a) Tamamıyla kayıp için tazminatdan doğan davalar 23. maddenin 3. paragrafında öngörölen sürenin bitimini izleyen ondördüncü günden,
- b) Kısmî kayıp, hasar ve gecikme için tazminatdan doğan davalarda, teslim işleminin yapıldığı günden,
- c) Taşıma ücretinin, ek masrafların veya ek ücretlerin ödenmesi veya geri ödenmesinden, tarifenin yanlış uygulamasından hesaplamadaki veya tahsil işlemindeki bir yanlışlıktan doğan davalarda; ödemenin yapıldığı günden veya ödeme yoksa, ödemenin yapılması gerektiği günden,

- d) Gümrük veya diğer idarî makamlarca istenilen ek vergi ödemesinden doğan davalarda bu makamların talep gününden,
e) Yolcunun taşınmasıyla ilgili diğer tüm durumlarda; biletin geçerlik süresinin bitim gününden,

Zaman aşımının başlama günü olarak belirtilen gün hiç bir zaman sürenin içine dahil edilmez.

Paragraf 4 — 49. madde gereğince gerekli ispat belgeleriyle demiryollarına yapılan başvuruda, zaman aşımı demiryollarının başvuruyu yazılı olarak reddettiği ve belgeleri iade ettiği güne kadar askıya alınır. Başvurunun kısmen kabulü halinde, zaman aşımı ihtilafli olan kısım için yeniden işlemeye başlar. Başvurunun veya cevabın alınışının ispatı ile belgelerin iadesinin ispatı, bu durumu beyan eden tarafa aittir.

Aynı amaca yönelik daha sonraki başvurular zaman aşımını askıya almaz.

Paragraf 5 — Zaman aşımına uğramış olan dava, karşı dava yada itiraz (defi) şeklinde dahi olsa açılmaz.

Paragraf 6 — Yukarıda açıklanan hükümler saklı kalmak üzere, zaman aşımının askıya alınması veya kesilmesi ulusal hukukla düzenlenir.

FASIL V

DEMİRYOLLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLER

MADDE : 56

Demiryolları Arasında Hesapların Tasfiyesi

Her Demiryolu idaresi, diğer demiryollarına tahsil ettiği veya tahsil etmek zorunda olduğu taşıma ücretinden onlara düşen kısmı ödemek zorundadır.

MADDE : 57

Kayıp veya hasar halinde rücu hakkı

Paragraf 1 — Bagajın hasarı, kısmen veya tamamen kaybı için Bileşik Hükümler gereğince tazminat ödeyen bir demiryolunun, aşağıdaki hükümlere göre, taşımaya katılan diğer demiryollarına rücu hakkı vardır :

- a) Zarara neden olan demiryolu, bu olayın tek sorumlusudur;
b) Zarara neden olan birkaç demiryolu ise, bunlardan her biri kendinin neden olduğu zarardan sorumludur; eğer ayırım yapma imkânı bulunamıyorsa, o zaman tazminatın aşağıdaki (c) maddesine göre paylaşılır.
c) Zarara neden olanın bir ya da birçok demiryolu olduğu isbat edilemeyecek olursa, tazminat zarara kendi hatları üzerinde neden olunmadığını isbatlayanlar hariç, taşımaya katılan tüm demiryolları arasında paylaşılır; bu paylaşım tarifesinde uygulanan kilometrik mesafelere uygun olarak yapılır.

Paragraf 2 — Demiryollarından birinin borcunu ödeyemez durumda olması halinde, onun hissesine düşen ve ödenmemiş bulunan miktar, taşımaya katılan diğer tüm demiryolları arasında, tarifesinde uygulanan kilometrik mesafelere uygun olarak paylaşılır.

MADDE : 58

Teslimde gecikme halinde rücu hakkı

57. madde hükümleri, teslimde gecikme için ödenen tazminatlara da uygulanır. Eğer gecikmeye, birçok demiryolu neden olmuşsa, tazminat, demiryollarının kendi hatlarında meydana gelen gecikme sürelerine uygun olarak, demiryolları arasında paylaşılır.

MADDE : 59

Rücu Şekli

- Paragraf 1** — Tazminatın hâkim kararıyla tesbit edilmesi ve kendine karşı rücu işleminin yapıldığı demiryolunun mahkemeye davet edilmesi ve hatta davaya müdahale hakkının verilmesi halinde, bu demiryolu 57 ve 58. maddelerde öngörülen rücu işlemlerinden birine başvuran demiryolu tarafından yapılan ödemenin doğruluğunu reddedemez. Asli davaya bakan hâkim, mahkemeye davet ve müdahale için gerekli süreleri tesbit eder.
- Paragraf 2** — Rücu hakkını kullanan demiryolu bu talebini; mahkeme daveti yapmadıklarına karşı davasını kaybetmemek için, uzlaşmadığı demiryollarının tümüne karşı tek ve aynı davada söz konusu eder.
- Paragraf 3** — Hâkim, kendisinin baktığı rücu davalarının tümünü tek ve aynı kararla hükme bağlar.
- Paragraf 4** — Dava açan demiryolları, daha sonra rücu işlemi yapamaz.
- Paragraf 5** — Taşıma mukavelesi konusunda hak sahibi tarafından ileri sürülen tazminat talepleriyle ilgili davada rücu işlemleri söz konusu olamaz.

MADDE : 60

Rücularda Yetki

- Paragraf 1** — Aleyhine rücu hakkı kullanılan demiryolunun merkezinin bulunduğu yerdeki yargı organı; rücu davalarının tümü için yetkilidir.
- Paragraf 2** — Davanın birçok demiryolu idaresine karşı açılması halinde, davacı demiryolunun, 1. paragraf gereğince yetkili yargı organları arasından, kendi başvurusunu yapacağını seçme hakkı vardır.

MADDE : 61

Rücular Konusunda Anlaşmalar

Demiryolları, 59. maddenin 5. paragrafında belirtilen hüküm hariç olmak üzere, bu fasılın karşılıklı rücu hükümlerine aykırı anlaşmalar yapabilirler.

FASIL VI

İSTİSNAİ HÜKÜMLER

MADDE : 62

Aykınlıklar

Bileşik hükümlerde yer alan maddeler, bazı Devletlerin kendileri arasındaki trafikte uygulamak istedikleri, Avrupa Ekonomik Birliği veya Avrupa Kömür ve Çelik Birliğiyle ilgili Anlaşmalar gibi bazı anlaşmaların uygulanmasındaki hükümlerden üstün sayılmazlar.

9 Mayıs 1980 tarihli Uluslararası Demiryolu Taşımalarına İlişkin Sözleşme (COTIF)
Eki B

**DEMİRYOLU İLE ULUSLARARASI EŞYA TAŞIMA
SÖZLEŞMESİ İLE İLGİLİ
BİLEŞİK HÜKÜMLER
(CİM)**

**BİRİNCİ FASIL
GENEL HÜKÜMLER**

MADDE : I

Uygulama Alanı

- Paragraf 1** — 2. maddede öngörülen istisnalar saklı kalmak koşuluyla, Bileşik Hükümler en az iki Devletin topraklarından geçen ve sadece Sözleşmenin 3. ve 10. maddelerinde öngörülen bir taşıma belgesine kayden taşımaya verilen tüm eşya taşımalarına uygulanır.
- Paragraf 2** — Bileşik hükümlerdeki «gar» deyimini taşıma sözleşmesinin yerine getirilmesi için halka açık, demiryolu garlarını, deniz hizmet limanlarını ve taşıma kuruluşlarının tüm işyerlerini kapsar.

MADDE : 2

Uygulama Alanı İstisnaları

- Paragraf 1** — Gönderici ve alıcı garı aynı Devletin topraklarında bulunan diğer bir ülkenin topraklarını sadece transit geçen eşya aşağıdaki durumlarda Bileşik Hükümlere tabi değildir.
- a) Eğer transit taşımanın yapıldığı hatlar sadece çıkış Devletinin bir demiryolu tarafından işletiliyorsa, veya
- b) Eğer ilgili Devletler ve demiryolları bu eşyanın Uluslararası olarak kabul edilmemesi konusunda iseler,
- Paragraf 2** — Göndericinin ilgili taşıma belgesinden yararlanarak belirttiği ve ilgili Devletlerden hiçbirinin yasa ve yönetmeliklerinde karşı hüküm bulunmadığı zaman, komşu iki Devletin garları ve üçüncü bir Devletin topraklarını transit geçerek iki Devletin garları arasında yapılan taşımalar, eğer taşımanın yapıldığı hatlar sadece bu üç Devletten birinin demiryolu tarafından işletiliyorsa, bu demiryolunda uygulanan dahili taşıma rejimine tabidir.

MADDE : 3

Taşıma Zorunluluğu

- Paragraf 1** — Demiryolu, Bileşik hükümlerin koşullarıyla :
- a) Göndericinin Bileşik hükümlere, tamamlayıcı hükümlere ve tarifelere uyması,
- b) Taşımanın normal trafiğin gereksinimlerini karşılamaya yeterli personel ve araçlarla yapılması,
- c) Demiryolunun önleyemeyeceği ve çare bulmaya zorunlu olmadığı nedenlerle taşımaya mani durum doğmaması koşuluyla.
- Bütün tam vagon eşya taşımalarını yapmaya zorunludur.
- Paragraf 2** — Demiryolu yükleme, aktarma ve boşaltması özel araçlar kullanmayı gerektiren eşyayı, ilgili garlarda bu araçların olması koşuluyla, taşımaya kabul etmeye zorunludur.
- Paragraf 3** — Demiryolu sadece taşınması süresiz olarak yapılabilen eşyayı taşımaya kabul etmeye zorunludur. Gönderici garda yürürlükte olan talimatlar, bu koşula uymayan eşyanın geçici olarak ambara alınması gerektiği durumları belirler.

Paragraf 4 — Yetkili makamlar :

- a) Hizmetin kısmen veya tamamen iptal edileceği veya kesileceği,
  - b) Bazı eşyanın taşımaya kabul edilmeyeceği veya koşullu olarak kabul edileceğine,
- Karar verdikleri zaman, bu önlemlerin hemen halkın ve demiryollarının bilgisine sunulması gereklidir; demiryolları yayınlamaları amacıyla bunu diğer Devletlerin demiryollarına bildirir.

Paragraf 5 — Demiryolları, ortak anlaşma ile, eşya taşımalarını bazı münasebetlerde, belirlenen sınır noktaları ve transit ülkeleri üzerinde toplayabilir.

Bu önlemler Merkez Ofisine bildirilir. Bu önlemler Demiryolları tarafından Uluslararası tarifeler için öngörülen şekilde yayınlanan özel listelere kaydedilir ve Merkez Ofisine bildirim tarihinden bir ay sonra yürürlüğe girer.

Demiryolu tarafından bu maddeye aykırı olarak işlem yapılması sebep olunan zararın ödenmesi konusunda bir davaya neden olabilir.

MADDE : 4

Taşımaya Kabul Edilmeyen Eşya

Aşağıda belirtilen eşya taşımaya kabul edilmez;

- a) Geçilecek topraklardan birinde dahi olsa, taşınması yasaklanan eşya,
- b) Geçilecek topraklardan birinde dahi olsa, taşınması posta idaresine ait olan eşya,
- c) Taşımanın yapıldığı Demiryollarından birinde dahi olsa, tesis veya malzeme nedeniyle, hacımları, ağırlıkları veya yükleme boşaltma ve düzeltilmeleri talep edilen taşımaya uygun olmayan eşya,
- d) 5. madde 2. paragrafta öngörülen aykırılık saklı kalmak koşuluyla, Bileşik Hükümlerin I. eki «Tehlikeli eşyanın demiryolu ile Uluslararası taşımaya ilişkin yönetmelik (RID)» uyarınca taşımaya kabul edilmeyen eşya ve maddeler.

MADDE : 5

Koşullu Olarak Taşımaya Kabul Edilen Eşya

Paragraf 1 — Aşağıda belirtilen eşya taşımaya koşullu olarak kabul edilir.

- a) RID'nin veya 2. maddede öngörülen anlaşmalar ve tarife hükmünün koşulları ile taşımaya kabul edilen eşya ve maddeler,
- b) Cenaze taşınması, kendi tekerlekleri üzerinde taşınan demiryolu vasıtaları, canlı hayvanlar, hacımları, ağırlıkları veya yükleme ve boşaltmaları nedeniyle taşınması özel güçlükler arz eden eşya : Tamamlayıcı hükümler koşulları ile taşımaya kabul edilir; tamamlayıcı hükümler Bileşik Hükümlere aykırı olabilir.

Canlı hayvanlara gönderici tarafından verilen bir refakatçinin refakat etmesi gereklidir. Ancak, Uluslararası tarifelerde öngörüldüğü veya göndericinin talebi üzerine taşımaya katılan demiryolları vazgeçtiği zaman, bir refakatçi talep edilmez; bu durumda, karşı sözleşmeler hariç, demiryolu refakatçinin önlemeyi amaçladığı tehlikeden doğan tüm kayıp ve hasar için sorumluluktan kurtulur.

Paragraf 2 — İki veya birçok Devlet, anlaşmalarla, veya iki veya birçok demiryolu tarife hükümleri ile, RID'ye göre taşımaya kabul edilmeyen bazı eşya ve maddelerin taşımaya kabul edilmeleri için, uyulması gereken koşullarda anlaşabilirler.

Devletler veya demiryolları RID'de öngörülen taşımaya kabul koşullarını hafifletebilirler. Bu anlaşma ve tarife hükümlerinin yayınlanması ve Devletlere duyurulmak üzere Merkez Ofisine bildirilmesi gereklidir.

MADDE : 6
Tarifeler - Özel Anlaşmalar

- Paragraf 1** — Taşıma ücreti parkurun farklı kesimleri için ayrı ayrı hesap edilse bile, taşıma ücreti ve ek masraflar, yasal olarak yürürlükte olan ve her Devlette gereğince yayınlanan, taşıma sözleşmesinin yapıldığı anda geçerli tarifeler uyarınca hesap edilir.
- Paragraf 2** — Tarifelerin, taşımaya uygulanan tüm özel koşulları, özellikle taşıma ücretleri ve ek masrafların hesabı için gerekli unsurları ve gerektiğinde, paraların tahvil koşullarını içermesi gereklidir. Tarife koşulları sadece Bileşik Hükümler kesin olarak öngörüorsa bu hükümlere aykırı olabilirler.
- Paragraf 3** — Tarifelerin herkese aynı koşullarla uygulanması gereklidir.
- Paragraf 4** — Demiryolları benzer durumlarda bulunan müşterilere kabul edilen benzer koşullar ölçüsünde ücret indirimleri veya diğer avantajları kapsayan özel anlaşmalar yapılabilir. Ücret indirimleri ve diğer avantajlar, demiryolu hizmeti, kamu idarelerinin hizmeti veya hayır çalışmaları için tanımlanabilir. Bu paragrafın birinci ve ikinci bentleri uyarınca alınan önlemlerin yayınlanması zorunlu değildir.
- Paragraf 5** — Dahili tarifeler dışında, Uluslararası tarifelerin Uluslararası Trafikte zorunlu olarak uygulanacağı ilan edilebilir. Bir uluslararası tarifenin uygulanması taşıma belgesinde kesin istenmesine bağımlı olabilir.
- Paragraf 6** — Tarifeler ve tarife değişiklikleri demiryolunun bunlarla ilgili tüm ayrıntıları kullananların emrine verdiği anda gerektiği şekilde yayınlanmış olarak kabul edilir. Uluslararası tarifelerinin yayınlanması sadece demiryolları bu tarifelere çıkış veya varış Şebekesi olarak katılan Devletlerde zorunludur.
- Paragraf 7** — Uluslararası tarifelerin ücret zamları ve bu tarifelerce öngörülen taşıma koşullarını daha sert duruma getirmeyi amaçlayan diğer hükümler aşağıda belirtilen durumlar hariç, en erken yayınlanmalarından on beş gün sonra yürürlüğe girer.
- Eğer bir uluslararası tarife tüm parkurda bir dahili tarifenin artmasını öngörüorsa, bu dahili tarifenin yayın süreleri uygulanır.
  - Eğer, bir uluslararası tarifenin zamları taşımaya katılan bir demiryolunun dahili tarifelerinin ücretlerinin genel artışından doğuyorsa, bu artışın meydana getirdiği uluslararası tarifenin ücretlerinin ayarlanmasının en az on beş gün önceden bildirilmesi koşulu ile, bu zamlar, yayımlandıklarının ertesi gün yürürlüğe girerler; Ancak, bu bildirim söz konusu dahili tarifelerin ücret artışlarının yayın tarihinden önce yapılamaz.
  - Eğer, uluslararası tarifelerde öngörülen taşıma ücret ve ek masraflarının kur dalgalanmalarını dikkate almak için değiştirilmesi veya belli hataların düzeltilmesi gerekiyorsa, bu değişiklik ve düzeltmeler yayımlandıklarının ertesi günü yürürlüğe girerler.
- Paragraf 8** — Bazı tarifelerin yayınlanma ve aynı koşullarla tüm kullananlara uygulama zorunluluğu bulunmayan devletlerde, bu madde hükümleri böyle bir zorunluluğu içerdiği ölçüde uygulanmaz.
- Paragraf 9** — Demiryolu, tarifelerde öngörülen taşıma ücretleri ve ek masrafların üstünde, kendisi tarafından yapılan masraflardan başka hiç bir meblağ tahsil edemez. Bu masrafların faydalı tüm kanıtlamalarla taşıma belgesinde ayrı olarak belirlenmesi ve dekont edilmesi gereklidir. Bu kanıtlamalar taşıma belgesi ve iliştilen belgelerle yapıldığı zaman ve eğer ilgili masrafların ödemesi alıcıya aitse, bu belgeler taşıma belgesi ile alıcıya verilmez, 15. madde 7. paragrafta belirtilen masraf hesabı ile gönderiye verilir.

MADDE : 7

Hesap Birimi, Tahvil veya Paraların Kabul Kurları

- Paragraf 1** — Bileşik Hükümlerde öngörülen hesap birimi, Uluslararası Para Fonu tarafından belirlendiği gibi özel çekme hakkıdır.
Uluslararası Para Fonuna üye bir Devletin ulusal parasının, özel çekme hakkı olarak değeri bu devletin kendi işlemleri ve ticarî muameleleri için Uluslararası Para Fonu tarafından uygulanan değer biçme metoduna göre hesap edilir.
- Paragraf 2** — Uluslararası Para Fonuna üye olmayan bir Devletin ulusal parasının, özel çekme hakkı olarak değeri, bu devlet tarafından belirlenen tarzda hesap edilir.
Bu hesabın 1. paragrafın uygulanmasından doğacak değere mümkün olduğu kadar yakın gerçek bir değeri ulusal para olarak belirtmesi gereklidir.
- Paragraf 3** — Uluslararası Para Fonuna üye olmayan ve mevzuatı 1. ve 2. paragrafların uygulanmasına izin vermeyen bir Devlet için, Bileşik Hükümlerde öngörülen hesap birimi üç altın Franga eşit olarak kabul edilir.
Altın Frank 0,900 ayar altın gramının 10/31 ağırlığındadır. Altın Frankın tahvilinin 1. paragrafın uygulanmasından doğacak değere mümkün olduğu kadar yakın bir gerçek değeri ulusal para olarak belirtmesi gereklidir.
- Paragraf 4** — Devletler, sözleşmenin yürürlüğe konulmasını takip eden üç ay içinde ve hesap şekillerinde veya hesap birimine oranla kendi ulusal paralarında meydana gelen bir değişiklik durumunda, 2. paragraf uyarınca hesap şekillerini veya 3. paragraf uyarınca tahvil şekillerini her defasında Merkez Ofisine bildirirler.
Merkez Ofisi bu bilgileri Devletlere duyurur.
- Paragraf 5** — Demiryolunun :
- Ülke parasıyla ödenebilir, yabancı para birimleri ile belirlenen meblağların tahvilini yaptığı, (tahvil kuru)
  - Yabancı paraların ödenmesinde kabul ettiği (kabul kuru) kurlarını yayınlaması gereklidir.

MADDE : 8

Bazı Taşımalar İçin Özel Hükümler

- Paragraf 1** — Şahıslara ait vagonların taşınması özel hükümler. Bileşik Hükümlerin 1. Eki olan «Şahıslara ait vagonların Uluslararası taşınmasına ilişkin Yönetmelikte (RIP)» öngörülmüştür.
- Paragraf 2** — Konteynerlerin taşınması için, özel hükümler Bileşik Hükümlerin III. Eki olan «Konteynerlerin demiryolu ile Uluslararası taşınmasına ilişkin Yönetmelikte (RICO)» öngörülmüştür.
- Paragraf 3** — Koli ekspres taşınması için, Demiryolları tarife hükümleri ile, Bileşik Hükümlerin IV. Eki olan koli ekspreslerin demiryolu ile Uluslararası taşınmasına ilişkin Yönetmelik'e (RIEx) uygun hükümler saptayabilirler.
- Paragraf 4** — İki veya birçok Devlet, anlaşmalarla, veya iki veya bir çok demiryolu, tamamlayıcı hükümler veya tarife hükümleri ile :
- Ciro edilebilir taşıma belgesine kaydı yapılan eşya,
  - Taşıma belgesinin ikinci nüshasının teslimine karşın teslim edilecek eşya,
  - Gazete,
  - Fuar ve Sergi eşyası,
  - Yükleme donanımları ve taşınan eşya için sıcak ve soğuğa karşı koruyucu araçların,
  - Parkurun tamamı veya bir kısmında ücret hesabı yapmaya ve fatura etmeye uygun olmayan taşıma belgesine kayden gönderilen eşya,
  - Bilgilerin otomatik olarak iletilmesine yarayan belgelere kayden gönderilen eşya, taşımaları için Bileşik Hükümlere aykırı olan koşullar saptayabilirler.

MADDE : 9

Tamamlayıcı Hükümler

- Paragraf 1 — İki veya birçok Devlet veya iki veya birçok Demiryolu Bileşik hükümlerin uygulanması için tamamlayıcı hükümler düzenleyebilirler. Tamamlayıcı hükümler ancak Bileşik Hükümler kesin olarak öngörüyorsa Bileşik Hükümlere aykırı olabilir.
- Paragraf 2 — Tamamlayıcı hükümler her Devletin yasa ve yönetmeliklerinde öngörülen şekillerde yürürlüğe konur ve yayınlanır. Tamamlayıcı hükümler ve yürürlüğe konulmaları Merkez Ofisine bildirilir.

MADDE : 10

Ulusal Hukuk

- Paragraf 1 — Bileşik hükümler, tamamlayıcı hükümler ve Uluslararası tarifelerde özel koşullar olmaması halinde, ulusal hukuk uygulanabilir.
- Paragraf 2 — Ulusal hukuktan, yasa çelişkileri ile ilgili usuller dahil, hak sahibinin haklarını kullandığı Devletin hukuku anlaşılır.

FASIL : II

TAŞIMA SÖZLEŞMESİNİN YAPILMASI VE YERİNE GETİRİLMESİ

MADDE : 11

Taşıma Sözleşmesinin Yapılması

- Paragraf 1 — Taşıma sözleşmesi gönderici demiryolunun taşıma belgesinin refakat ettiği eşyayı taşımaya kabul ettiği andan itibaren yapılmış olur. Taşımaya kabul taşıma belgesi üzerine ve gerektiğinde ilave her sayfanın üzerine gönderici garın tarihli damgasının veya kabul tarihini taşıyan saymanlık makinası bilgisinin vurulması ile saptanır.
- Paragraf 2 — Birinci paragrafa uygun işlemin, taşıma belgesine konu olan eşyanın tamamının taşımaya verilmesi ve gönderici garda yürürlükte olan talimatlarda öngörüldüğü ölçüde, göndericinin üstüne aldığı masrafların ödenmesi veya 15. maddede 7. paragraf uyarınca bir garantinin depozito olarak yatırılmasından sonra derhal yapılması gereklidir. Eğer gönderici talep ederse, söz konusu işlemin göndericinin nezaretinde yapılması gereklidir.
- Paragraf 3 — Damga veya saymanlık makinası bilgisinin vurulmasından sonra, taşıma belgesi taşıma sözleşmesinin yapıldığını ve kapsamını gösterir.
- Paragraf 4 — Ancak, tarifeler veya gönderici ile demiryolu arasında yapılan sözleşmeler uyarınca yüklemesi göndericiye ait olan eşya söz konusu olduğunda, bu tür sözleşmeleri yapma yetkisi gönderici gara verildiği zaman, eğer demiryolu eşyanın miktarı ve kolilerin adedini doğrulamış ve bunu taşıma belgesi üzerinde saptamış ise, bu durumda demiryolu taşıma belgesi üzerine kaydedilen miktar ve koli adedi ile ilgili belgelerden sorumludur. Gerektiğinde bu bilgiler başka yollarla ispat edilebilir.
- Eğer taşıma belgesi üzerine kaydedilen bilgilere göre, hiç bir gerçek noksanlığın eşyanın miktarı veya kolilerin adedi farkı ile ilgili olmadığı belli ise, eşya miktarı ve kolilerin adedinden demiryolu sorumlu değildir. Vagon alıcıya orijinal kurşunları sağlam teslim edildiğinde durum özellikle aynıdır.
- Paragraf 5 — Demiryolunun, taşıma belgesinin ikinci nüshasını göndericiye vermeden önce, bu nüsha üzerine tarihli damgayı veya saymanlık makinası bilgilerini vurarak eşyanın taşımaya kabulünü ve kabul tarihini doğrulaması gereklidir.
- Bu ikinci nüshanın ne eşyaya refakat eden taşıma belgesi ne de konşimento değeri vardır.

MADDE : 12

Taşıma Belgesi

Paragraf 1 — Göndericinin gerekli şekilde doldurulmuş bir taşıma belgesini sunması gereklidir. Her gönderici için bir taşıma belgesinin düzenlenmesi gereklidir. Aynı bir taşıma belgesi sadece bir tek vagonun yüklemesini ilgilendirebilir. Tamamlayıcı hükümler bu hükümlere aykırı olabilir.

Paragraf 2 — Demiryolları gönderici için taşıma belgesi ikinci nüshasını içeren, küçük hız ve büyük hız için taşıma belgesi bileşik modelini saptar.

Gönderici tarafından taşıma belgesinin seçimi eşyanın küçük hız veya büyük hız olarak taşınacağını belirler. İlgili tüm demiryolları arasında yapılan anlaşma hariç olmak üzere, parkurun bir kısmında büyük hız diğer bir kısmında küçük hız talebi kabul edilmez.

Bazı trafikler için, özellikle iki komşu ülke arasındaki demiryolları, tarifelerde, basitleştirilmiş model taşıma belgesinin kullanılmasını zorunlu kılabilirler.

Paragraf 3 — Taşıma belgesinin en azından biri Kuruluşun çalışma lisansları arasında seçilmiş iki veya muhtemelen üç lisanda basılması gereklidir.

Uluslararası tarifeler gönderici tarafından taşıma belgesi üzerine kaydedilen bilgilerin yazılması gerekli fiyatı belirleyebilir. Tarifeler bunu öngörmediği zaman, taşıma belgesinin çıkış Devletinin resmi lisanslarından biri ile doldurulması ve bilgiler kuruluşun çalışma lisanslarından biri ile yapılacak çevirinin taşıma belgesine iliştilmesi gereklidir.

Tamamlayıcı hükümler veya uluslararası tarifelerce öngörülen karşı hükümler hariç, gönderici tarafından taşıma belgesi üzerine kaydedilen bilgilerin latin harfleri ile yazılması gereklidir.

MADDE : 13

Taşıma Belgesinin Kapsamı

Paragraf 1 — Taşıma belgesinin zorunlu olarak aşağıdaki bilgileri içermesi gereklidir.

- a) Varış garının adı;
- b) Alıcının adı ve adresi; bir gerçek kişi veya diğer hak sahibi kimsenin alıcı olarak yazılması gereklidir.
- c) Eşyanın cinsi;
- d) Miktarı veya bunun olmaması durumunda, çıkış garında yürürlükte olan talimatlar uyarınca benzeri bir bilgi;
- e) Parça eşya ve demiryolu / denizyolu trafiğinde gönderilen iki veya birçok yükleme elemanını içeren ve aktarma edilmesi gereken tam vagonlar için koli adedi ve ambalaj durumu;
- f) Vagonun numarası ve, ayrıca, şahıslara ait vagonlar ve yüklemesi göndericiye ait olan eşya için vagon darası;
- g) Taşıma belgesine iliştilen veya belirlenen bir garda veya gümrük veya diğer makamların bir bürosunda demiryolunun emrinde tutulmuş olarak belirtilen, gümrük veya idari makamlar tarafından istenilen belgelerin ayrıntılı dökümü;
- h) Göndericinin adı ve adresi, bir gerçek kişi veya diğer hak sahibi kimsenin gönderici olarak yazılması gereklidir; eğer gönderici garda yürürlükte olan talimatlar öngörüyorsa, göndericinin adına ve adresine elle atılmış, baskı veya bir damga aracılığı ile imzasını ilave etmesi gereklidir.

Çıkış garında yürürlükte olan talimatlar, parkurun bütünü için, «tam vagon» ve «parça eşya» kavramlarını belirler.

- Paragraf 2 — Taşıma belgesinin, gerekirse, Bileşik hükümlerce öngörülen tüm bilgileri içermesi gereklidir. Eğer bir Devletin yasa ve yönetmelikleri, tamamlayıcı hükümler veya tarifeler başka bilgileri zorunlu kılıyor veya kabul ediyorsa ve bu bilgiler Bileşik hükümlere aykırı değilse ancak bu durumda taşıma belgesi bu bilgileri içerebilir.
- Paragraf 3 — Ancak, gönderici taşıma belgesinin bu amaçla ayrılmış hanesine, demiryolu için ne zorunluluk ne de sorumluluk getiren, fakat alıcıya bilgi amacıyla eşya ile ilgili bilgileri ilave edebilir.
- Paragraf 4 — Taşıma belgesinin yerine başka belgelerin kullanılması veya Bileşik hükümler, tamamlayıcı hükümler veya tarifelerce zorunlu kılınan veya kabul edilen başka belgelerin taşıma belgesine eklenmesi yasaktır.

MADDE : 14

İzlenecek Yol ve Uygulanacak Tarifeler

- Paragraf 1 — Gönderici taşıma belgesinde, sınır noktaları veya sınır garları ve gerektiğinde demiryolları arasındaki transit noktalarla belirleyerek takip edilecek yolu gönderici sadece kabul edilen münasebetlerde taşımaya açık sınır noktaları ve sınır garlarını zorunlu kılabilir.
- Paragraf 2 — İzlenecek yol talimatında aşağıdaki hususlar özümlenir.
- Gümrük veya idarî makamların talep ettiği formalitelerin, yapılması gerekli garları ve eşyaya özel bakımların (canlı hayvanlara yapılacak bakım, yolda buzlama, vb) yapılması gerekli garların isimleri;
  - Eğer tarifelerin belirtilmesi, aralarında istenilen tarifelerin uygulanması gerekli garları belirlemeye yeterli ise, uygulanacak tarifelerin adları;
  - x noktasına kadar masrafların tamamı veya bir kısmının ödeme açıklaması (x komşu ülkelerin tarifelerinin bağlantı yapıldığı noktanın ismen belirtilmesidir.);
- Paragraf 3 — Demiryolu 3. maddenin 4 ve 5. paragrafları ve 33. maddenin 1. paragrafında belirtilen durumlar dışında sadece;
- Gümrükler ve idarî makamlarca talep edilen formalitelerin ve eşyaya yapılacak özel bakımların gönderici tarafından belirlenen garlarda yapılması;
  - Masrafların ve teslim sürelerinin gönderici tarafından zorunlu kılınan güzergâha göre hesap edilen masraflar ve sürelerden fazla olmaması; koşuluyla, taşımayı göndericinin zorunlu kıldığı güzergâhtan başka bir güzergâh üzerinden yapabilir.
Eğer taşımaya katılan demiryollarından biri kendi uluslararası parça eşya taşıma kuruluşundan doğan güzergâh talimatı nedeniyle gönderici tarafından seçilen güzergâha uzanıyorsa, (a) bendi parça eşyaya uygulanmaz.
- Paragraf 4 — 3. paragrafın saklı kalması koşuluyla, masraflar ve teslim süreleri gönderici tarafından zorunlu kılınan güzergâha veya bunun olmaması durumunda, demiryolu tarafından seçilen güzergâha göre hesap edilir;
- Paragraf 5 — Gönderici taşıma belgesinde uygulanacak tarifeleri belirtebilir. Demiryolunun, eğer uygulamaları için konulan koşullar yerine getirilirse, bu tarifeleri uygulaması gereklidir.
- Paragraf 6 — Eğer göndericinin açıklamaları izlenecek yolu veya uygulanacak tarifeleri belirlemeye yeterli değilse veya bu açıklamaların bazıları uygun değilse, demiryolunun gönderici için en avantajlı görünen güzergâhı ve tarifeleri seçmesi gereklidir.
- Paragraf 7 — Demiryolu sadece, hile ve ağır hata durumunda, 6. paragraf uyarınca yapılan seçimlerden doğan zarardan sorumludur.

Paragraf 8 — Eğer gönderici gardan varış garına kadar bir uluslararası tarife varsa ve eğer, göndericinin yeterli açıklamaları olmadığından, demiryolu bu tarifeyi uygularsa demiryolunun uygulanan taşıma ücreti ile, aynı parkur üzerinde, diğer tarifelerin bağlantısı ile ödenen taşıma ücreti arasındaki farkı, bu fark her taşıma belgesi için 4 hesap birimini geçiyorsa, talebi üzerine hak sahibine ödemesi gereklidir.

Göndericinin yeterli açıklamaları olmadığından, eğer demiryolu, ücret yönünden daha avantajlı bir uluslararası tarife varken, tarifeler bağlantısını uygulayacak ise, başka nedenle benzeri olan tüm diğer koşullar içinde aynı şey söz konusudur.

MADDE : 15

Masrafların Ödenmesi

Paragraf 1 — Aşağıda belirtilen hükümler uyarınca, masraflar (taşıma ücreti, ek masraflar, gümrük vergileri ve eşyanın taşımaya kabulünden teslimine kadar meydana gelen diğer masrafları) ya gönderici ya da alıcı tarafından ödenir.

Bu hükümlerin uygulanması için, taşıma ücretlerinin hesabında, baremlerden doğan ücretlere veya istisnai ücretlere, uygulanan tarifelere göre, ilave edilmesi gerekli vergiler taşıma ücreti olarak kabul edilir.

Paragraf 2 — Masrafların tümünü veya bir kısmını ödemeyi üstlenen göndericinin aşağıdaki açıklamalardan birini kullanarak bunu taşıma belgesinde belirtmesi gereklidir.

- a) 1° Eğer gönderici sadece taşıma ücreti üstleniyorsa «franko taşıma ücret»
- 2° Eğer gönderici taşıma ücretlerinden fazla olarak masrafları da üstleniyorsa, «franko ..... dahil taşıma ücreti»; göndericinin bu masrafları tam olarak belirtmesi gereklidir; sadece ek masraflar veya taşımaya kabulden teslimine kadar meydana gelen diğer masrafları ilgilendiren ilaveler ve gümrük veya diğer idari makamlar tarafından tahsil edilen tutarların aynı bir cins masraflar toplamını bilmeyi amaçlamaması gereklidir. (Örneğin gümrük vergileri ve gümrüğe ödenecek meblağların toplamı, ilave edilen değer vergisi ayrı bir cins gibi düşünülür.)
- 3° Eğer gönderici taşıma ücretlerini x noktasına kadar üstlenmiş ise, «taşıma ücretleri franko x'e kadar» (x komşu ülkelerin tarifelerinin bağlantısının yapıldığı noktanın ismen belirtilmesidir.)
- 4° Daha sonraki ülke ve demiryolu ile ilgili olan tüm masraflar dışında, eğer gönderici x noktasına kadar taşıma ücretinden fazla olarak masrafları üstlenmiş ise «..... dahil x noktasına kadar franko taşıma ücreti»; 2° nin hükümleri benzetme ile uygulanır.
- b) Eğer gönderici tüm masrafları (taşıma ücreti ek masrafları, gümrük vergisi ve diğer masraflar) üstlenmiş ise, Franko tüm masrafları»
- c) Eğer gönderici saptanan bir tutarı üstlenmiş ise, «franko ..... için» tarifelerde mevcut karşı hükümler hariç, bu tutarın çıkış ülkesi parasıyla belirlenmesi gereklidir.
  - a) 4° bendine göre, masrafların ödenmesi durumunda, gönderici garda yürürlükte olan talimatlara göre, ilgili tüm parkurlar için hesap edilmesi gereken ek masraflar ve diğer masrafların ve 16. madde 2. paragrafta öngörülen teslimde kıymet beyanı ücretinin tamamını daima gönderici tarafından ödenir.

Paragraf 3 — Masrafların ödenmesi konusunda, uluslararası tarifeler sadece 2. paragrafta belirtilen bazı açıklamaların kullanılmasını veya başka açıklamaların kullanılmasını zorunlu kılabilir.

Paragraf 4 — Göndericinin üstlenmediği masraflar alıcı üstlenmiş gibi kabul edilir. Ancak, alıcının taşıma belgesini çekmediği, 28. madde 4. paragraf uyarınca haklarını kullanmadığı, 31. madde uyarınca taşıma sözleşmesini değiştirmedeği zaman masrafları daima gönderici üstlenir.

Paragraf 5 — Alıcıya yüklenebilir bir olay sonucu veya alıcının talebi üzerine tahsili gerekli belirleme, ardiye, tartı ücretleri gibi ek masraflar daima alıcı tarafından ödenir.

- Paragraf 6** — Gönderici demiryolu, görüşüne göre, çabuk bozulabilir veya düşük değeri veya cinsi nedeniyle masrafların ödenmesini yeterince garanti etmeyen eşya için göndericiden masraflara karşılık avans isteyebilir.
- Paragraf 7** — Eğer göndericinin ödemeyi üstlendiği masraflar taşımaya teslim sırasında tam olarak saptanamıyorsa, bu masraflar teslim süresinin bitiminden sonra en geç otuz gün içinde gönderici ile hesap düzenlemesini gerektiren bir muafiyet bültenine kaydedilir. Demiryolu, garanti olarak, masraflara yaklaşık bir meblağı makbuz karşılığı depozito talep edebilir. Makbuzun iadesine karşılık, muafiyet bültenindeki bilgilere göre düzenlenmiş açıklayıcı bir masraf hesabı göndericiye verilir.
- Paragraf 8** — Eğer, gönderici garda yürürlükte olan talimatlar masrafların sadece taşıma belgesi ikinci nüshasına özellikle belirtilmesi gerekli olduğunu öngörmesi durumu hariç, gönderici garın peşin tahsil edilen masrafları taşıma belgesinde ve ikinci nüshada özellikle belirtmesi gereklidir. 7. paragrafta öngörülen durumda, bu masrafların taşıma belgesinde ve ikinci nüshada belirtilmemesi gereklidir.

MADDE : 16

Teslimde Kıymet

- Paragraf 1** — Tüm eşya bir teslimde kıymet beyanına konu olabilir. Kıymet beyanının ücretinin taşıma belgesi üzerinde rakamla yazılması ve alış ülkesi parasıyla, tarifelerce saptanan bir başka parayla veya hesap birimi olarak belirtilmesi gereklidir.
- Paragraf 2** — Teslimde kıymet ücreti, ilgili tüm parkurlar için, gönderici demiryolunun tarifelerine göre hesap edilir.

MADDE : 17

Rambursman ve Debur

- Paragraf 1** — Gönderici eşyanın gönderici garda taşımaya kabulü sırasında, değeri kadar bir rambursmanı eşyaya yükleyebilir. Rambursmanın tutarının çıkış ülkesi parasıyla belirtilmesi gereklidir; tarifeler aykırılıklar öngörebilirler.
- Paragraf 2** — Demiryolu sadece, eğer tutarı kendine alıcı tarafından ödenirse, rambursmanı ödemeye zorunludur. Bu tutarın demiryolunca ödenmesinden sonra otuz günlük bir süre içinde emre verilmesi gereklidir; bu sürenin bitiminden itibaren hesap edilmek üzere yılda yüzde beşlik faiz ödenir.
- Paragraf 3** — Eğer eşya alıcıya, rambursman tahsil edilmeksizin, kısmen veya tamamen teslim edilirse, alıcıya rücu edilmesi durumu hariç rambursman tutarı kadar zarar tutarının göndericiye ödenmesi gereklidir.
- Paragraf 4** — Rambursman eşya tarifelerce saptanan bir ücretin tahsilini gerektirir; rambursman iptal edilirse veya 30. madde, 1. paragraf uyarınca bir taşıma sözleşmesi değişikliği ile azaltılsa bile bu ücretin ödenmesi gereklidir.
- Paragraf 5** — Deburlar sadece gönderici garda yürürlükte olan talimatların uygulanması ile kabul edilir.
- Paragraf 6** — Rambursman ve deburlar tutarının taşıma belgesi üzerinde rakamla belirtilmesi gereklidir.

MADDE : 18

Taşıma Belgesi üzerine yazılan bilgiler için sorumluluk

Gönderici taşıma belgesi üzerine kendisi tarafından yazılan bilgilerin doğruluğundan sorumludur. Gönderici bu bilgilerin düzensiz, yanlış, eksik olması veya bilgilerin her birisine ayrılan yerden başka yere yazılmasından meydana gelen tüm sonuçları yüklenir. Eğer bir bilgi için ayrılan yer yetersiz ise, gönderici bu yere yazacağı bir açıklama ile bilginin tamamının taşıma belgesinin neresinde bulunduğunu belirtir.

MADDE : 19

Eşyanın Durumu, Ambalajı ve Markalanması

- Paragraf 1 — Demiryolu hasar belirtileri olan bir eşyayı taşımaya kabul ettiğinde, bu eşyanın durumunun taşıma belgesinde belirtilmesini talep edebilir.
- Paragraf 2 — Cinsi nedeniyle, eşya bir ambalajı gerektirdiğinde, göndericinin eşyayı, taşıma sırasında tamamen veya kısmen kayıp ve hasardan koruyacak ve şahıslarla, malzemeye veya diğer eşyaya zarar vermeyecek şekilde ambalajlaması gereklidir. Ambalajın, ayrıca, gönderici garda yürürlükte olan talimatlara uygun olması gereklidir.
- Paragraf 3 — Eğer gönderici 2. paragrafa uymuyorsa, demiryolu ya eşyayı taşımayı kabul etmez, yada göndericinin, taşıma belgesi üzerine, tam bir açıklama yaparak eşyanın ambalajsız olduğunu veya ambalajın yetersiz durumda olduğunu kabul etmesini talep edebilir.
- Paragraf 4 — Gönderici ambalaj yokluğu veya ambalajın yetersiz olmasından doğan tüm sonuçlardan sorumludur. Ve özellikle demiryolunun bu olaydan uğradığı zararı telafi etmesi gereklidir. Taşıma belgesinde kayıtlı bilgiler bulunmadığında, ambalajın yokluğunu veya yetersiz durumda olduğunu ispat etmek demiryoluna aittir.
- Paragraf 5 — Tarifelerde öngörülen aykırılıklar hariç, bir parça eşyanın göndericisinin her kolinin veya demiryolu tarafından kabul edilen bir etiket üzerine, her türlü karışıklığı önleyecek ve taşıma belgesi üzerindeki bilgilere tamamen uygun olarak açık ve silinmeyecek bir şekilde :
- a) Alıcının adı ve adresini,
  - b) Varış garını,
- belirtmesi gereklidir.
- a) ve b) bentlerinde belirtilen bilgilerin demiryolu, denizyolu trafiğinde gönderilen ve aktarma edilmesi gereken tam vagonların her yükleme elemanının üzerinde de bulunması gereklidir. Süresi biten bilgilerin ve etiketlerin gönderici tarafından silinmesi veya kaldırılması gereklidir.
- Paragraf 6 — Tamamlayıcı hükümler veya tarifelerde öngörülen aykırılıklar hariç, kırılabilir, vagona dağılmaya uygun ve diğer eşyayı kirletebilecek veya bozabilecek eşya, kırılmayacak, kaybolmayacak veya diğer eşyayı kirletmeyecek veya bozmayacak şekilde ambalajlanmadıkça veya bir araya toplanmadıkça sadece tam vagon olarak taşınır.

MADDE : 20

Eşyanın Taşımaya Teslimi ve Yükleneşi

- Paragraf 1 — Eşyanın taşımaya teslim işlemleri gönderici garda yürürlükte olan talimatlarca düzenlenir.
- Paragraf 2 — Bileşik hükümler başka hükümleri içermedikçe veya taşıma belgesi gönderici ve demiryolu arasında yapılmış özel bir sözleşmeyi belirtmedikçe, yükleme, gönderici garda yürürlükte olan talimatlara göre ya demiryoluna yada göndericiye aittir. Yükleme göndericiye ait olduğunda, göndericinin yükleme sınırına uyması gereklidir. Eğer taşımının yapıldığı hatlar farklı yükleme sınırları içeriyorsa, parkurun tamamı için en düşük yükleme sınırı geçerlidir. Uyulması gereken yükleme sınırlarını belirleyen hükümler tarifelerin yayınlandığı şekilde yayımlanırlar. Demiryolu talebi üzerine göndericiye uyulması gereken yükleme sınırını belirtir.
- Paragraf 3 — Gönderici kendisi tarafından yapılan bir yanlış yüklemenin doğuracağı sonuçlardan sorumludur ve bu olaydan dolayı demiryolunun uğradığı zararı telafi etmesi gereklidir. Ancak, yanlış bir yüklemenin düzeltilmesi için meydana gelen masrafların ödenmesinde 15. madde uygulanır. Yanlış yüklemenin ispatı demiryoluna aittir.

- Paragraf 4** — Bileşik hükümler eşyanın taşınması konusunda başka hükümler içermedikçe, eşyanın, uluslararası tarifelere göre, kapalı vagon, açık vagon, Muşambalı açık vagon ve özel düzenlenmiş vagonlarda taşınması gereklidir. Eğer uluslararası tarifeler yoksa veya eğer uluslararası tarifeler bu konuda hükümler içermiyorsa, parkurun tümü için gönderici garda yürürlükte olan talimatlar geçerlidir.
- Paragraf 5** — Vagonların üzerine mühürlerin vurulması gönderici garda yürürlükte olan hükümlere göre düzenlenir.
Gondericinin vagonlar üzerine vurduğu mühürlerin adedini ve cinsini taşıma belgesine yazması gereklidir.

MADDE : 21

Denetim

- Paragraf 1** — Demiryolunun her zaman eşyanın gönderici tarafından taşıma belgesine yazılan bilgilere uygun olup olmadığını ve koşullu olarak taşımaya kabul edilen eşyanın taşınmasına ilişkin hükümlere uyulup uyulmadığını denetlemeye hakkı vardır.
- Paragraf 2** — Eşyanın içeriğinin denetlenmesi söz konusu olduğunda, denetimin gönderici veya alıcı garda yapılması durumuna göre, gönderici veya alıcının denetimde hazır bulunmaya davet edilmesi gereklidir. Eğer ilgili denetimde hazır bulunmazsa veya denetim yolda yapılırsa ve denetimin yapıldığı devletin yasa ve yönetmeliklerinde başka hüküm bulunmadıkça, denetimin demiryolu dışında iki şahidin huzurunda yapılması gereklidir.
Bununla birlikte, eğer bu işlem işletmenin gereksinimi veya gümrük veya diğer idarî makamların talimatlarıncı zorunlu kılınırsa, demiryolu denetimi sadece yolda yapılabilir.
- Paragraf 3** — Taşıma belgesi üzerinde bulunan bilgilerin denetim sonucunun taşıma belgesi üzerine belirtilmesi gereklidir. Eğer denetim gönderici garda yapılırsa, taşıma belgesi ikinci nüshası demiryolu tarafından alıkonduğunda sonucun ikinci nüsha üzerinde de belirtilmesi gereklidir.
Eğer gönderici taşıma belgesi üzerinde bulunan bilgilere uymuyorsa veya koşullu olarak taşımaya kabul edilen eşyanın taşınmasına ilişkin hükümlere uyulmamışsa, denetimden doğan masraflar, derhal ödenmezlerse, eşyaya yüklenir.

MADDE : 22

Eşya Miktarının ve Kolilerin Adedinin Saptanması

- Paragraf 1** — Her devlette yürürlükte olan talimatlar, demiryolunun hangi koşullarda eşyanın miktarını veya kolilerin adedini, ve vagonların gerçek darasını saptaması gerektiğini belirler.
Demiryolunun yaptığı saptamaların sonucunu taşıma belgesi üzerine belirtmesi gereklidir.
- Paragraf 2** — Eğer taşıma sözleşmesinin yapılmasından sonra demiryolu tarafından yapılan tartı sonucu bir fark meydana gelirse, aşağıdaki durumlarda, gönderici gar tarafından saptanan miktar bulunmaması halinde gönderici tarafından beyan edilen miktar taşıma ücretinin hesabında belirten olarak kalır :
- Eğer fark açıkça eşyanın cinsi veya iklim etkenlerinden meydana geliyorsa veya,
  - Eğer tartı kantar üzerinde yapıldı ise ve gönderici gar tarafından saptanan veya bunun olmaması halinde, gönderici tarafından beyan edilen miktarın yüzde ikisinden fazla bir fark meydana gelmemişse,

MADDE : 23

Fazla Yükleme

Paragraf 1 — Bir vagonun fazla yüklendiği gönderici gar veya bir ara gar tarafından saptandığı zaman, yük fazlası, hiç bir ek ücretin tahsili gerekmeseyse bile, vagonun boşaltılabilir. Gerekliğinde, gönderici veya, 31. madde uyarınca taşıma sözleşmesinin değişikliği durumunda, alıcı yük fazlası ile talimatlarını vermeğe hemen davet edilir.

Paragraf 2 — 24. maddede öngörülen ek ücretin ödenmesinden ayrı olarak, yük fazlası, esas yüklemeye uygulanan taşıma ücretine göre taşımının yapıldığı parkur için ücrete tabi tutulur. Yük fazlasının vagonun boşaltılması durumunda, boşaltma işlemleri ile ilgili masraflar, işlemi yapan demiryolunun tarifelerine göre tahsil edilir.

MADDE : 24

İlave Ücret

Paragraf 1 — Taşıma ücreti farkından ve muhtemel bir zarar için tazminatın ödenmesinden ayrı olarak, Demiryolu;

- a) 1° RID uyarınca taşımaya kabul edilmeyen eşya ve maddelerin cinsinin düzensiz, yanlış ve noksan bildirilmesi durumunda;
- 2° RID uyarınca koşullu olarak taşımaya kabul edilen eşya ve maddelerin cinsinin düzensiz, yanlış ve noksan bildirilmesi, veya RID koşullarına uyulmaması durumunda; tüm kolilerin brüt ağırlığı üzerinden kg. başına 1 hesap birimine eşit bir ilave ücreti,
- b) Vagon gönderici tarafından yüklendiğinde, yükleme sınırını aşan miktar üzerinden her 100 kg. için 15 hesap birimine eşit bir ilave ücreti;
- c) 1° Yukarıdaki a) bendinde öngörülmemiş eşyanın cinsinin düzensiz yanlış veya noksan bildirilmesi veya genel olarak eşyaya gerçekten uygulanması gerekli tarifeden daha indirimli bir tarifenin uygulanmasını sağlayabilen cins bildirme durumunda, hesap edilen taşıma ücreti ile gönderici gardan varış garına kadar tahsil edilmesi gerekli olan taşıma ücreti arasındaki;
- 2° Gerçek miktarın altında bir ağırlık belirtilmesi durumunda, beyan edilen miktarın taşıma ücreti ile saptanan miktarın taşıma ücreti arasındaki; farkın iki katına eşit bir ilave ücreti;

tahsil edilebilir.

Bir gönderi farklı taşıma ücretinin uygulandığı eşyadan meydana geldiği ve her birinin miktarı kolaylıkla saptanabildiğinde, eğer eşyanın herbirine uygulanan ücrete göre yapılan hesap sonucu daha düşük bir ilave ücret ortaya çıkıyorsa, ilave ücretin hesabı bu şekilde yapılır.

Paragraf 2 — Eğer ayrı bir vagon için, gerçek bir miktarın altında bir miktar açıklaması ve yük fazlası varsa, bu iki aykırı davranışa ile ilgili ilave ücretler birlikte tahsil edilir.

Paragraf 3 — İlave ücretlerin tahsilini haklı kılan olayların meydana geldiği yer neresi olursa olsun, ilave ücretler eşyaya yüklenir.

Paragraf 4 — İlave ücretlerin tutarı ve tahsil nedeninin taşıma belgesinde belirtilmesi gereklidir.

Paragraf 5 — Aşağıda belirtilen durumlarda hiçbir ilave ücret tahsil edilmez :

- a) Gönderici garda yürürlükte olan talimatlara göre demiryolu tarafından tartımın yapılması zorunlu olduğunda, miktarın yanlış bildirilmesi;
- b) Eğer gönderici taşıma belgesinde tartımın demiryolu tarafından yapılmasını talep etmiş ise, miktarın yanlış bildirilmesi veya yük fazlası olması durumunda;

- c) Eğer eşyanın taşımaya teslimi sırasında vagonun yükünün yükleme sınırını aşmadığı ispat edilirse, taşıma sırasında havasal etkenlerin neden olduğu yük fazlası durumunda;
- d) Eğer yük fazlası olmaksızın miktarın artışına havasal etkenlerin neden olduğu ispat edilirse, taşıma sırasında meydana gelen miktar artışı durumunda;
- e) Taşıma belgesine yazılan miktar ile tespit edilen miktar arasındaki fark beyan edilen miktarın yüzde üçünü geçmediğinde, yük fazlası olmaksızın miktarın yanlış bildirilmesi durumunda;
- f) Demiryolunun, göndericinin uymasını sağlayacak bir şekilde, yükleme sınırını yayınlamadığı ve göndericiye bildirmedeğinde, bir vagonun yük fazlası olması durumunda;

MADDE : 25

**İdari Formaliteler İçin Belgeler
Gümrük Tarafından Kapatma**

- Paragraf 1** — Göndericinin, eşyanın tesliminden önce, gümrük veya diğer idarî makamlarca talep edilen formalitelerin tamamlanması için gerekli belgeleri taşıma belgesine iliştilmesi gereklidir. Gümrük veya diğer idarî makamların talimatları veya tarifeler başka şekilde zorunlu kılma-
dikça, bu belgelerin sadece taşıma belgesine konu olan eşyayı ilgilendirmesi gereklidir. Bununla birlikte bu belgeler taşıma belgesine iliştilmediğinde veya eğer belgelerin alıcı ta-
rafından verilmesi gerekiyorsa, göndericinin ilgili belgeleri demiryolunun emrine vereceği for-
malitelerin yapılması gerekli garı, gümrük veya diğer idarî makamların burasını taşıma belge-
sine kaydetmesi gereklidir. Eğer gönderici, gümrük veya diğer idarî makamlarca talep edilen
formaliteler de bizzat hazır bulunur veya bir vekil tarafından temsil edilirse, bu belgelerin
söz konusu formalitelerde sunulması yeterlidir.
- Paragraf 2** — Demiryolu verilen belgelerin yeterli ve tam olup olmadığını incelemek zorunda değildir.
- Paragraf 3** — Gönderici, demiryolunun hatası olması durumu hariç, bu belgelerin yokluğu, yetersizliği veya
düzensizliğinden meydana gelen tüm zarardan demiryoluna karşı sorumludur. Demiryolu
hata durumunda, taşıma belgesine refakat eden veya kendine emanet edilen taşıma belgesi üye-
rinde belirtilmiş belgelerin kaybı, kullanılmaması veya düzensiz kullanılmasından doğan sonuç-
lardan sorumludur; ancak muhtemel tazminat eşyanın kaybı durumunda öngörülen tazminatı
asla geçmemesi gereklidir.
- Paragraf 4** — Eşyanın ambalajlanma ve muşambalanması konusunda, göndericinin gümrük veya diğer idarî
makamların talimatlarına uyması gereklidir. Eğer gönderici bu talimatlar uyarınca eşyayı am-
balajlamaz veya muşambalamazsa, demiryolu bunu sağlayabilir; meydana gelen masraflar eş-
yaya yüklenir.
- Paragraf 5** — Demiryolu gümrük veya diğer idarî makamlar tarafından vurulan mühürleri bozulmuş veya
yetersiz olan eşyayı reddedebilir.

MADDE : 26

İdari Formalitelerin Tamamlanması

- Paragraf 1** — Gümrük ve diğer idarî makamlarca talep edilen formaliteler yolda demiryolu tarafından ta-
mamlanır. Bununla birlikte demiryolu bu formaliteleri bir vekile yaptırabilir.
- Paragraf 2** — Bu formalitelerin tamamlanmasında demiryolu kendi hatasından veya vekilinin hatasından
sorumludur; ancak, muhtemel tazminatın eşyanın kaybı durumunda öngörülen tazminatı asla
geçmemesi gereklidir.

Paragraf 3 — Taşıma belgesine kaydettiği açıklama ile gönderici veya 31. madde uyarınca talimat veren alıcı;

- Bütün bilgileri vermek veya yararlı görüşleri bildirmek için bu formatilerde bizzat hazır bulunmayı veya bir vekil tarafından temsil edilmeyi;
- Formaliteleri bizzat tamamlamayı veya formalitelerin tamamlandığı Devletin yasa ve yönetmelikleri izin verdiği ölçüde bir vekile tamamlattırmayı;
- Kendisi veya vekili formalitelerde hazır bulunduğu veya formaliteleri tamamlattığında formalitelerin yapıldığı Devletin yasa ve yönetmelikleri ödenmesine izin verdiği ölçüde gümrük vergileri veya diğer masrafları ödemesini yapmayı;

talep edebilir.

Ne gönderici, ne kullanma hakkı olan alıcı, ne de vekilleri eşyayı alabilir.

Paragraf 4 — Eğer göndericinin formalitelerin tamamlanması için belirttiği bir garda yürürlükte olan talimat veya formalitelerin tamamlanmasına izin vermiyorsa veya gönderici bu formaliteler için, yerine getirilmesi mümkün olmayan diğer tüm işlem şekillerini zorunlu kılarsa, demiryolu kendine hak sahibinin çıkarlarına en uygun olarak görünen şekilde işlem yapar ve alınan önlemleri göndericiye bildirir.

Eğer gönderici gümrük vergilerini içeren bir muafiyet açıklamasını taşıma belgesine kaydederse, demiryolu kendi seçimine göre gümrük formalitelerini ya yolda yada varış garında tamamlayabilir.

Paragraf 5 — Yukarıdaki 4. paragrafın ikinci bendinde öngörülen aykırılık saklı kalmak koşuluyla, eğer taşıma belgesinde varışta gümrükleme talep edildi ise veya bu talebin olmaması durumunda eşya gümrük rejimi altında geldi ise, alıcı gümrük formalitelerini gümrük binası bulunan varış garında tamamlayabilir. Eğer Devletin yasa ve yönetmelikleri izin verirse veya demiryolu ve gümrüğün ön izni varsa, alıcı gümrük formalitelerini bir gümrük binası olmayan varış garında da tamamlayabilir. Bu hakların birinin kullanılması eşyaya yüklenen masrafların önceden ödenmesi demektir.

MADDE : 27

Teslim Süreleri

Paragraf 1 — Teslim süreleri taşımaya katılan demiryolları arasında yapılan anlaşmalar veya çıkış garından varış garına kadar uygulanan uluslararası tarifeler tarafından saptanır. Bazı özel tarifeler için ve bazı münasebetlerde, bu süreler ilgili demiryolları arasında uygulanabilir taşıma planları esas alınarak da saptanabilirler, bu durumda, sürelerin aşağıdaki 3 ila 9. paragraflara muhtemel olarak aykırılıklar öngören uluslararası tarifeler veya özel sözleşmelerde belirtilmeleri gereklidir.

Bütün bu süreler aşağıdaki paragraflarda belirtilen sürelerden fazla olamazlar.

Paragraf 2 — Yukarıdaki birinci paragrafta öngörülen teslim süreleri belirtilmedikçe ve aşağıdaki paragrafla saklı kalmak koşuluyla, teslim süreleri aşağıda belirtildiği gibidir.

- Tam vagon için
  - Büyük hız taşımalarında :

gönderi süresi	12 saat
taşıma süresi her bölünmez	
400 km. kesir için	24 saat
  - Küçük hız taşımalarında :

gönderi süresi	24 saat
taşıma süresi, her bölünmez	
300 km. lik kesir için	24 saat

- b) Parça eşya için :
- 1° Büyük hız taşımalarda :
gönderi süresi	12 saat
taşıma süresi, her bölünmez	
300 km. lik kesir için	24 saat
- 2° Küçük hız taşımalarda :
gönderi süresi	24 saat
taşıma süresi, her bölünmez	
200 km. lik kesir için	24 saat

Bütün mesafeler tarifelerin uygulanan kilometrik mesafeleri ile ilgilidir.

Paragraf 3 — Taşıma süresi çıkış garı ile varış arasındaki toplam mesafe üzerinden hesap edilir. Taşımanın yapıldığı şebeke sayısı ne olursa olsun, gönderi süresi sadece bir kere hesap edilir.

Paragraf 4 — Demiryolu aşağıdaki durumlarda ek süreler saptayabilir :

- a) Garlar dışında taşımaya teslim edilen veya teslim alınan gönderiler,
- b) 1° Gönderilen hızlı işlem için teşkilatlandırılmamış bir hat veya bir şebeke üzerinden,
2° Ayrı bir şebeke veya farklı şebekelerin iki hattını bağlayan bir birleştirme yolundan,
3° Tali hatlardan,
4° Farklı ray genişlikleri olan halden,
5° Deniz veya dahili su yollarından,
6° Eğer demiryolu bağlantısı yoksa, karayolundan,
taşınan gönderiler;
- c) İndirimli ücretleri olan özel ve istisnaî dahilî tarifelere göre ücret hesabına tabi tutulan gönderiler;
- d) Trafikin anormal bir gelişmesine veya işletme için anormal güçlükler doğurabilecek olağanüstü doğa koşulları.

Paragraf 5 — Yukarıdaki 4. paragrafın (a) ile (c) bentleri için öngörülen ek sürelerin her Devlette gereğince yayınlanan tarifelerde ve talimatlarda bulunması gereklidir.

4. paragrafın (d) bendi için öngörülen ek sürelerin yayınlanmaları gereklidir ve yayınlanmalarından önce yürürlüğe giremezler.

Paragraf 6 — Teslim süresi eşyanın taşımaya kabulünden sonra gece yarısı çalışmaya başlar. Ancak, büyük hız gönderiler için eşyanın kabul edildiği günü takip eden gün bir pazar veya tatil günü olduğunda ve gönderici gar bu pazar ve tatil günü büyük hız gönderileri için açık olmadığında, teslim süresi yirmidört saat daha geç başlar.

Paragraf 7 — Demiryolunun ağır kusuru hariç, teslim süresi :

- a) Taşıma belgesi üzerinde yazılı bilgilere göre farklılıklar gösteren 21. madde ve 22. maddede 1. paragrafına uygun denetiminin;
- b) Gümrük ve diğer idarî makamlarca talep edilen formalitelerin tamamlanmasının;
- c) 30 veya 31. maddeler uyarınca taşıma sözleşmesi değişikliğinin;
- d) Eşyaya yapılacak özel bakımın;
- e) Gönderici tarafından yapılan hatalı yüklemenin aktarılması veya düzeltilmesinin;
- f) Taşımaya başlama ve devam etmeye geçici olarak mani olan tüm trafik kesilmelerinin; gerekli kıldığı kalış müddeti kadar uzatılır.

Paragraf 8 — Teslim süresi aşağıdaki durumlarda işlemez :

- a) Küçük hız için, pazar günleri ve yasal tatil günleri;
- b) Büyük hız için, bir Devlette, yürürlükte olan talimatlar pazar günleri ve bazı yasal tatil günleri dahilî demiryolu trafiğinde teslim süresinin işlememesi öngörülmüyorsa, pazar ve bazı yasal tatil günleri;

- c) Büyük ve küçük hız için, bir Devlette yürürlükteki talimatlar cumartesi günleri dahil demiryolu trafiğinde teslim süresinin işlememesini öngörüyorsa, cumartesi günleri,

Paragraf 9 — Teslim süresinin varış garının kapanış saatinden sonra sona ermesi gerektiğinde, süre garın bir dahaki açılış saatinden iki saat sonra biter.

Ayrıca, büyük hız gönderiler için, teslim süresinin 8. paragraf (b) bendinde belirlenen bir pazar veya tatil günü sona ermesi gerektiğinde, süre takip eden ilk iş gününün aynı saatinde biter.

Paragraf 10 — Teslim süresinin bitiminden önce eğer;

- a) Garda teslim edilecek ve bir geliş bildirimine konu olan gönderi söz konusu olduğunda, eşyanın gelişi bildirilir ve eşya alıcının emrinde tutulursa;
- b) Garda teslim edilecek ve bir geliş bildirimine konu olan gönderi söz konusu olduğunda, eşya alıcının emrinde tutulursa;
- c) Garların dışında teslim edilecek gönderi söz konusu olduğunda, eşya alıcının emrine verildi ise;

teslim süresine uyulmuş olur;

MADDE : 28

Teslim

Paragraf 1 — Demiryolunun varış garında, alıcının yükümlülüğüne bırakılan demiryolu alacaklarının alındığını gösterir makbuz ve ödenmesine karşın; alıcıya taşıma belgesini vermesi ve eşyayı teslim etmesi gereklidir.

Taşıma belgesinin kabulü alıcıyı kendi yükümlülüğünde olan alacaklar tutarını demiryoluna ödemeyi zorunlu kılar.

Paragraf 2 — Varış garında yürürlükte olan talimatlar uyarınca yapıldıklarında:

- a) Eşyanın gümrük yetkililerine teslimi veya demiryolunun korumasında bulunuyorsa gümrük gönderi işyerleri veya antrepolarına verilmesi,
- b) Eşyanın demiryolu nezdinde veya bir kamyoncu nezdindeki demiryolu ambarında veya bir genel ambarda ambarlanması durumunda, alıcıya teslim yapılmış gibi kabul edilir.

Paragraf 3 — Varış garında yürürlükte olan talimatlar veya alıcı ile yapılan sözleşmeler, demiryolunun alıcıya eşyasını varış garından başka bir yerde, ya özel iltisak hattında; ya ikametinde, ya da bir demiryolu ambarında teslim etmemeye hakkı veya zorunluluğu olup olmadığını belirler. Eğer demiryolu eşyayı alıcıya bir özel iltisak hattında, ikamette veya bir ambarda verirse, teslim bu verme anında yapılmış kabul edilir. Demiryolu ile özel iltisak hattı kullanıcısı arasında yapılan karşı sözleşme hariç bu kullanıcının hesabına ve yönetimi altında demiryolu tarafından yapılan işlemler taşıma sözleşmesi ile sağlanmaz.

Paragraf 4 — Eşyanın varış garına gelişinden sonra, alıcı demiryolundan taşıma belgesinin kendine verilmesini ve eşyanın teslimini talep edebilir.

Eğer eşyanın kaybolduğu saptanmış veya eşya 39. madde 1. paragrafta öngörülen sürenin bitiminde gelmemiş ise, alıcı taşıma sözleşmesinden doğan haklarını demiryoluna karşı kullanabilir.

Paragraf 5 — İleri sürdüğü bir zararı saptamak amacıyla istediği denetim yapılmadıkça, hak sahibi taşıma belgesini aldıktan ve masrafları ödedikten sonra dahi eşyayı kabul etmeyebilir.

Paragraf 6 — Eşya fazlası için, teslim varış garında yürürlükte olan talimatları uyarınca, yapılır.

MADDE : 29

Tahsil Edilen Tutarın Düzeltilmesi

- Paragraf 1** — Bir tarifenin hatalı uygulanması veya masrafların hesabı veya tahsilinde yapılan hata durumunda, eğer fark taşıma belgesi için 4 hesap birimini aşıyorsa, fazla tahsil edilen demiryolu tarafından iade edilir veya noksan tahsil edilen demiryoluna ödenir. Reddiyat zorunlu olarak yapılır.
- Paragraf 2** — Taşıma belgesi çekilmedi ise, noksan alınan tutarın demiryoluna ödenmesi göndericiye aittir. Taşıma belgesi alıcı tarafından çekildiği veya 31. madde uyarınca taşıma sözleşmesi değiştirildiği zaman, gönderici sadece taşıma belgesinde kullanılan muafiyet açıklaması uyarınca üstlendiği masraflar ölçüsünde noksan tahsil edilen tutarı ödemeye zorunludur. Noksan alınan tutarın tamamlanması alıcıya aittir.
- Paragraf 3** — Bu madde uyarınca borçlu olunan tutarlara, ödeme ihbarını alış gününden veya 53. madde de öngörülen başvuru gününden veya ne ihbar ne de başvuru varsa, mahkemede talep gününden itibaren yılda yüzde beş faiz uygulanır. Eğer hak sahibi başvurunun kesin tavsiyesi için gerekli doğrulayıcı belgeleri kendisi için saptanan uygun bir sürede demiryoluna vermezse, faizler saptanan sürenin bitimi ile belgelerin kesin verilmesi arasında çalışmaz.

FASIL : III

TAŞIMA SÖZLEŞMESİNİN DEĞİŞİKLİĞİ

MADDE : 30

Gönderici Tarafından Yapılan Değişiklik

- Paragraf 1** — Gönderici, sonradan vereceği talimatlarla aşağıdakileri yazarak taşıma sözleşmesini değiştirebilir.
- Eşyanın çıkış garına geri çekilmesi,
  - Eşyanın yolda durdurulması,
  - Eşyanın tesliminin ertelenmesi,
  - Eşyanın taşıma belgesinde yazılı alıcıdan başka bir şahsa teslimi,
  - Eşyanın taşıma belgesine kaydedilen varış garından başka bir garda teslimi,
  - Eşyanın gönderici gara geri gönderilmesi,
  - Bir rambursmanın düzenlenmesi
  - Bir rambursmanın artırılması, azaltılması veya iptali,
  - Taşıma masraflarından muaf olmayan bir eşyanın masraflarını üstlenmesi veya 15. madde 2. paragraf uyarınca üstlendiği masrafların artırılması,
- Gönderici demiryolunun tarifeleri g) ile i) bentlerinde belirtilen talimatların kabul edilme-yeceğini öngörebilir.
- Taşımaya katılan demiryolları arasında yürürlükte olan Tamamlayıcı Hükümler veya Uluslararası Tarifeler yukarıda belirtilmeyen talimatları da kabul edebilirler. Hiçbir durumda, talimatların eşyayı bölmeyi amaçlamaması gereklidir.
- Paragraf 2** — Bu talimatların demiryolu tarafından saptanan ve yayınlanan bir modele uygun olarak yazılı bir bildirim aracılığı ile gönderici gara verilmesi gereklidir.
- Bu bildirim, bildirimle birlikte demiryoluna sunulması gerekli olan taşıma belgesinin ikinci nüshası üzerine gönderici tarafından yazılması ve imzalanması gereklidir. Gönderici gar taşıma belgesinin ikinci nüshası üzerine ve kendine bu ikinci nüsha iade edilecek olan göndericinin bildirimini altına tarihli damgasını vurarak talimatın alındığını doğrular.
- Gönderici bir rambursmanın artırılması, azaltılması veya iptalini istediği zaman, kendine verilen seneti vermesi gereklidir. Rambursmanın artırılması veya azaltılması durumunda bu se-

net düzeltildikten sonra göndericiye iade edilir. İptal durumunda iade edilmez.
Zorunlu kılınan şekillerden başka bir şekilde verilen tüm talimatlar geçersizdir.

Paragraf 3 — Eğer demiryolu, taşıma belgesinin ikinci nüshası alıcıya gönderildiği halde, bunu talep etmesizin göndericinin talimatlarını yerine getirirse, demiryolu doğan zarardan alıcıya karşı sorumludur. Ancak, olası tazminatın eşyanın kaybı durumunun da öngörülen tazminatı asla geçmemesi gereklidir.

Paragraf 4 — Elinde taşıma belgesinin ikinci nüshası olsa bile gönderici için taşıma sözleşmesini değiştirme hakkı, alıcının;

a) Taşıma belgesini çekmesi;

b) Eşyayı teslim alması;

c) 28. madde 4. paragraf uyarınca haklarını kullanması;

d) 31. madde uyarınca eşya varış ülkesinin gümrük topraklarına girdiği andan itibaren, talimat vermeye yetkili kılınması;

durumunda sona erer.

Bu andan itibaren demiryolunun alıcının buyruk ve talimatlarına uyması gereklidir.

MADDE : 31

Alıcı Tarafından Yapılan Değişiklik

Paragraf 1 — Gönderici varış ülkesindeki taşımaya ait masrafları üstlenmediği, taşıma belgesine «alıcı sonradan talimat vermeye yetkili değildir» kaydını koymadığında sonradan vereceği talimatlarla alıcı aşağıdakileri yazarak taşıma sözleşmesini değiştirebilir :

a) Eşyanın yolda durdurulması,

b) Eşyanın tesliminin ertelenmesi,

e) Eşyanın, varış ülkesinde, taşıma belgesinde yazılı alıcıdan başka bir şahsa teslimi,

d) Uluslararası tarifelerin karşı hükümleri hariç olmak üzere, eşyanın varış ülkesinde, taşıma belgesinde kayıtlı varış garından başka bir garda teslimi,

e) 26. madde 3. paragraf uyarınca gümrük veya diğer idarî makamlar tarafından talep edilen formalitelerin tamamlanması.

Taşımaya katılan demiryolları arasında yürürlükte olan tamamlayıcı hükümler ve Uluslararası tarifeler yukarıda belirtilmeyen talimatları da kabul edebilirler. Hiçbir durumda, talimatların eşyayı bölmeyi amaçlamaması gereklidir.

Alıcının talimatları sadece eşya varış ülkesinin gümrük topraklarına girdikten sonra yerine getirilir.

Paragraf 2 — Bu talimatların demiryolu tarafından saptanan ve yayınlanan bir modele uygun olarak yazılı bir bildirin aracılığı ile varış garına veya varış ülkesinin giriş garına verilmesi gereklidir.

Zorunlu kılınan şekillerden başka bir şekilde verilen tüm talimatlar geçersizdir.

Paragraf 3 — Alıcı için taşıma sözleşmesini değiştirme hakkı, alıcının,

a) Taşıma belgesini çekmesi;

b) Eşyayı teslim alması,

c) 28. madde 4. paragraf uyarınca haklarını kullanması,

d) 1. paragraf (c) bendi uyarınca bir şahsı görevlendirmesi ve bu şahsın taşıma belgesini çekmesi veya 28. madde 4. paragraf uyarınca haklarını kullanması; durumunda sona erer.

Paragraf 4 — Eğer alıcı eşyanın başka bir şahsa teslimini isterse, bu şahıs taşıma sözleşmesini değiştirmeye yetkili değildir.

MADDE : 32

Sonradan Verilen Talimatların Yerine Getirilmesi

Paragraf 1 — Demiryolu, aşağıda belirtilen durumlar hariç, 30 ve 31. maddeler uyarınca verilen talimatları reddedemez ve yerine getirilmelerini geciktiremez :

- a) Eğer, talimatları yerine getirecek olan gara talimatlar geldiği anda yerine getirilmesi mümkün değilse;
- b) Eğer talimatların yerine getirilmesi düzenli işletme hizmetini karıştıracak nitelikte ise;
- c) Bir varış garı değişikliği söz konusu olduğu zaman, eğer talimatlarını yerine getirilmesi bir devletin yasa ve yönetmelikleri ile, özellikle gümrük veya diğer idari makamların talimatları ile çelişkili ise,
- d) Bir varış garı değişikliği söz konusu olduğu zaman eğer eşyanın değeri, demiryolunun görüşüne göre, yeni varış garına kadar doğacak tüm masrafları karşılamıyorsa, bu masraflar ödenmedikçe veya ödemeleri derhal garanti edilmedikçe,

Talimatları veren kimseye talimatların yerine getirilmesine mani durumları mümkün olduğu kadar çabuk bildirilir.

Eğer demiryolu bu mani durumları önceden görecektir durumda değilse, talimatları veren kimse talimatların yerine getirilmesine başlanmasından doğan tüm sonuçları üstlenir.

Paragraf 2 — Demiryolunun bir hatasından doğan masraflar hariç, bir talimatın yerine getirilmesinden doğan masrafların 15. madde uyarınca ödenmesi gereklidir.

Paragraf 3 — 1. paragraf saklı kalmak koşuluyla, Demiryolu kendi hatası durumunda, bir talimatın yerine getirilmemesi veya hatalı olarak yerine getirilmesinden doğan sonuçlardan sorumludur. Ancak, olası tazminatın eşyanın kaybı durumunda öngörülen tazminatı asla geçmemesi gereklidir.

MADDE : 33

Taşımaya Engel Durum

Paragraf 1 — Taşımaya engel çıkması durumunda, demiryolu, güzergâh değiştirecek eşyanın zorunlu taşınmasının tercih edilir olup olmadığına veya demiryolunun elinden mevcut yararlı bilgileri bildirerek göndericinin çıkarına talimat talep edilmesinin uygun olup olmadığına karar verir.

Kendi hatası hariç, demiryolu taşımanın yapıldığı güzergâha uygulanan taşıma ücretlerini tahsil edebilir ve bu güzergâh ile ilgili süreleri düzenler.

Paragraf 2 — Eğer taşımanın devam etmesi mümkün değilse, demiryolu göndericiden talimatları talep eder. Bu talep 3. madde 4. paragrafın uygulanmasıyla alınan önlemlerden doğan geçici mani durumlarda zorunlu değildir.

Paragraf 3 — Gönderici bir taşımaya engelin doğuracağı durum için taşıma belgesinde talimat verebilir. Eğer demiryolu bu talimatların yerine getirilemeyeceğini tahmin ederse, yeni talimatlar talep eder.

Paragraf 4 — Bir taşımaya engel durumda haberdar edilen gönderici talimatlarını ya gönderici gara ya da eşyanın bulunduğu gara verebilir. Eğer bu talimatlar alıcının adını veya varış garını değiştiriyorsa veya eşyanın bulunduğu gara verilirse göndericinin bunları taşıma belgesi ikinci nüshasına yazması ve bunu demiryoluna vermesi gereklidir.

Paragraf 5 — Eğer demiryolu, taşıma belgesinin ikinci nüshası alıcıya gönderildiği halde, bunu talep etmeksizin göndericinin talimatlarını yerine getirirse, demiryolu doğan zarardan alıcıya karşı sorumludur. Ancak, olası tazminatın eşyanın kaybı durumunda öngörülen tazminatı asla geçmemesi gereklidir.

- Paragraf 6** — Eğer taşımaya engel durumda haberdar edilen gönderici uygun bir sürede, yerine getirilebilir talimatları vermezse, demiryolu eşyanın tutulduğu yerde yürürlükte olan teslim engeli durumu ile ilgili talimatlar uyarınca işlem yapar.
Eğer eşya satılırsa, eşya yüklenen masraflar düşüldükten sonra, satış bedelinin göndericinin emrinde tutulması gereklidir. Eğer satış bedeli bu masrafların altında ise, göndericinin farkı ödemesi gereklidir.
- Paragraf 7** — Taşımaya engel durum göndericinin talimatlarının gelişinden önce ortadan kalkarsa, eşya talimatları beklemeksizin varışına devam ettirilir; gönderici mümkün olduğu kadar çabuk haberdar edilir.
- Paragraf 8** — Eğer taşımaya engel durum alıcının 31. madde uyarınca taşıma sözleşmesini değiştirmesinden sonra meydana gelirse demiryolu bu alıcıyı haberdar eder. 1, 2, 6, 7, ve 9. paragraflar benzetme yoluyla uygulanır.
- Paragraf 9** — Kendi hatası hariç, demiryolu, taşımaya engel durumunda bekleme ücretlerini tahsil edebilir.
- Paragraf 10** — 32. madde 33, madde uyarınca yapılan taşımalara uygulanabilir.

MADDE : 34

Teslime Engel Durum

- Paragraf 1** — Eşyanın teslimine engel durum olması halinde varış garı, gönderici gar aracılığıyla, talimatlarını talep etmek için bunu göndericiye hemen haber vermesi gereklidir. Gönderici taşıma belgesinde talep ettiği zaman, ya yazılı olarak, ya telgrafla ya da teleksle doğrudan haberdar edilmesi gereklidir. Bu ihbarın masrafları eşyaya yüklenir.
- Paragraf 2** — Teslime engel durum göndericinin talimatlarının varış garına gelişinden önce sona erdiği zaman, eşya alıcıya teslim edilir. Göndericinin taahhütlü bir mektupla bundan hemen haberdar edilmesi gereklidir. Bu ihbarın masrafları eşyaya yüklenir.
- Paragraf 3** — Eşyanın alıcı tarafından reddedilmesi durumunda, taşıma belgesinin ikinci nüshasını veremezse bile, gönderici talimat vermeye hakkı vardır.
- Paragraf 4** — Taşıma belgesine yazdığı bir talimatla, gönderici eğer bir teslim engeli durumu meydana gelirse eşyanın kendiliğinden geri gönderilmesini de talep edebilir.
Bu durum dışında, göndericinin kesin rızası gereklidir.
- Paragraf 5** — Tarifeler başka şekilde öngörmedikçe, gönderici talimatların gönderici gar aracılığıyla verilmesi gereklidir.
- Paragraf 6** — Yukarıda öngörülmemiş tüm durumlarda, teslimi üstlenen demiryolu teslim yerinde yürürlükte olan talimatlar uyarınca işlem yapar.
Eğer eşya satılmış ise, eşyaya yüklenen masraflar düşüldükten sonra, satıştan elde edilen gelirin göndericinin emrinde tutulması gereklidir. Eğer gelir bu masrafların altında ise göndericinin farkı ödemesi gereklidir.
- Paragraf 7** — Teslime engel durum alıcının 31. madde uyarınca taşıma sözleşmesini değiştirmesinden sonra meydana gelirse, demiryolunun bu alıcıyı haberdar etmesi gereklidir. 1, 2 ve 6. paragraflar benzetme ile uygulanır.
- Paragraf 8** — 32. madde 34, madde uyarınca yapılan taşımalara uygulanır.

FASİL : IV
SORUMLULUK

MADDE : 35

Demiryollarının Ortak Sorumluluğu

- Paragraf 1** — Taşıma belgesi ile eşyayı taşımaya kabul eden demiryolu teslimine kadar tür parkurlarda taşımanın yapılmasından sorumludur.
- Paragraf 2** — Sonraki her demiryolu, taşıma belgesi ile eşyanın sorumluluğuna alma işlemiyle, taşıma belgesinin özel maddeleri uyarınca taşıma sözleşmesine katılır ve varış demiryolu ile ilgili olan 55. madde 3. paragraf hükümlerinden ayrı olarak, sözleşmeden doğan sorumlulukları üstlenir.

MADDE : 36

Sorumluluğun Alanı

- Paragraf 1** — Demiryolu eşyanın taşımaya kabulden teslimine kadar meydana gelen kısmen veya tamamen kaybolması ve hasarlanmasından ve teslim süresinin aşılmasından doğan zarardan sorumludur.
- Paragraf 2** — Eğer kayıp, hasar veya teslim süresinin aşılmasına hak sahibinin bir hatası, demiryoluna bir hata yüklemeyen hak sahibinin bir talimatı, eşyanın kendi bozukluğu (içten bozulma, fire vb.) veya demiryolunun önleyemeyeceği durumlar veya çare bulamayacağı sonuçlar neden oldu ise, demiryolu bu sorumluluktan kurtulur.
- Paragraf 3** — Kayıp ve hasar aşağıda belirtilen durumlardan bir veya birçoğuna bağlı özel tehlikelerden meydana geldiği zaman, demiryolu bu sorumluluktan kurtulur :
- Uygulanan hükümler veya gönderici ve demiryolu arasında yapılan sözleşme uyarınca açık vagonla yapılan ve taşıma belgesinde belirtilen taşıma;
  - Ambalajlanmadıkları veya iyi bir şekilde ambalajlandıkları zaman cinsleri nedeniyle kayıp ve hasar tehlikesi bulunan eşya için ambalaj yokluğu ve yetersizliği,
  - Uygulanan hükümler veya gönderici ve demiryolu arasında yapılan ve taşıma belgesinde belirtilen sözleşmeler veya alıcı ile demiryolu arasında yapılan sözleşmeler uyarınca yükleme işlemlerinin gönderici veya boşaltma işlemlerinin alıcı tarafından yapılması;
  - Uygulanan hükümler veya kendisi ile demiryolu arasında yapılan ve taşıma belgesinde belirtilen sözleşmeler uyarınca yükleme gönderici tarafından yapıldığında, yüklemenin hatalı yapılması;
  - Gümrükler veya diğer idarî makamlarca talep edilen formalitelerin gönderici, alıcı veya bunların birinin vekili tarafından tamamlanması;
  - Eşyanın bizzat cinsine bağlı nedenlerle, özellikle kırılma, paslanma, içten ve kendiliğinden bozulma ile kısmen veya tamamen kayıp veya hasara uğrayabilen bazı eşyanın cinsi,
  - Taşımaya kabul edilmeyen veya koşullu olarak taşımaya kabul edilen eşyanın cinsinin düzensiz, yanlış veya noksan bildirilmesi veya gönderici tarafından koşullu olarak taşımaya kabul edilen eşya için zorunlu kılınan önlemlere uyulmaması;
  - Canlı hayvan taşınması;
  - Eğer kayıp ve hasar muhafız refakatinin önlemeyi amaçladığı bir tehlikeden doğarsa, uygulanan hükümler veya gönderici ve demiryolu arasında yapılan ve taşıma belgesine kaydedilen sözleşmeler uyarınca muhafız refakatinde yapılması gerekli olan taşıma.

MADDE : 37

İspat Yükümlülüğü

- Paragraf 1 — Zarar, hasar veya teslim süresinin aşılmasına 36. madde 2. paragrafta öngörülen olgulardan birinin neden olduğunun ispatı demiryoluna aittir.
- Paragraf 2 — Demiryolu kayıp ve hasarın, durum gereği, 36. madde 3. paragrafta öngörülen özel tehlikelerden biri veya birçoğundan meydana geldiğini saptadığında, kayıp ve hasarın bu tehlikelerden meydana geldiğine dair kesin karar bununla birlikte hak sahibinin bu tehlikelerin birinin kısmen veya tamamen, zarara neden olmadığını ispat hakkı mahfuzdur.

MADDE : 38

Tekrar Sevk Durumunda Karine

- Paragraf 1 — Bileşik hükümler uyarınca gönderilen bir eşya ayrı hükümlere tabi olan tekrar sevk işlemine konu teşkil ettiğinde ve bir kısmı kayıp veya bir hasar bu tekrar sevkten sonra saptandığında, eğer eşya demiryolunun gözetiminde kalırsa ve tekrar sevk garına geldiği şekilde tekrar sevk edilirse, kısmî kayıp ve hasarın son taşıma sözleşmesi sırasında meydana geldiğine dair karine vardır.
- Paragraf 2 — Bileşik hükümler ilk gönderi garı ve son varış garı arasında direk bir gönderi durumunda uygulanmış ise, tekrar sevkten önceki taşıma sözleşmesi Bileşik Hükümlere tabi olmadığında da bu karine uygulanabilir.

MADDE : 39

Eşyanın Kayıp Olduğuna Dair Karine

- Paragraf 1 — Hak sahibi başka delillerin ibrazına gerek kalmaksızın, teslim süresinin bitimini takip eden otuz gün içinde eşya alıcıya teslim edilmediği veya alıcının emrine verilmediği zaman eşyayı kaybolmuş gibi telakki edebilir.
- Paragraf 2 — Hak sahibi, kaybolan eşya için tazminat ödemesini kabul ederken, tazminat ödenmesini tahrip eden bir yıl içinde eşyanın tekrar bulunması durumunda kendine hemen bilgi verilmesini yazılı olarak talep edebilir.
- Paragraf 3 — Bu bildirim aldıktan sonra otuz gün içinde, hak sahibi eşyanın kendine parkur üzerinde bulunan garlardan birinde teslim edilmesini talep edebilir. Bu durumda, göndericinin, çıkış garından teslim yapıldığı gara kadar yapılan taşımaya ait masrafları ödemesi ve kendisine ödenen tazminata dahil edilen masraflar düşüldükten sonra bu tazminatı iade etmesi gereklidir. Bununla beraber, gönderici 43. ve 46. maddelerde öngörülen teslim süresinin aşılması için tazminat talep etme hakkını muhafaza eder.
- Paragraf 4 — Gerek 2. paragrafta öngörülen talep, gerek 3. paragrafta öngörülen sürede verilen talimatlar olmadığında veya nihayet eğer eşya tazminatın ödenmesinden sonra bir yılı aşkın bir sürede bulunmazsa, demiryolu bağlı olduğu Devletin yasa ve yönetmelikleri uyarınca işlem yapar.

MADDE : 40

Eşyanın Kaybı Durumunda Tazminat

- Paragraf 1 — Eşyanın tamamen veya kısmen kaybolması durumunda, diğer bütün zarar - ziyan hariç olmak üzere demiryolunun, borsadaki kura göre bunun olmaması halinde, piyasadaki cari değerine göre ve bunların biri ve diğeri olmaması halinde, eşyanın taşımaya kabul edildiği gün ve yerdeki, aynı cins ve kalitedeki eşyaların mutad değerine göre hesap edilen bir tazminatı ödemesi gereklidir.

- Paragraf 2 — 45. maddede öngörülen sınırlamanın saklı kalması koşuluyla, tazminat brüt ağırlığın noksan her kilogramı için 17 hesap birimini geçemez.
- Paragraf 3 — Demiryolunun ayrıca, kaybolan eşyanın taşınması nedeniyle ödenen taşıma ücreti, gümrük vergileri ve diğer meblağları iade etmesi gereklidir.
- Paragraf 4 — Tazminatın hesabı yabancı para birimleri ile belirlenen tutarların tahvilini içerdiği zaman, tahvil tazminatın ödendiği gün ve yerdeki kurlara göre yapılır.

MADDE : 41

Yolda Fire Durumunda Sorumluluk

Paragraf 1 — Cinsleri nedeniyle bir tek taşıma olgusu ile yolda genellikle fire veren eşya ile ilgili olarak, demiryolu, katedilen mesafe ne olursa olsun, aşağıdaki toleransları geçen fire kısımlarından sorumludur :

a) Sıvı veya nemli durumda taşımaya verilen eşyalar ise aşağıda belirtilen eşyalar için miktarın yüzde ikisi :

Meyan kökü ağaçlar,	Yün
Yıpranmış ve öğütülmüş boya ağaçlar,	Taze sebzeler
Taze Mantarlar,	Taze sakız
Kömürler ve koklar,	Bütün veya öğütülmüş kemikler
Boynuz ve tırnaklar,	Deriler
Yele, kuyruk kılları,	Kurutulmuş balıklar
Köseleler,	Kökler
Deri kırıntıları,	Sabunlar ve koyu yağlar
Ağaç kabukları,	Tuz-
Taze tütün yaprakları,	Domuz kılları
Kürkler,	Kıyılmış tütün
Taze, kurutulmuş veya kavrulmuş meyvalar,	Hayvan kırıntıları
İç yağı,	(Tura) bataklık kömürü.
Şerbetçi otu,	

b) Diğer bütün kurutulmuş eşya için miktarın yüzde biri.

- Paragraf 2 — Eğer, görünüşe göre kaybın toleransı doğrulayan nedenlerden meydana gelmediği ispat edilirse, 1. paragrafta öngörülen sorumluluğun kısıtlanması ileri sürülemez.
- Paragraf 3 — Bir tek taşıma belgesine kayden birçok parçanın taşınması durumunda, her parçanın miktarı çıkışta taşıma belgesinde ayrı ayrı belirtildiği veya parçanın miktarı başka bir şekilde saptanabildiği zaman, yoldaki fire her parça için hesap edilir.
- Paragraf 4 — Eşyanın tamamının kaybı durumunda, tazminatın hesabı için yolda fire nedeniyle hiçbir indirim yapılmaz.
- Paragraf 5 — Bu madde 36. ve 37. maddelere aykırı olamaz.

MADDE : 42

Hasar Durumunda Tazminat

Paragraf 1 — Eşyanın hasara uğraması durumunda, Demiryolunun tüm diğer zarar - ziyan hariç olmak üzere, eşyanın değer kaybına ait bir tazminatı ödemesi gereklidir. Tazminat tutarı 40. madde uyarınca belirlenen eşyanın değerine varış garında saptanan değer kaybı yüzdesi uygulanarak hesap edilir.

Paragraf 2 — Tazminat :

- a) Eğer hasarla eşyanın tamamı değerini kaybetmiş ise, eşyanın kaybı durumunda ödenecek tazminat miktarının;
  - b) Eğer hasarla eşyanın bir kısmı değerini kaybetmiş ise, değer kaybına uğrayan kısmın kaybı durumunda ödenecek tazminatı;
- Geçemez.

Paragraf 3 — Demiryolunun, ayrıca, 1. paragrafta öngörülen oranlarda 40. madde 3. paragrafta öngörülen masrafları iade etmesi gereklidir.

MADDE : 43

Teslim Süresinin Aşılması Durumunda Tazminat

- Paragraf 1 —** Eğer teslim süresinin aşılmasından, hasar dahil, bir zarar meydana gelmişse, demiryolunun taşıma ücretinin ve katını geçmeyen bir tazminatı ödemesi gereklidir.
- Paragraf 2 —** Eşyanın tamamen kaybı durumunda, 1. paragrafta öngörülen tazminat 40. maddede öngörülen tazminatla birleştirilemez.
- Paragraf 3 —** Eşyanın kısmen kaybı durumunda, 1. paragrafta öngörülen tazminat eşyanın kaybolmayan kısmının taşıma ücretinin üç katını geçemez.
- Paragraf 4 —** Teslim süresinin aşılmasından meydana gelmeyen eşyanın hasarı durumunda, 1. paragrafta öngörülen tazminat, gerekirse, 42. maddede öngörülen tazminat ile birleştirilir.
- Paragraf 5 —** Hiçbir durumda, 1. paragrafta öngörülen tazminatın 40 ve 42. maddelerinde öngörülenlerle birleştirilmesi eşyanın tamamının kaybı durumunda ödenmesi gerekli tazminatın üstünde bir tazminatın ödenmesine neden olamaz.
- Paragraf 6 —** Demiryolu, 27. madde 1. paragraf uyarınca, teslim süresi taşıma planları esası üzerinden saptandığında, Uluslararası tarifeler veya özel sözleşmelerde, 1. paragrafta öngörülen tazminatlardan başka tazminat şekilleri öngörebilir.
- Eğer bu durumda, 27. madde 2. paragrafta öngörülen teslim süresi aşılsa, hak sahibi ya yukarıdaki 1. paragrafta öngörülen tazminatı ya da uygulanan Uluslararası tarife veya özel sözleşmede saptanan tazminatı talep edebilir.

MADDE : 44

Hile veya Ağır Kusur Durumunda Tazminat

Kayıp, hasar veya teslim süresinin aşılmasının veya Bileşik hükümlerce öngörülen demiryolunun ek yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi veya hatalı olarak yerine getirilmesinin nedeni demiryoluna yüklenebilir hile veya bir ağır kusur olduğu zaman, Demiryolunun ispatlanan zarar için hak sahibine tazminatı tam olarak ödemesi gereklidir.

Ağır kusur durumunda, tazminat 25, 26, 30, 32, 33, 40, 42, 43, 45, ve 46. maddelerde öngörülen en yüksek tazminatın iki katı olarak sınırlandırılmıştır.

MADDE : 45

Bazı Tarifelerce Tazminatın Sınırlandırılması

Demiryolu genel tarifelere göre hesap edilen taşıma ücretleri üzerinden bir indirim içeren özel veya istisnai tarifelerle özel taşıma koşulları tanıdığı zaman, böyle bir sınırlandırmanın tarifede belirtilmesi ölçüsünde kayıp, hasar veya teslim süresinin aşılması durumunda hak sahibine ödenecek tazminatı sınırlandırılabilir.

Bu özel taşıma koşulları yalnız parkurun bir bölümü üzerinde uygulandığında, bu sınırlandırma, eğer tazminata neden olan olay bu bölümde meydana geldi ise, sadece bu durumda leri sürülebilir.

MADDE : 46

Teslimde Kıymet Beyanı Durumunda Tazminat

Teslimde kıymet beyan durumunda, 40, 42, 43. ve 45. maddelerde öngörülen tazminatlardan ayrı olarak beyan edilen miktara kadar ispat edilen ilave zararın ödenmesi talep edilebilir.

MADDE : 47

Tazminat Faizleri

- Paragraf 1 — Hak sahibi, 53. maddede öngörülen başvuru gününden, başvuru yoksa, mahkemede talep gününden itibaren, yılda yüzde beş oranında hesap edilen tazminat faizi talep edebilir.
- Paragraf 2 — Faizler, eğer tazminat taşıma, taşıma belgesi başına 4 hesap birimini geçiyorsa, sadece bu durumda ödenir.
- Paragraf 3 — Eğer hak sahibi istenilen tutarın kesin ödenmesi için gerekli olan doğrulayıcı belgeleri, kendisi için saptanan uygun bir sürede, demiryoluna vermezse, faizler saptanan sürenin bitimi ile belgenin kesin teslimi arasında çalışmaz.

MADDE : 48

Demiryolu - Denizyolu Trafikinde Sorumluluk

- Paragraf 1 — Sözleşmenin 2. madde 2. paragrafında belirtilen hatlar üzerinde yapılan demiryolu - denizyolu taşımasında, her Devlet Bileşik hükümlere tabi hatlar listesine yararlı açıklamaların yapılmasını talep ederek, 36. maddede öngörülen muafiyet nedenlerine aşağıdaki muafiyet nedenlerinin tümünü ilave edebilir.

Taşıyıcı, eğer kayıp, hasar veya teslim süresinin aşılmasının eşyanın gemi bordrosuna yüklenmesinden gemiden boşaltılmasına kadar olan deniz parkurunda meydana geldiğini ispat ederse, sadece bu durumda bunlardan yararlanabilir.

Muafiyet nedenleri aşağıda belirtilmiştir.

- a) Kaptan, tayfa, kılavuz, veya taşıyıcının gemideki veya gemi idaresindeki görevli memurlarının icraatı, ihmali veya hatası;
- b) Taşıyıcının geminin çalışması uygun olmayışının, gemiye iyi durumda getirmede veya gemiye uygun donanım, malzeme ve gereç sağlamada veya geminin eşya kabule, taşımaya ve eşyayı korumağa uygun olacak biçimde eşya yüklü bütün bölümlerinin elverişli ve uygun duruma getirilmesinde kendisinin makul bir özen göstermemesinden ileri gelmediğini ispat etmesi koşuluyla geminin çalışmağa uygun olmaması;
- c) Taşıyıcının, kendisinin, kaptanın, tayfanın, kılavuzun veya görevli memurlarının çalışma hatalarının neden olmadığını ispat etmesi koşuluyla, yangın;
- d) Denizdeki veya diğer gemi işletmeğe uygun sulardaki tehlike veya kazalar;
- e) Denizde hayat veya mal kurtarma veya kurtarma girişimleri;
- f) Taşıma belgesinde belirtilen göndericinin muvaffakatı ile, güverteye yüklenmiş olması ve vagon üzerinde bulunmaması koşuluyla, eşyanın gemi güvertesine yüklenmesi,

Yukarıda belirtilen muafiyet nedenleri, taşıyıcının genel sorumluluklarını ve özellikle gemiyi iyi halde duruma getirmek için veya gemiye uygun donanım, malzeme ve gereç sağlamak için veya geminin eşya kabule, taşımaya veya eşyanın korunmasına uygun olacak bir şekilde eşya yüklü tüm bölümlerini düzenlemek ve iyi duruma getirmek için makul bir özen gösterme zorunluluğunu ne ortadan kaldırır nede azaltır.

Taşıyıcı yukarıda belirtilen muafiyet nedenlerini ileri sürdüğünde, eğer hak sahibi kayıp, hasar ve teslim süresinin aşılmasının, taşıyıcının, kaptanın, tayfanın, kılavuzun veya görevli memurların a) bendinde öngörülen kusurdan başka bir kusurdan meydana geldiğini ispat ederse, taşıyıcı yine sorumludur.

Paragraf 2 — Ayrı bir deniz parkurunda taşıma hizmeti sözleşmesinin 3. ve 10. maddelerinde sözü edilen listede kayıtlı birçok firma tarafından sağlandığı zaman, bu parkura uygulanan sorumluluk rejimi bütün bu firmalar için aynı olması gereklidir.

Ayrıca, bu firmalar bir çok Devletin talebi ile listeye kaydedildiğinde, bu rejimin kabulü bu Devletler arasında bir anlaşmaya önceden konu teşkil etmesi gereklidir.

Paragraf 3 — Bu maddeye uygun olarak alınan önlemler Merkez Ofisine bildirilir. Bu önlemler en erken Merkez Ofisinin Devletlere bildirim yazısının tarihinden itibaren otuz günlük bir süresinin bitiminde yürürlüğe girer. Yoldaki eşya söz konusu önlemlerden etkilenmez.

MADDE : 49

Nükleer Kaza Durumunda Sorumluluk

Demiryolu, nükleer bir kazanın neden olduğu zarar halinde, Bileşik Hükümler uyarınca kendine yüklenen sorumluluktan kurtulur ve bir Devletin Nükleer enerji sahasında sorumluluğu düzenleyen yasa ve yönetmeliklerinin uygulanması ile, bu zarardan nükleer tesisi işleten veya işletmecinin yerini alan kişi sorumludur.

MADDE : 50

Memurları İçin Demiryolunun Sorumluluğu

Demiryolu memurları ve taşımanın yapılması için yararlandığı diğer şahıslardan sorumludur. Ancak, bir ilgilinin talebi üzerine bu memurlar ve diğer şahıslar, taşıma belgesi düzenler, çeviri yapar veya demiryoluna ait olmayan diğer hizmetleri yaparlarsa, bu hizmetleri yaptıkları şahıs hesabına iş yapmış olarak kabul edilir.

MADDE : 51

Diğer Davalar

Bileşik hükümlerin uygulandığı bütün durumlarda, niteliği ne olursa olsun, bütün sorumluluk davaları bu hükümlerin koşul ve sınırlandırmaları dahilinde sadece demiryoluna karşı açılabilir.

50. madde uyarınca demiryolunun sorumlu olduğu memur ve diğer şahıslara karşı açılan bütün davalar içinde aynı şey söz konusudur.

FASIL : V

HAKLARIN KULLANILMASI

MADDE : 52

Kısmî Kayıp Veya Hasarın Saptanması

Paragraf 1 — Bir kısmî, kayıp veya hasar demiryolu tarafından saptandığında veya öyle olduğu sanıldığında, hak sahibi kayıp veya hasarın olduğunu ileri sürdüğü zaman, demiryolunun, mümkünse hak sahibinin huzurunda, zararın cinsine göre, eşyanın durumunu, miktarını ve mümkün olduğunca, zararın önemini, sebebini ve meydana geldiği yeri saptayan bir tutanağı hemen düzenlemesi gereklidir.

Bu tutanağın bir kopyasının ücretsiz olarak hak sahibine verilmesi gereklidir.

Paragraf 2 — Hak sahibi tutanağın saptadığı şeyleri kabul etmediği zaman, eşyanın durumu ve miktarını ve de zararın nedeni ve tutarının taraflarca veya mahkeme yoluyla görevlendirilen bir uzman tarafından saptanmasını talep edebilir. Dava usulü saptamanın yapıldığı Devletin yasa ve yönetmeliklerine tabidir.

MADDE : 53

Başvurular

- Paragraf 1** — Taşıma sözleşmesi ile ilgili başvuruların 55. maddede belirtilen demiryoluna yazılı olarak gönderilmesi gereklidir.
- Paragraf 2** — Bir başvuruda bulunma hakkı 54. madde uyarınca demiryolunu dava etme hakkı olan şahıslara aittir.
- Paragraf 3** — Göndericinin, başvuruda bulunmak için, taşıma belgesinin ikinci nüshasını vermesi gereklidir.
Göndericinin, taşıma belgesinin ikinci nüshasını verememesi durumunda, alıcının yetki belgesini vermesi veya alıcının eşyayı reddettiğini ispat etmesi gereklidir. (Alıcının, başvuruda bulunmak için eğer kendine verildi ise, taşıma belgesini vermesi gereklidir.
- Paragraf 4** — Hak sahibinin başvuruya ilıstirmeyi yararlı gördüğü taşıma belgesinin, taşıma belgesi ikinci nüshasının ve diğer belgelerin ya asıllarının ya da eğer demiryolu talep ederse, gerekli şekilde onaylanmış kopyalarının verilmesi gereklidir.
Başvurunun çözümlenmesi sırasında, demiryolu ödememin nedenlerini kaydetmek amacıyla, taşıma belgesinin, taşıma belgesi ikinci nüshasının ve rambursman bülteninin asıllarının verilmesini talep edebilir.

MADDE : 54

Demiryoluna Karşı Dava Açabilen Şahıslar

- Paragraf 1** — Taşıma sözleşmesi uyarınca ödenen bir tutarın iadesi ile ilgili adli dava sadece ödemeyi yapana aittir.
- Paragraf 2** — 17. maddede öngörölen rambursman ile ilgili adli dava göndericiye aittir.
- Paragraf 3** — Taşıma sözleşmesinden doğan diğer davalar :
- a) Alıcının
- 1° Taşıma belgesini çektiği,
- 2° Eşyayı teslim aldığı,
- 3° 28. madde 4. paragraf veya 31. madde uyarınca kendine ait hakları kullandığı an'a kadar, göndericiye
- b) Alıcının
- 1° Taşıma belgesini çektiği
- 2° Eşyayı teslim aldığı,
- 3° 28. madde 4. paragraf uyarınca kendine ait hakları kullandığı,
- 4° 31. madde uyarınca kendine ait hakları kullandığı an'a kadar alıcıya aittir; ancak 31. madde 1. paragraf, c bendi uyarınca alıcının tayin ettiği şahsın 28. madde 4. paragraf uyarınca taşıma belgesini çektiği, eşyayı teslim aldığı veya kendine ait hakları kullandığı andan itibaren bu davayı açma hakkı sona erer.
- Paragraf 4** — Göndericinin dava açmak için taşıma belgesinin ikinci nüshasını vermesi gereklidir. Bunun olmaması durumunda 3. paragraf a) bendinde belirtilen davaları açmak için göndericinin alıcının yetki belgesini vermesi veya alıcının eşyayı reddettiğini ispat etmesi gereklidir.

MADDE : 55

Kendisine Karşı Dava Açılabilen Demiryolu

- Paragraf 1** — Taşıma sözleşmesi uyarınca ödenen bir tutarın iadesi ile ilgili adli dava bu tutarı tahsil eden demiryoluna veya bu tutarın lehine tahsil edildiği demiryoluna karşı açılabilir.

- Paragraf 2 — 17. maddede öngörülen rambursman ile ilgili adli dava sadece gönderici demiryoluna karşı açılabilir.
- Paragraf 3 — Taşıma sözleşmesinden doğan diğer (adli davalar) gönderici demiryoluna, alıcı demiryoluna veya davaya neden olan olayın meydana geldiği demiryoluna karşı açılabilir.
Alıcı demiryolu ne eşyayı nede taşıma belgesini alsa bile dava edilebilir.
- Paragraf 4 — Eğer davacının birçok demiryolu arasında seçme hakkı varsa, bu seçme hakkı demiryollarından birine karşı davanın açıldığı andan itibaren sona erer.
- Paragraf 5 — Adli dava, aynı taşıma sözleşmesine dayanan bir esas dava ile ilgili mahkemeye karşı dava veya def'i davası olarak sunulduğunda 1, 2, ve 3 paragraflarda belirtilen demiryollarından başka bir demiryoluna karşı açılabilir.

MADDE : 56

Yetki

Devlet arasındaki anlaşmalarda veya ödün belgelerinde başka şekilde karşılaştırılmadıkça, Bileşik hükümlere dayanan adli davalar sadece dava edilen demiryolunun bağlı olduğu Devletin yetkili mahkemelerinde açılabilir.
Bir demiryolunun çeşitli devletlerde özerk şebekeler işlettiği zaman bu maddenin uygulanması için bu şebekelerin her biri ayrı bir demiryolu olarak kabul edilir.

MADDE : 57

Demiryoluna Karşı Açılan Davanın Düşmesi

- Paragraf 1 — Hak sahibi tarafından eşyanın teslim alınması kısmi kayıp, hasar veya teslim süresinin aşılması durumunda taşıma sözleşmesinden doğan demiryoluna karşı açılmış her davayı sona erdirtir.
- Paragraf 2 — Ancak, aşağıdaki durumlarda dava sona ermez :
- a) Kısmi kayıp ve hasar durumunda, eğer;
    1. Kayıp veya hasar 52. madde uyarınca hak sahibi tarafından eşyanın teslim alınmasından önce saptandı ise;
    2. 52 madde uyarınca yapılması gerekli olan tesbit sadece demiryolunun hatası ile unutulmuş ise;
  - b) Hak sahibi tarafından eşyanın teslim alınmasından sonra olduğu saptanan gözle görülmeyen zarar durumunda eğer hak sahibi;
    - 1° Zararın açığa çıkmasından sonra hemen ve engeç eşyanın teslim alınmasında takip eden yedi gün içinde 52. madde uyarınca tesbitin yapılmasını talep ederse,
    - 2° Ayrıca, zararın, taşımaya kabul ile teslim arasında meydana geldiğini ispat ederse;
  - c) Teslim süresinin aşılması durumunda, eğer hak sahibi, altmış gün içinde, 55. maddede belirtilen demiryollarından biri nezdinde haklarını kullanırsa;
  - d) Eğer hak sahibi demiryoluna yüklenebilir bir hile veya ağır kusurun zarara neden olduğunu ispat ederse.
- Paragraf 3 — Eğer eşya 38. madde 1. paragraf uyarınca tekrar sevk edildi ise, önceki taşıma sözleşmelerinin birinden doğan kısmi kayıp ve hasar durumunda, davalar bir tek sözleşme söz konusu imiş gibi sona erer

MADDE : 58

Davanın Zamanaşımı

Paragraf 1 — Taşıma sözleşmesinden doğan dava bir yılda zamanaşımına uğrar.

Ancak, aşağıda belirtilen davalar söz konusu ise zamanaşımı iki yıldır :

- a) Demiryolu tarafından alıcıdan tahsil edilen bir rambursmanın ödenmesi ile ilgili dava;
- b) Demiryolu tarafından yapılan bir satıştan elde edilen gelirin ödenmesi ile ilgili dava;
- c) Bir hilenin neden olduğu bir zarar için açılan dava;
- d) Bir sahtekârlığa dayanan dava;
- e) 38. madde 1. paragrafta öngörülen durumda, tekrar sevkten önceki taşıma sözleşmelerine dayanan dava;

Paragraf 2 — Zamanaşımı aşağıda belirtilen günlerde başlar;

- a) Tamamen kayıp için tazminatla ilgili davada, teslim süresinin bitimini takip eden otuzuncu günde,
- b) Kısmi kayıp, hasar veya teslim süresinin aşılması ile ilgili davada, teslimin yapıldığı günde;
- c) Taşıma ücretinin, ek masrafların, diğer masrafların veya fazla ücretin ödenmesi, iadesi, tarifenin yanlış uygulanması, hesap veya tahsil hataları durumunda düzeltmelerle ilgili davada;
  - 1° Eğer ödeme yapıldı ise, ödeme günü,
  - 2° Eğer ödeme yapılmadı ise, eğer ödeme göndericiye ait ise eşyanın taşımaya kabul edildiği gün veya ödeme alıcıya ait ise, alıcının taşıma belgesini çektiği gün;
  - 3° Eğer bir muafiyet bülteni yardımıyla muaf olunan bir tutar söz konusu ise; demiryolunun masraf hesabını alıcıya teslim ettiği gün; bu teslimin almadığında; demiryolunun alacakları için süre teslim süresinin bitimini takip eden otuzuncu günden itibaren başlar;
- d) Göndericinin yerine alıcı veya alıcı yerine gönderici tarafından ödenen demiryolunun hak sahibine iade etmesi gerekli bir tutarın ödenmesi ile ilgili demiryolunun davasında iade talebinin yapıldığı gün;
- e) 17. madde de öngörülen rambursmanla ilgili davada, teslim süresinin bitimini takip eden otuzuncu gün;
- f) Bir satıştan elde edilen gelirin ödenmesi ile ilgili davada, satış günü;
- g) Gümrük veya diğer idari makamlar tarafından talep edilen bir ilave verginin ödenmesi ile ilgili davada, bu makamların talep günü,
- h) Diğer bütün durumlarda, hakkın kullanılabilirdiği gün,
Zamanaşımının başlama noktası olarak belirtilen gün süreye asla dahil değildir.

Paragraf 3 — 53. madde uyarınca demiryoluna gerekli doğrulayıcı belgelerle birlikte başvurunun gönderilmesi, durumunda zamanaşımını demiryolunun yazılı olarak başvuruyu reddettiği ve belgeleri iade ettiği güne kadar olan süre için durur. Başvurunun kısmen kabulü durumunda, zamanaşımı başvurunun anlaşmazlık olan kısmı için tekrar işlemeye başlar. Başvurunun veya cevabın alındığının ve belgelerin iade edildiğinin ispatı bu olguyu ileri süren tarafın yükümlülüğündedir.

Konusu aynı olan daha sonraki başvurular zamanaşımını kesmez.

Paragraf 4 — Zamanaşımına uğrayan dava bir karşı dava veya def'i davası şeklinde bile olsa açılmaz.

Paragraf 5 — Yukarıda belirtilen hükümler saklı kalmak koşuluyla, zamanaşımının durması veya kesilmesi ulusal hukuk tarafından düzenlenir.

FASIL : VI
DEMİRYOLLARININ KENDİ ARALARINDAKİ İLİŞKİLER

MADDE : 59

Demiryolları Arasında Hesapların Kapanması

- Paragraf 1 — Taşıma ücretlerini veya taşıma sözleşmesinden doğan diğer alacakları ya çıkışta ya da varışta tahsil eden demiryolunun ilgili demiryollarına hisselerini ödemesi gereklidir.
Ödeme şekilleri demiryolları arasında yapılan anlaşmalarca saptanır.
- Paragraf 2 — Göndericiye karşı hakları saklı kalmak koşuluyla, 15. madde uyarınca gönderici üstlendiği halde taşıma ücreti ve diğer masrafları tahsil etmeyen demiryolu bunlardan sorumludur.
- Paragraf 3 — Eğer alıcı demiryolu taşıma sözleşmesinden doğan masrafları ve diğer alacakları tahsil etmeden eşyayı teslim ederse, bunlardan dolayı taşımaya katılan demiryolları ve diğer ilgililere karşı sorumludur.
- Paragraf 4 — Alacaklı demiryollarından birinin talebi üzerine Merkez Ofisi tarafından saptanan demiryollarından birinin ödeme noksanlığı durumunda, bundan doğan sonuçlara taşıma ücretindeki hisseleri oranında taşımaya katılan diğer bütün demiryolları katlanır.
Noksan ödeme yaptığı saptanan demiryoluna karşı rücu hakkı saklıdır.

MADDE : 60

Kayıp Veya Hasar Durumunda Rücu

- Paragraf 1 — Bileşik hükümler uyarınca, tamamen veya kısmen kayıp veya hasar için bir tazminat ödeyen demiryolunun aşağıdaki hükümler uyarınca taşımaya katılan demiryollarına karşı bir rücu hakkı vardır.
- a) Zarara neden olan demiryolu zarardan tek sorumludur;
- b) Zarara birçok demiryolu neden olduğu zaman, bunlardan her biri neden oldukları zarardan sorumludur; eğer ayırım mümkün değilse, tazminat c) bendi uyarınca aralarında pay edilir.
- c) Eğer zarara bir veya birçok demiryolunun neden olduğu ispatlanamazsa, zararın hatlarında meydana gelmediğini ispat eden demiryolları hariç olmak üzere; tazminat taşımaya katılan bütün demiryolları arasında payedilir; payetme tarifelerin uygulanan kilometrelik mesafeleri ile orantılı olarak yapılır.
- Paragraf 2 — Demiryollarından birinin borcunu ödeyemezliği durumunda, bu demiryoluna isabet eden ve kendisi tarafından ödenmeyen hisse tarifelerin uygulanan kilometrelik mesafeleri ile orantılı olarak taşımaya katılan diğer tüm demiryolları arasında payedilir.

MADDE : 61

Teslim Süresinin Aşılması Durumunda Rücu

- Paragraf 1 — Teslim süresinin aşılması nedeniyle ödenecek tazminat durumunda 60. madde uygulanır. Eğer bir çok demiryolu teslim süresinin aşılmasına neden olmuşsa, tazminat hatlarındaki gecikme süreleri ile orantılı olarak bu demiryolları arasında payedilir.
- Paragraf 2 — 27. maddede saptanan teslim süreleri aşağıdaki şekilde bölünür.
- a) Taşımaya iki demiryolu katıldığı zaman,
1° Gönderi süresi ikiye bölünür.
2° Taşıma süresi tarifelerin uygulanan kilometrik mesafeleri ile orantılı olarak bölünür.

- b) Taşımaya üç veya daha fazla demiryolu katıldığı zaman;
1° Gönderi süresi gönderici demiryolu ile alıcı demiryolu arasında yarıya bölünür;
2° Taşıma süresi tüm demiryolları arasında;
— Üçte bir eşit paylara;
— Üçte ikisi tarifelerin uygulanan kilometrik mesafeleri ile orantılı olarak bölünür.

Paragraf 3 — Bir demiryolunun hakkı olan ek süreler bu demiryoluna ayrılır.

Paragraf 4 — Eşyanın demiryoluyla teslimi ile gönderi süresinin başlaması arasında geçen zaman sadece gönderici demiryoluna ayrılır.

Paragraf 5 — Yukarıda belirtilen bölme, sadece toplam taşıma süresine uyulmazsa dikkate alınır.

MADDE : 62

Rücu Usulü

Paragraf 1 — Tazminat yargıç tarafından saptandığı ve kendisine karşı rücu hakkı kullanılan, usulüne uygun bir şekilde yargı yerine davet edilen, demiryolu davaya müdahale edebilecek durumda olduğu zaman, 60 ve 61. maddelerde öngörülen rücu haklarından birini kullanan demiryolu tarafından yapılan ödemenin doğruluğuna itiraz edemez. Esas davayı alan yargıç yargı yerine çağırının tebliği ve davaya müdahale için verilen süreleri saptar.

Paragraf 2 — Rücu hakkını kullanan demiryolunun talebini uzlaşmadığı tüm demiryollarına karşı bir tek ve aynı mahkemeye yapmak gereklidir. Yoksa yargı yerine davet etmediği demiryollarına karşı rücu hakkını kaybeder.

Paragraf 3 — Yargıcın aldığı tüm rücu davalarını bir tek ve aynı kararda kararı bağlaması gereklidir.

Paragraf 4 — Dava edilen demiryolu sonraki hiçbir rücu hakkını kullanamaz.

Paragraf 5 — Rücular hak sahibince taşıma sözleşmesi ile ilgili olarak yapılan tazminat davası ile ilgili mahkemeye dahil edilemez.

MADDE : 63

Rücularda Yetki

Paragraf 1 — Rücular ile ilgili tüm davalarda kendine karşı rücu hakkı kullanılan demiryolunun merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeler tek yetkilidir.

Paragraf 2 — Davanın birçok demiryoluna karşı açılması gerektiği zaman davacı demiryolunun 1. paragraf uyarınca yetkili mahkemeler arasından davasını açacağı mahkemeyi seçme hakkı vardır.

MADDE : 64

Rücular Konusunda Anlaşmalar

Demiryolları 62. madde 5. paragrafın hükmü hariç olmak üzere anlaşmalarla her fasıldaki karşılık rücu hükümlerine aykırı hükümleri yapabilirler.

FASIL : VII

İSTISNAİ HÜKÜMLER

MADDE : 65

Geçici Aykırılıklar

Paragraf 1 — Eğer bir devletin ekonomik ve malî durumu VI. fasılın uygulanmasında çok büyük güçlükler doğuracak nitelikte ise, bu devlet bazı trafikler için aşağıda belirtildiği şekilde karar verecek 15. 17 ve 30. maddelere aykırı davranabilir.

- a) Bu devletten gönderilen eşyanın;
  1. Sınırlarına kadar, veya
  2. En azından sınırlarına kadar taşıma ücretlerinden muaf olması gereklidir;
- b) Bu devlete varışlı eşyanın, çıkışta;
  1. Çıkış devleti a) bendi 1. maddede belirtilen kısıtlamayı zorla kabul ettirmedikçe, en azından kendi sınırına kadar;
  2. En çok kendi sınırına kadar taşıma ücretlerinden muaf olması gereklidir;
- c) Bu devlete veya bu devletten gönderilen eşyaya hiçbir rambursmanın yüklenemez ve de bunların kabul edilmez veya rambursman ve deburun bazı sınırlamalarla kabul edilir,
- d) Gönderici varış ülkesi, muafiyet ve rambursmanla ilgili olarak taşıma sözleşmesini değiştiremez.

Paragraf 2 — Aynı koşullarda, devletler demiryollarını karşılıklı trafikleri için aşağıdaki şekilde karar verecek 15, 17, 30 ve 31. maddelere aykırı davranmağa yetkili kılabilirler.

- a) Masrafların ödenmesi ile ilgili hükümler ilgili demiryolları arasında yapılan anlaşmalardan sonra özel olarak saptanır; ancak, demiryolları 15. maddede öngörülmeven ödeme şekillerini saptayamazlar;
- b) Sonraki bazı talimatlar kabul edilmez;

Paragraf 3 — 1 ve 2. paragraflar uyarınca alınan önlemler Merkez Ofisine bildirilir.

1. Paragrafta belirtilen önlemler en erken Merkez Ofisinin bu önlemleri diğer Devletlere bildirdiği yazısının tarihinden itibaren hesap edilecek sekiz günlük bir sürenin bitiminde yürürlüğe girer.
2. Paragrafta belirtilen önlemler en erken ilgili devletlerde yayınlanma tarihinden itibaren hesap edilecek iki günlük bir sürenin bitiminde yürürlüğe girer.

Paragraf 4 — Yoldaki eşya bu önlemlerden etkilenmez.

MADDE : 66

Aykırılıklar

Bileşik hükümlerin maddeleri bazı Devletlerin kendi aralarındaki trafikte Avrupa Kömür ve Çelik Birliği ve Avrupa Ekonomik Birliği ile ilgili Anlaşmalar gibi bazı Anlaşmaların uygulanmasına almayı istedikleri hükümlerden üstün olamazlar.

Ek : 1

(4 ve 5. maddeler)

TEHLİKELİ EŞYANIN DEMİRYOLU İLE ULUSLARARASI TAŞIMASINA İLİŞKİN YÖNETMELİK (RID)

7 Şubat 1970 tarihli Demiryolu ile Eşya Taşımalarına ilişkin Uluslararası Sözleşmenin (CIM) 69. madde 4. paragrafına göre Uzmanlar Komisyonunun yaptığı CIM'ın 1. Eki, Demiryolu ile tehlikeli eşyanın taşınması ile ilgili Uluslararası Yönetmeliğin (RID) çerivisi bu eki oluşturacaktır. Uzmanlar Komisyonu, kaleme alma yönünden metni 9 Mayıs 1980 tarihli Uluslararası Demiryolu taşımalarına ilişkin sözleşmenin metnine uyarlanacaktır.

Ek : II

(8. madde 1. paragraf)

**ŞAHISLARA AİT VAGONLARIN DEMİRYOLU İLE TAŞIMASINA
İLİŞKİN YÖNETMELİK
(RIP)**

7 Şubat 1970 tarihli Demiryolu ile Eşya taşımalarına ilişkin Uluslararası Sözleşmenin (CIM) 69. madde 4. paragrafına göre Uzmanlar Komisyonunun yaptığı CIM'in IV. Eki, Şahıslara ait vagonların taşınması ile ilgili Uluslararası Yönetmeliğin (RID) çevirisi bu eki oluşturacaktır. Uzmanlar Komisyonu, kaleme alma yönünden metni 9 Mayıs 1980 tarihli Uluslararası Demiryolu taşımalarına ilişkin sözleşmenin metnine uyarlayacaktır.

Ek : III

(8. madde 2. paragraf)

**KONTEYNERLERİN DEMİRYOLU İLE ULUSLARARASI TAŞIMASINA
İLİŞKİN YÖNETMELİK
(RICO)**

7 Şubat 1970 tarihli Demiryolu ile Eşya Taşımalarına ilişkin Uluslararası Sözleşmenin (CIM) 69. madde 4. paragrafına göre Uzmanlar Komisyonunun yaptığı CIM'in V. Eki Konteynerlerin taşınması ile ilgili Uluslararası Yönetmelik'in (RICO) çevirisi bu eki oluşturacaktır. Uzmanlar Komisyonu, kaleme alma yönünden, metni 9 Mayıs 1980 tarihli Uluslararası Demiryolu Taşımalarına ilişkin Sözleşmenin metnine uyarlayacaktır.

Ek : IV

(8. madde 3. paragraf)

**KOLIEKSPRESLERİN DEMİRYOLU İLE ULUSLARARASI TAŞIMASINA
İLİŞKİN YÖNETMELİK
(RIEX)**

Paragraf 1 — Bir Uluslararası tarifenin koşullarıyla özel olarak süratli bir şekilde taşınan eşya koliekspres olarak kabul edilir.

Yolcu trenlerinin furgonlarına normal olarak yüklenebilen eşya koliekspres olarak taşımaya kabul edilir. Uluslararası tarifeler bu maddeye aykırı olabilirler.

Paragraf 2 — Bileşik hükümlerin 4. maddesinde belirtilen eşya koliekspres olarak taşımaya kabul edilmez. RID'de veya anlaşmalarda ve tarife hükümlerinde belirtilen eşya ve maddeler eğer bu taşıma şekli RID'de veya söz konusu anlaşma ve tarife hükümlerinde kesin olarak öngörülüyorsa sadece bu durumda koliekspres olarak taşımaya kabul edilirler. Uluslararası tarifeler başka eşyanın da taşımaya kabul edilip edilmeyeceğini veya koşullu olarak kabul edileceğini belirler.

Paragraf 3 — Koli ekspresler Bileşik Hükümlerin 12 madde 2. paragrafının uygulanmasında saptanan taşıma belgesinden başka bir belge ile taşımaya verilebilir. Kullanılacak model ve bu model üzerinde bulunması gerekli ve bulunabilecek bilgiler Uluslararası tarifelerce belirlenir. Bu belgenin zorunlu olarak aşağıda belirtilen bilgileri içermesi gereklidir.

- a) Gönderici ve alıcı garların isimleri;
- b) Göndericinin ve alıcının isim ve adresleri;
- c) Eşyanın cinsi;
- d) Parçaların adedi ve ambalajın tasviri;
- e) Gümrük ve diğer idarî makamlarca istenilen taşıma belgesine iliştilmiş belgelerin ayrıntılı dökümü.

Paragraf 4 — Koli ekspreslerin Uluslararası tarifelerde öngörülen sürelerde hızlı araçlarla taşınması gereklidir. Teslim sürelerinin her ne olursa olsun, büyük hız eşyaya uygulanan sürelerden daha kısa olması gereklidir.

Paragraf 5 — Uluslararası tarifeler Bileşik Hükümlere yukarıda özel olarak belirtilen aykırılıklardan başka aykırılıklar da öngörebilirler. Ancak, Bileşik hükümlerin 35 ila 38, 40 ila 42, 44 ve 47 ila 58. maddelerine aykırı olamaz.

Paragraf 6 — Eğer yukarıda belirtilen hükümler ve Uluslararası tarifelerin hükümleri karşı değilse, Bileşik hükümler koli ekspres taşımaya uygulanır.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Cilt	Türkiye Büyük Millet Meclisi	
	Birleşim	Sayfa
4	77	281
14	75	188
	76	225:226,229:232

I - Gereğçeli 266 S. Sayılı basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 76 ncı Birleşim tutanağına bağılıdır.

II - Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisi Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm ve Dışişleri komisyonları görüşmüştür.

III - Esas No. : 1/491.